SOPRONI EGYETEM

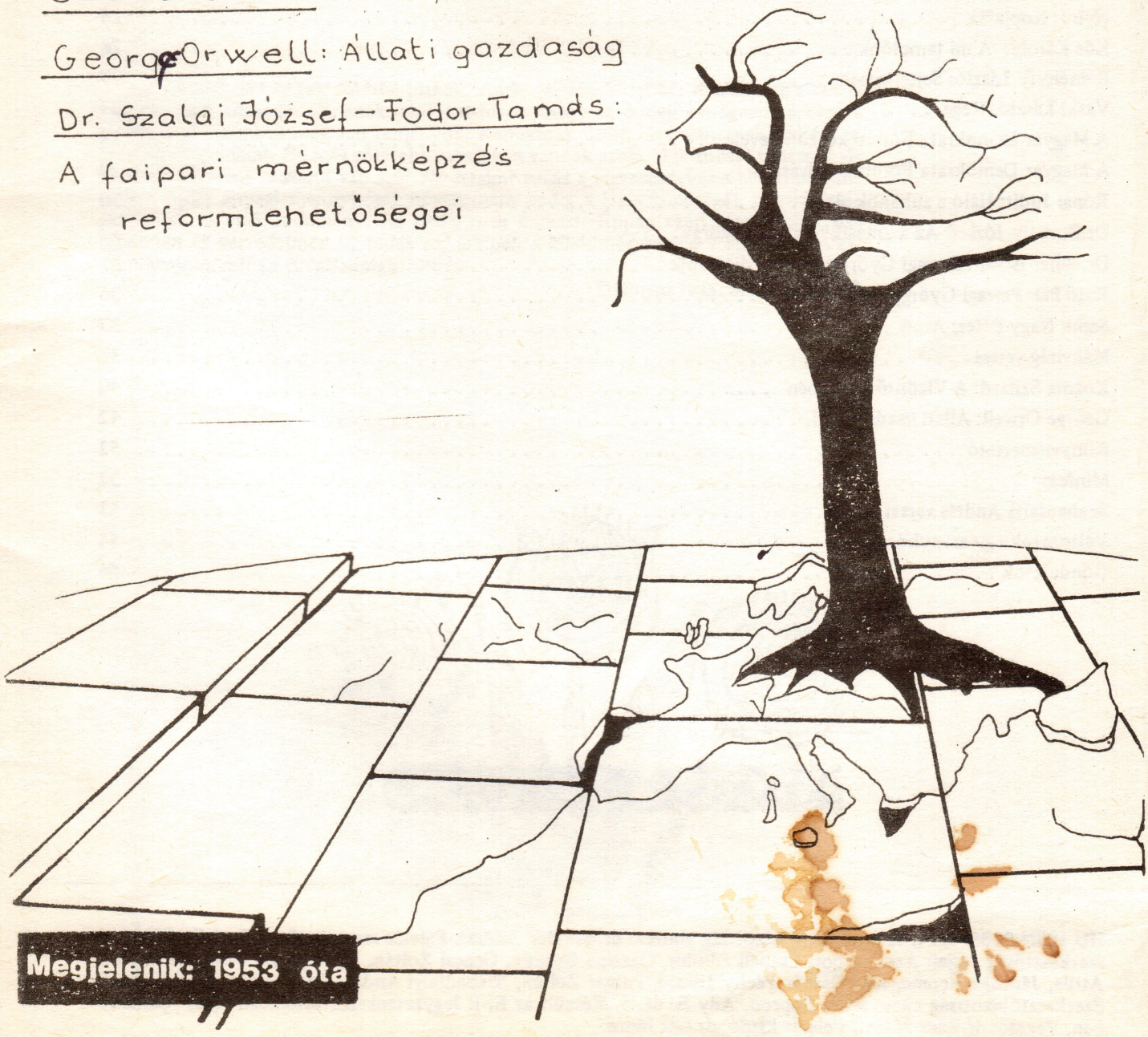
Az Erdészeti és Faipari Egyetem lapja

'89/2

Czakó Gábor: Haza, nemzet, állam

George Orwell: Állati gazdaság

Dr. Szalai József – Fodor Tamás:
A faipari mérnökképzés reformlehetőségei

Megjelenik: 1953 óta

TARTALOM

IN MEMORIAM Nagy Tibor 4
A faipari mérnökképzés reformlehetőségei 6
Mi bántja...? 10
Agócs József: Létforrásaink felújítása 13
Gaál Károly: Transsylvánia tragédiája 16
A magyar kapcsolat 19
Czakó Gábor: Haza, nemzet, állam 22
Jánoska Ferenc: Gondolatok, epizódok Március 15. ürügyén 24
Nyírő: Kopjafák 26
Kós Károly: A mi temetőnk 26
Reményfy László: Sejtelmesen 27
Vaski László: Rege 27
A Magyar Demokrata Fórum köszönőlevele 28
A Magyar Demokrata Fórum felhívása 29
Rónai Judit: Háló a zuhanók alatt 30
Dr.Borbély József: Az a „másik" Parragi György 32
Dr.Hiller István: Parragi György soproni diáklapja 33
Kató Pál: Parragi György, az újságíró 36
Samu Nagy Péter: Aton 37
Mákvirág versei 38
Kozma Szilárd: A Vízöntő küszöbén 40
George Orwell: Állati gazdaság III. 42
Könyvismertető 52
Mindegy 52
Szabadfalvi András versei 53
Változatok egy aranyhörcsögre 54
Gondolatok 54

HU ISSN 0139-4274. A szerkesztő bizottság elnöke: dr.Winkler András. Felelős szerkesztő: dr.Borbély József. A szerkesztőség tagjai: Aros Gábor, Csepeli Sándor, Dézsma György, Gencsi Zoltán, Gyöngyössy Péter, Horváth J. Attila, Jánoska Ferenc, Kiss Gáspár, Péchy László, Purger Zoltán, Szabadfalvi András, Szabó Péter, Vaski László. Szerkesztőbizottság címe: 9400 Sopron, Ady E. út. 5. Készült az EFE Jegyzetsokszorosítójában 500 példányban. Vezető: dr.Rácz József. Felelős kiadó: dr.Gál János.

„A külső tudás a Tao-nak csak virága és a butaság kezdete.
Azért az igazi férfiú a belsőt igyekszik meghódítani.
És nem elégszik meg a külső látszattal.
A gyümölcsöt tartja meg és nem a virágot.
Az elsőt választja és a másodikat elveti."

(Lao-ce: Tao te king
38. Az Erény részl. ford.: Ágner Lajos)

„A tudatlanok a vak sötétben bolyonganak, de még sűrűbb sötétségben járnak azok, akik tudást tudásra halmoznak.

Az út máshová vezet mint ahová a tudás, vagy nem tudás. Igy tanították az őskor nagy mesterei, akiknek szava reánk maradt."

(Veda-Isha upanishad részl.)

„... A tudatlanok vak sötétbe jutnak. Annál inkább, mert ott vannak. Ők a tanítványok, akik alszanak. Ők azok, akik azt hiszik, hogy az ő idejük még nem érkezett el. Ezeknek azonban még van reményük. Kaphatnak ütést, elkövethetnek botlást és szemük megnyílhat. De még sötétebb rabságban vannak azok, akik tudást tudásra halmoznak. Értelmi tudásról van szó. Az értelmi tudás a legveszedelmesebb alvás. Ami csak a tudás anyagi mennyiségét növeli, nem pedig a látás minőségét, és világosságát emeli, az csak tudomány. Ez pedig nem ébreszt. Éppen ezért lényegtelen, haszontalan és veszedelmes. A tudás az, amiben a lélek még sokkal véglegesebben elszunnyadhat, mint a tudatlanságban."

(Hamvas Béla: Scientia Sacra)

1989. január 6-án tragikus körülmények között elhunyt Nagy Tibor II. ümh.
A szomorú esetet szinte fel sem fogja az elme, hiszen minden pillanatban ránk néznek a falon függő képei, az Appeninnek vonulatai, az Olaszország térkép, mely csodálatos olaszországi élményeit, az olasz nép iránt tanusított rokonszenvét juttatja eszünkbe.
Nem feledjük a túlméretezett fagylaltadagokat, melyeket a menyasszonya oldalán nyomott a kezünkbe; és baráti szeretetét, amely mindig körülöttünk lebeg.
Gondolatban örökké köztünk él.

Békét! nem halt meg ő s nem szendereg –
csak az élet álmából ocsudott –
mi vívunk hasztalan ütközetet,
hajszolva száz viharzó fantomot,
s szellemkésünk, mint a tébolyodott,
a sebhetetlen semmit szegdeli.
Mi nyomjuk hullaként a padlatot.
S emésztik kín- és rémületteli,
élő porhüvelyünk hűlt remény férgei.

A sok változva száll, marad az Egy;
a földi árny fut, örök fény az Ég;
az élet, mint színes ablaküveg,
töri az Öröklét tündökletét,
míg a Halál szilánkra zúzza. – Légy
halott, hogy amire áhítozol,
elérd! Kövesd a többit! – Róma kék
ege, virág, rom, zene, szó, szobor
kevés zengeni őt, ki már bennünk honol.

(Shelley)

A faipari mérnökképzés reformlehetőségei

Most, mikor gazdaságunk és társadalmunk – remélhetőleg – megújulóban van, és a mérnöki munka felértékelődése küszöbön áll, nem kerülhetjük el, hogy átgondoljuk, nincs-e szükség Egyetemünk, egyetemi oktatásunk reformjára is. Szíve mélyén bizonyára mindenki igennel válaszol erre a kérdésre és nyilvánvaló, minél előbb elvégezzük a szükséges átalakításokat, változtatásokat – méghozzá belülről és alulról kezdeményezve és széleskörű vita során kialakítva – annál hatékonyabban készülhetünk fel az igényesebb mérnöki munka kielégítésére, s ugyanakkor Egyetemünk társadalmi elismerése is jelentősen növekedhet.

E cikk szerzői faipari mérnökök, így nem mertek többre vállalkozni, mint a Faipari Mérnöki Kar oktatásának, pontosabban a faipari mérnökképzés megújításának egy lehetséges reformjának a felvázolására.

A faipari mérnökképzésben 1957-es megindulása óta alapjában véve változás nem történt. Volt ugyan egy 1984-ben bevezetett tantervi reform, ez azonban csak bizonyos tantárgyi átcsoportosításra és fejlesztésre szorítkozott, de jellegében, koncepciójában nem változtatta meg az oktatási tematikát. Közben, a technikumok megszűnésének kényszerítő hatása következtében, megalakult a faipari üzemmérnökképzés, mellyel – részben rajtunk kívül álló okok miatt – nem nagyon dicsekedhetünk. Az általunk javasolt koncepció arra a változásra épül, hogy napjainkban felismert tény, a színvonalas mérnöki munka szükségessége a piacgazdaság szerkezetváltásának megvalósításához. Ez alapvetően a mérnöki munka két fontos területét a gyártmányfejlesztést vagyis a konstrukciós tervezői tevékenységet és a gyártásfejlesztést, mint technológiai munkát érinti. Az elmúlt időszak e területek alkotói tevékenységét csak csökkent mértékben hasznosította, annak ellenére, hogy jelenleg a világpiacon a termékköltségek túlnyomó részét a szellemi produktum képezi.

A növekvő színvonalú mérnökképzés a jelzett területeken csak részbeni specializációval, szakositott oktatással biztosítható, mint más mérnöki területeken pl.: (építész-, építőmérnök, gépészmérnök, villamosmérnök, vegyészmérnök, agrármérnök).

A gyártmány- és gyártásfejlesztéssel kapcsolatos feladatok ellátásához önálló alkotómunkára képes mérnökre van szükség. Ehhez az oktatásban elsősorban nem a passzív ismereteket kell növelni (bár bizonyos tényhalmaz ismeretére is szükség van), hanem a hallgató alkotókészségét és képességét kell kialakítani és fejleszteni. Ennek módszere pedig az, hogy általános érvényű alapelveket tanítunk, melyek a műszaki-mérnöki gyakorlatban időt álló ismeretek, legfeljebb kiegészülnek.

Megfelelő didaktikai módszerek mellett ezeknek az alapelveknek a megismertetése egyben megtanítja a leendő mérnököt a racionális gondolkodásra, a problémafelismerés képességére, a megoldás módszerének helyes kiválasztására és a megoldás pontos megfogalmazására. Ezek alapján nagy hangsúlyt kell helyeznünk az alap- és alapozó tárgyak oktatására, azok didaktikai kimunkálására. Ezek a tárgyak a fenti feladat ellátása mellett a mérnöki kultúra alapját képezik. A szaktárgyak oktatásában is az általánosítható ismeretekre kell támaszkodni, ki kell emelni azok tudományos alapjait. Ez azt jelenti, hogy pl. a technológiai tárgyakban az oktatást az alapműveletek köré kell szervezni. A szaktárgyakban az alapműveletek az alaptudományokhoz hasonlítanak abból a szempontból, hogy időt állóak, csak kiegészülnek. Az alapműveletek megfelelő csoportosításával viszont a legkülönbözőbb technológiai folyamatok építhetők fel és megteremthető rendszerszemléletű gyártásirányítás és fejlesztés rendkívül egyszerű módon. Természetesen a fenti gondolatokat nem mi találtuk ki, tapasztalatunk azonban sajnos azt mutatja, hogy nem lehet őket eleget hangsúlyozni.

A jövőben valószínűleg változni fog a helyzet közvetlen termelésirányítást végzők körében is. Ezekre a feladatokra nem üzemmérnököket, hanem az újra beindult technikusi képzésben végzetteket fognak alkalmazni, részben azért, mert olcsóbbak, részben pedig azért, mert szaktudásuk a közvetlen termelésirányítási feladatoknak jobban megfelel. Jelenleg érvényben lévő tanmeneteink összehasonlításával bárki könnyen megállapíthatja, hogy az üzemmérnökképzés alapjában véve egy redukált szintű ötéves mérnökképzés. Ennek következtében az üzemmérnök nem képes a közvetlen termelésirányítási feladatok ellátására, hiszen azt elsősorban elméleti szinten tanulja, a gyakorlati tapasztalatok megszerzéséhez Egyetemünk csak részben rendelkezik a szükséges műszer- és gépparkkal. A mérnöki feladatok megoldására nem alkalmas, mert ezeket az ismereteket pedig csak egy mesterségesen csökkentett szinten kapja meg. Félő, hogy üzemmérnökeink hamarosan nem tudnak elhelyezkedni. Az üzemmérnöki szak bevezetése a technikusképzés megszüntetését követően a maga idejében nyilvánvalóan szükséges és helyes volt, a megváltozott körülmények következtében azonban létjogosultsága mára kérdésessé vált. Alapos megfontolás tárgyává kell tehát tenni, hogy egy új, a valódi üzemmérnöki feladatok ellátását jobban előkészítő képzést dolgozunk ki, vagy nem célszerűbb-e az üzemmérnöki szakot megszüntetni és helyette egy még hatékonyabb, társadalmi igényeket is kielégítő képzési formát bevezetni.

Ugyanakkor a faipari mérnökökkel szemben támasztott megnövekedett követelmények szükségessé teszik az ötéves mérnökképzés reformját is. Ezt a feladatot nyilvánvalóan többféleképpen lehet megoldani. A következőkben vázolt tervet az egyetemi hallgatóinkkal, végzett faipari mérnökökkel és hazánk különböző egyetemeinek oktatóival és kutatóival folytatott beszélgetések során kialakult meggyőződésünk alapján állítottuk össze.

Jelenlegi szakmai képzésünk – a szak megalakulása óta – gépész és technológiai centrikus. Benne a faanyag, mint teherviselő szerkezeti anyag nem kapja meg az őt megillető helyet. Különösen igaz ez a napjainkban egyre jobban terjedő faszerkezetek tervezésére, méretezésére és kivitelezésére. A magyar tudományos világ ugyanakkor úgy képzeli, hogy mi – mint hazánkban az egyetlen, faanyaggal foglalkozó egyetem – ezen a területen is komoly ismereteket nyújtunk. Másik fontos tényként kell azt említenünk, hogy minden évben vannak tájékozatlan hallgatók, akik azért jelentkeznek erre az egyetemre, mert úgy vélik, itt bútortervezési ismereteket szerezhetnek. Csak tanulmányaik folyamán jönnek rá, hogy ilyen tárgyak – az Építéstani Tanszék hosszú évek óta szorgalmazott javaslatai ellenére sem – tanítanak. Ha sikerülne beépíteni képzésünkbe ezt a két területet, az lényegesen emelhetné Karunk szerepét, elismertségét és rövid időn belül a Karra jelentkezők létszámát is megnövelné. Ezeknek az új ismereteknek a tananyagba való felvételéről, a képzés formájáról

hosszú beszélgetéseket folytattunk néhány oktatótársunkkal, melyek eredményeképpen sok jó elképzelés és javaslat született. Ezekre később még visszatérünk. Mi, a feladat és a lehetőségek figyelembevételével hosszú vajudás után a következő véleményre jutottunk.

A faszerkezetek tervezésével, méretezésével és a belsőépítészeti bútortervezéssel kapcsolatos ismeretek annyira megnövelik a jelenlegi tananyagot, hogy elkerülhetetlen a faipari mérnökképzés kettéosztása. A Faipari Karon tehát két mérnöki szak alakulhatna az alábbi elnevezéseknek megfelelő profillal (az elnevezést természetesen nem kell véglegesnek tekinteni):

A/ Technológiai Szak

Faipari mérnök

B/ Faszerkezet-tervező Szak

Mindkét szakon faipari mérnöki diplomát kapnának, azzal a kiegészítő megjegyzéssel, hogy a hallgató melyik szakon végzett. A mérnökképzés tehát párhuzamos, pontosabban kétágú lenne, mert az első két szemeszterben, ahol alap- és alapozó tárgyak szerepelnek, mindkét szak tantervi órarendje azonos. Az első év végén a hallgató maga dönthetné el – bizonyos keretszámok figyelembevételével –, hogy melyik szakon kívánja folytatni tanulmányait. A későbbi szemeszterben is lennének azonos tárgyak s ezek megfelelő elhelyezésével a két szak hallgatói, legalább előadásokra, összevonhatók. A mellékelt táblázatokban összefoglaltuk a két szak tárgyait, szemeszterenkénti elhelyezkedését, egyenlőre óraszám megadása nélkül. Szeretnénk hangsúlyozni, hogy e táblázatok elsősorban arra jók, hogy elképzelésünket körvonalazzzuk. Az egyes tárgyak, azok időbeli elosztása, időtartama, óraszám széleskörű vita során alakulhat csak ki. Az általunk megadott táblázat csak a vita kiindulásául szolgál. A társadalomtudományi tárgyak részletezését elhagytuk, mert ebben nem vagyunk illetékesek.

A két szak elnevezéséből és tantervi programjából kitűnik, hogy az A ág lényegében a jelenlegi faipari mérnökképzésünk az építészeti tárgyak elhagyásával. Itt gyakorlatilag semmit nem változtattunk. E szak oktatási célja olyan faipari mérnökök képzése, akik az elsődleges és másodlagos faipar összes technológiai jellegű, ill. az azokkal kapcsolatos műszaki feladatok megoldására képesek. Két lényeges különbségre azonban fel kell hívni a figyelmet. Az egyik az alap- és alapozó tárgyak számának, ill. óraszámának megnövekedése, a másik – amit a táblázatok nem tükröznek – a faipari alapműveletek szerinti oktatási forma. Ezek a feladatok minden tanszéktől saját tárgyainak alapos átgondolását és korszerűsítését követelik meg.

Ujdonságánál fogva több magyarázatot kell fűznünk a B ághoz. E szak oktatási célja olyan faipari mérnökök képzése, akik alkalmasak olyan teherviselő szerkezetek tervezésére, méretezésére és kivitelezésük irányítására, amelyek fő teherhordó elemeit – az alapozáson kívül – fa, ill. faalapu anyagok alkotják. Ezen szerkezetek közé sorolhatjuk az összes hagyományos faszerkezetek (faházak, fedélszékek stb.) és a napjainkban egyre nagyobb tért hódító modern faszerkezeteket (nagy fesztávolságú rétegelt ragasztott tartók, rúd-, és héjszerkezetek). Méretezés és elsősorban belsőépítészeti tervezés tekintetében ide sorolhatjuk a bútor-, ajtó- és ablakszerkezeteket is, jóllehet ezek kivitelezése az A ág feladatai közé tartozik. Ebben az ágban az alaptárgyak gyakorlatilag megegyeznek az A ág alaptárgyaival, eltérés csak a harmadik szemesztertől kezdve található. Az alapozó tárgyak a faszerkezetek tervezését, méretezését és ezek építéstechnológiáját készítik elő. A szaktárgyak pedig megismertetik a hallgatót a bútor-, ajtó-, ablakszerkezetekkel, a teherviselő faszerkezetekkel, az épületszerkezeti elemekkel, az alapozással, a faszerkezetek méretezésével és kivitelezési technológiájukkal. A mellékelt táblázatokban körökkel jelöltük azokat az alap- és szaktárgyakat, amelyek előadása a két szakon összevonható. Mivel a B ág néhány szakmai és alapozó tárgya teljesen újnak tekinthető, talán hasznos lesz röviden összefoglalni azok témáját és tematikáját.

Szabadkézi rajz I-II.: egyszerű alakzatok és bútorok rajzolása modell után. Árnyékszerkesztés. Festési alapismeretek, szén- és krétarajzok alapjai. Belső terek szerkesztésének alapismeretei. Belső terek rajzai.

Tartószerkezetek I-II.: tetszőleges anyagu rúd- és lemezszerkezetek erőtana külön hangsúlyt fektetve a gyakorlati faszerkezeti megoldásokra, a lehetőségek keretein belül a legmodernebb erőmeghatározási módszerek alkalmazásával.

A faanyag szilárdság- és rugalmasságtana I-II.: a faanyag és faalapú anyagok ortotróp rugalmas és szilárdsági tulajdonságai. A fa szerkezeti elemek rugalmas viselkedése az alapigénybevételek esetén.

Teherviselő faszerkezetek: hagyományos kialakítású faszerkezetek szerkezeti kialakításai, teher- és igénybevételtovábbítási lehetőségek. Korszerű teherviselő faszerkezetek (rúd-, felületszerkezetek, faházak), állványok, provizóriumok. Faszerkezetek modellezése.

Építőanyagok: a faszerkezetekhez kapcsolódó hagyományos építőanyagok (kövek, téglák, betonok, habarcsok stb.) ismertetése.

Épületszerkezetten: általános épületszerkezettan a faszerkezeti részek nélkül. Fokozottan az alapozás és az épületfizikai vonatkozásokat.

Faszerkezetek méretezése I-IV.: az első félévben a Bútor- és Épületasztalosipari Tanszék keretén belül a bútor-, ajtó- és ablakszerkezetek, a II-IV. félévekben a teherviselő faszerkezetek szilárdságtani méretezése kerül sorra.

Faszerkezetek építéstechnológiája I-II.: hagyományos faszerkezetek építése és bontása. Műemléki szerkezetek kivitelezése. Korszerű faszerkezetek építése.

Belsőépítészeti bútortervezés I-II.: belsőépítészettel kapcsolatos építészet-elméleti (forma-funkció-konstrukció egysége) ismeretek. Építészettörténeti általános ismeretek, belső terek történeti megoldásai. Különböző rendeltetésű belső terek, ezek funkciói. Tervezési feladatok.

A két faipari mérnöki szak bevezetése minden tanszéktől, de mindenekelőtt a B ág képzésében előforduló új tárgyakat oktató tanszékek részéről óriási felkészülést, munkát és erőfeszítést igényel. Természetesen csak belsőt átrendezéssel és átszervezéssel ez a feladat nem oldható meg, ennek komoly anyagi és személyi feltételei vannak. A jelenlegi politikai vezetés azonban egyre nagyobb egyetemi önállóságot és a felsőoktatás növekvő anyagi támogatását igéri, s ez segíthet a fenti változtatások végrehajtásában. Minden esetre úgy véljük, hogy a második mérnöki szak létrehozása kisebb anyagi ráfordítást igényelne, mint az üzemmérnöki szak reformja, ugyanakkor hatása, erkölcsi és minden egyéb haszna összehasonlíthatatlanul nagyobb lenne.

Végül megemlítjük még az oktatótársainkkal folytatott beszélgetések egyik ötletét. E szerint a faipari mérnökképzést nem két-, hanem többágúvá kellene szervezni. Minden hallgató számára kötelezően elvégzendő lenne egy tantárgyi „mag", amely az általános faipari mérnöki ismereteket tartalmazná az alap-, az alapozó- és szaktárgyak területén. Emellett léteznének fakultatív kötelező tantárgycsoportok, amelyek valamilyen szakosodást tennének lehetővé (pl. bútorgyártási, faipari gépészi, lapgyártási, faanyagvédelmi, faszerkezettervezői, belsőépítészeti bútortervezői stb. specializálódás). Mi végiggondoltuk ezt a képzési formát, de minden elvi szépsége mellett úgy találtuk, hogy

megvalósításának komoly akadályai vannak. Az általános faipari mérnöki alapokat szolgáltató „mag" ugyanis olyan nagy óraszámot igényel, hogy e mellett, ezekhez hozzávéve bizonyos fakultációk már nem férnének bele az öt évbe. Ezen kívül elkerülhetetlen lenne az egyes fakultációk óraterhelésének nagymérvű különbsége. Igy pl. a faszerkezettervező fakultáció lehetetlenné válna, hiszen láttuk, hogy annak az új tárgy- és óraigénye óriási. Arra talán lenne lehetőség, hogy a kétágú képzésbe vezessünk be, az egyes szakokon belül maradó specializálódást.

Még egy hasznos javaslatot kell megemlítenünk. Eszerint a faszerkezettervező képzést először szakmérnöki formában kellene beindítani. A szakmérnökit faipari-, építész- és építőmérnökök számára lehetne meghírdetni. Az első két szemeszteren a faipari mérnökök építészeti, az építész- és építőmérnökök faipari tantárgyakat tanulnak. Ez után kerül sor a faszerkezetek méretezésével kapcsolatos tárgyakra. A 3. táblázatban bemutatunk egy a fenti szempontokat figyelembe vevő tantervet. Talán nem kell hangsúlyoznunk annak fontosságát, hogy az egész képzés egyetemünkön történjen – akkor is, ha az első időszakban meghívott előadókkal kell dolgozni – és a diplomát is mi adjuk ki. Ez a megoldás azzal az előnnyel jár, hogy ily módon meghívott előadókkal az anyag oktatását már 1-2 éven belül meg lehetne kezdeni és az itt szerzett tapasztalatokra támaszkodva az új mérnöki szak beindítása gördülékenyebben mehetne végbe.

Talán nem kell mondanunk, hogy bármiféle változtatás elhatározása előtt széleskörű felmérést kell végezni az üzemmérnök, a jelenlegi mérnökök és a javasolt két szakirány mérnökeinek társadalmi-gazdasági igényére vonatkozóan. Felelős döntést hozni csak ezek ismeretében lehet.

Javaslatunkban természetesen nem tudtunk minden részletre kitérni és készséggel elismerjük, hogy sok tekintetben tanácsra és segítségre szorulunk. Egy ilyen nagy horderejű, az egész Egyetemet érintő kérdésben a döntésbe sok szakembert és gyakorlatilag minden érintettet be kell vonni. Legfőbb szándékunk éppen az, hogy kikérjük oktatótársaink és a hallgatóság véleményét és széleskörű vitára bocsássuk a – véleményünk szerint legfeljebb elodázható, de nem elkerülhető – fejlődési, megújulási folyamatot.

Különösen számítunk az ifjúság véleményére, hiszen ők képezik azt a bázist, bennük van az a mozgatóerő, ami egy ilyen megújulás kezdeményezője és kikövetelője lehet.

Türelmes figyelmüket utólag, véleményüket és kritikájukat előre köszöni

Dr.Szalai József, egyetemi docens és
Fodor Tamás, tudományos segédmunkatárs

EFE FAIPARI MÉRNÖKI KAR SZERKEZET–TERVEZŐ SZAK

Tantárgy	Ellátó tanszék	I.		II.		III.		IV.		V.	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy
6 Matematika I-IV.	Mat.-Ábr.	+ +	+ +	+ +	+ +	+					
7 Számítástechnika I-III.	Erdőrendezés		+ +	+ +	+					+ +	
8 Ábrázoló geometria I-II.	Mat.-Ábr.	+ +	+ +								
9 Fizika I-III.	Fizika-Elekt.	+ +	+ +	+ +							
10 Kémia I-III.	Kémia	+ +	+ +	+ +							
11 Mechanika I-II.	Mechanika		+ +	+ +							
12 Faanyagismerettan I-III.	Faanyagism.	+ +	+ +	+ +							
13 Szabadkézi rajz I-II.	Építéstan			+	+						
14 Gépelemek I-III.	Faip.géptan			+ +	+ +	+ +					
15 Tartószerkezetek I-II.	Mechanika				+ +	+ +					
16 Faip.alap-, term. I-III.	Bútor és ép.				+ +	+ +	+ +				
17 Teherv. faszerk. I-II.	Építéstan				+ +	+ +					
18 Faip.kém.techn. I-II.	Kémia				+ +	+ +					
19 Szárítás és gőzölés I-II.	Intézet						+ +	+ +			
20 A faanyag szilárdságtana I-II.	Mechanika					+ +	+ +				
21 Építőanyagok	Építéstan					+ +					
22 Épületszerkezettan I-II.	Építéstan						+ +	+ +			
23 Faszerkezet méret I-IV.	Bútor, Építéstan						+ +	+ +	+ +	+ +	
24 Faszerk.ép.techn. I-II.	Építéstan								+ +	+ +	
25 Általános faipari techn. I-II.	Bútor, Intézet						+ +	+ +			
26 Általános és faipari géptan I-IV.	Faipari géptan						+ +	+ +	+ +	+ +	
27 Ipar, vállalatgazdálkodás I-IV.	Uzemtan							+ +	+ +	+ +	+ +
28 Belsőépítészet, bútortervezés I-II.	Építéstan							+ +	+ +		
29 Faanyagvédelem	Erdővédelem								+ +		
30 Építészettörténet	Építéstan										+
31 Bútortörténet	Építéstan										+
32 Munkavédelem	Faipari géptan										+

\+ – a két szak összevonható előadásai

EFE FAIPARI MÉRNÖKI KAR TECHNOLÓGIAI SZAK

Tantárgy	Ellátó tanszék	I.		II.		III.		IV.		V.	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy	e gy
6 Matematika I-IV.	Mat.-Ábr.	+ +	+ +	+ +	+ +	+				+	+
7 Számítástechnika I-III.	Erdőrendezés		+ +	+ +							
8 Ábrázoló geometria I-II.	Mat.-Ábr.	+ +	+ +								
9 Fizika I-II.	Fizika-Elektr.	+ +	+ +								
10 Elektrotechnika I-III.	Fizika-Elektr.			+ +	+ +	+ +					
11 Kémia I-III.	Kémia	+ +	+ +	+ +							
12 Mechanika I-IV.	Mechanika		+ +	+ +	+ +	+ +					
13 Faanyagismerettan I-III.	Faanyagism.	+ +	+ +	+ +							
14 Gépelemek I-III.	Faipari géptan			+ +	+ +	+ +					
15 Általános géptan I-II.	Faipari géptan				+ +	+ +					
16 Faipari alap-, term. I-III.	Bútor és ép.				+ +	+ +	+ +				
17 Faipari géptan I-IV.	Faipari géptan					+ +	+ +	+ +	+ +		
18 Faipari anyagszállítástan I-II.	Faipari géptan					+ +	+ +				
19 Faipari kémiai technológia I-II.	Kémia				+ +	+ +					
20 Szárítás és gőzölés I-II.	Intézet						+ +	+ +			
21 Furnér, rétegeltlemezismeret	Intézet						+ +				
22 Fűrészipari technológia	Intézet							+ +			
23 Ipar, vállalatgazdaságtan I-IV.	Uzemtan							+ +	+ +	+ +	+ +
24 Faipari automatika I-II.	Faipari géptan								+ +	+ +	
25 Farost-, forgácslemez I-II.	Intézet								+ +	+ +	
26 Bútor-, ajtó-, ablakgy. I-III.	Bútor és ép.								+ +	+ +	+ +
27 Faanyagvédelem	Erdővédelem								+ +		
28 Bútortörténet	Építéstan										+
29 Munkavédelem	Faipari éptan										+
30 Köt.szab.vál.	Intézet										+ +

\+ — a két szak összevonható előadásai

EFE FAIPARI MÉRNÖKI KAR FASZERKEZET–TERVEZŐ SZAKMÉRNÖKKÉPZÉS

Tantárgy	Ellátó tanszék	I.				II.			
		1		2		3		4	
		e	gy	e	gy	e	gy	e	gy
1 Matematika I-II.	Mat.-Ábr.	+	+	+	+				
2 Számítástechnika I-II.	Erdőrendezés			+	+	+	+		
3 Teherviselő faszerkezetek I-II.	Építéstan	+	+	+	+				
4 A faanyag szilárdságtana I-II.	Mechanika			+	+	+	+		
5 Faszerk.ép.technológiája I-II.	Építéstan					+	+	+	+
6 Faszerkezetek méretezés I-II.	Építéstan					+	+	+	+
7 Tartószerkezetek I-III.	Mechanika	+	+	+	+			+	+
8 Faépítészet története	Építéstan	+	+						
9 Faanyagvédelem	Erdővédelem							+	+
10 Épületszerkezettan	Építéstan	+	+						
11 Építőanyagok	Építéstan			+	+				
12 Fa- és faalapanyagú termékek	Intézet	0	0						
13 Faanyagismerettan I-II.	Faanyagism.	0	0	0	0				
14 Szárítás és gőzölés	Intézet					0	0		

\+ csak a faipari mérnökök által hallgatandó tárgyak
0 csak az építész- és építőmérnökök által hallgatandó tárgyak
\+ az együttesen hallgatandó tárgyak.

MI BÁNTJA?

megkérdeztük:

Dr. Bácsatyai László tanszékvezető egyetemi docenst

„Közel egy éve, hogy először kértem meg a tanár urat, fejtse ki véleményét a Soproni Egyetem hasábjain, azóta többször is megkerestem, véleménynyilvánítására azonban csak most került sor. Miért?"

– Két okból. Egyrészt pont ebben az időszakban az események annyira felgyorsultak, hogy – mondjuk, júniusban – elmondott véleményem szeptemberben már nem bizonyult volna aktuálisnak, másrészt – megítélésem szerint – most jött el az ideje annak, hogy az országban végbemenő folyamatok tükrében szembenézzünk magunkkal. Mennyi, de mennyi ideje beszélünk a demokráciáról, holott jószerivel nem is definiáltuk, mi is az. Valaki a közelmúltban a rádióban vagy a televízióban ezt úgy fejtette ki, hogy a demokrácia valahol ott kezdődik, ahol a félelem megszűnik. Én azt hiszem ez így is van.

Régóta divatos, ismert egyébként a „ne szólj szám, nem fáj fejem" mondás.

„Ennek ellenére úgy hallottam, hogy legutóbb egy űlésen nem túl higgadtan, helyenként személyeskedésbe hajlóan nyilvánított véleményt?"

– Ez nézőpont kérdése. Biztos vannak olyanok is, akik nem így gondolják. Elismerem, hogy lehettem volna higgadtabb is. Úgy érzem azonban, hogy a körülmények egyáltalán nem kedveztek ennek, megítélésem szerint az űlés rosszul volt előkészítve. A megbeszélés tárgyát az Erdőmérnöki Kar oktatáskorszerűsítési elképzelések képezték. Az ezzel kapcsolatos ún. első vitaanyagot pl. csak a vita előtti nap délelőttjén kaptam kézhez. Egyébként, leszámítva a személyeskedés vádjára esetleg okot adó mondataimat, hozzászólásom minden sorát vállalom most is. Hozzáteszem, hogy a „Magyar nyelv értelmező kéziszótára" a személyeskedést úgy értelmezi, hogy az ...„elvi megnyilatkozás helyett személyében támad vagy sért valakit." Ilyesmi hozzászólásomban már csak azért sem lehetett, mert kifejtettem azt is, hogy még a bizottság tagjait sem ismerem...

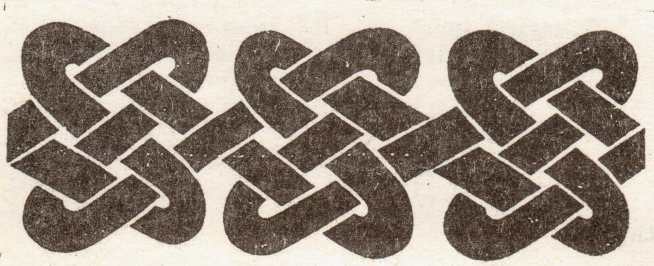
„Elnézést kérek, de a többségnek és nekem is ez így önmagában keveset mond, hiszen nem tudjuk pontosan, miről van szó. Nem tájékoztatna erről bennünket?"

– A teljes kép kialakításához a vitaanyag és a hozzászólásom, sőt, mások hozzászólásainak ismertetésére lenne szükség. Én a lényeget a következőkben látom: a vitaanyagot valószínűleg komolyabban vettem a kelleténél. Teljes joggal azt gondoltam, ha az egy – a témakörben felkészült külső tagokból is álló – megbeszélés tárgya lesz, akkor azt komolyan is kell venni. A vitán – legalábbis számomra – kiderült, hogy az írásos vitaanyag koncepciója nem világos, az egyes bizottsági tagoknak, a vitából megítélhetően többségében megindokolt véleményét egyoldalúan és félreérthetően tartalmazza. Röviden a lényeg: számomra a vitaanyag azt sugallta, hogy az alap- és alapozó tárgyak (közte a geodézia és fotogrammetria) indokolatlan leépítéséről és logikátlan blokkosításról van szó. Az űlésen elhangzott kiegészítések túlnyomó többsége viszont az ellenkezőjét állította. Felmerült bennem az a kérdés is, hogy akkor miről is vitázunk, magáról a vitaanyagról, vagy a kiegészítésekről?

„Mi a véleménye, eddigi tapasztalatai szerint, a különböző fórumainkon meglévő (vagy nem lévő?) vitaszellemről?"

– Lehet, hogy megint sarkítottan fogalmazok, de a hideg futkározik a hátamon, amikor egy hozzászólás így kezdődik: „az előterjesztett anyagot jónak tartom..", s esetleg utána jó esetben következik egy rövid kis „de", amelyet már – csak a kezdet miatt is – nem szoktak komolyan venni. Rosszabb esetben a delikvens valami, a témához legfeljebb csak felszínesen csatlakozó dologról kezd beszélni, ügyesen megkerülve a lényeget. Röviden arról van szó, hogy elszoktunk – volt időnk rá – a nyílt, őszinte vitától, amire meg sem tanítottak minket. Végül hadd utaljak itt Pozsgay Imre közelmúltban Pakson elhangzott mondatára: „Bajaink egyik alapvető oka, s ezt tartom igazán nagy botránynak, ..., ebben az országban nem a vita volt soha, hanem az, hogy a legtévesebb, ... döntések mind egyhangúan születtek..". Ezért aztán soha nem volt tetten érhető a felelősség sem.

„Az előbb említette, hogy az ominózus vita témája az oktatáskorszerűsítés volt. Magáról a korszerűsítésről mi a véleménye?"

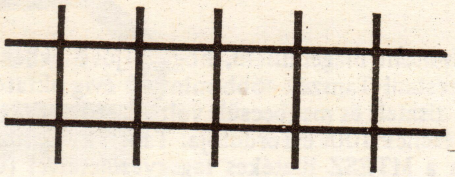
– Nagy szükség van rá. De ehhez javítani kell a jelenleg még hiányos tárgyi és személyi feltételeket. Ezek viszont csak megfelelő anyagi és erkölcsi megbecsülés birtokában teremthetők meg. Deklarálni kell azt is, hogy a tantárgyak tartalmi fejlesztésének és az oktatás módszer-korszerűsítésének potenciális felelősei a tanszékek, ill. tanszékcsoportok.

Amikor 1979-ben az egyetemre kerültem, éppen egy reform volt soron, most, 10 év múlva, pedig már egy másik fejeződik be, illetve kell elvégeznünk a felülvizsgálatát. Erősen kétségesnek tartom, hogy az eddigi reformok során bekövetkezett változtatásokat kizárólag szakmai megfontolások vezérelték, s nem játszottak szerepet a mindenkori erőviszonyok. A szakma társadalmi elismertsége és becsülete érdekében a jövőben ennek még a gyanúját is ki kell szűrni, mint ahogy annak is, hogy egyéni érdekeket a közösségi érdek köntösébe lehessen öltöztetni. Nem szerencsés az egyéni elképzeléseket formai és elsősorban adminisztartív változtatásokkal fémjelzett korszerűsítés címszava mögé bújtatni, ugyanis nem biztos, hogy ez nyújt garanciát a tartalmi változásra is.

A korszerűsítést komoly és érdemi viták során autonóm egyetemi körben, hozzáértő külső szakértők bevonásával kell elvégezni, eldöntve mindenekelőtt képzésünk célját és azt, hogy hazánknak valójában milyen típusú erdőmérnökre (erdőgazdá(sz)ra) van szüksége. Mert legelsőbben ezt kell eldönteni. S ezt, mint a reformot általában, nem szabad elsietni. Mert visszacsinálni valamit már rendkívül nehéz.

Figyelembe kell venni természetesen a hazai agrárképzés helyzetét, s a külföldi erdészeti felsőoktatási intézmények tapasztalatait, s ezen belül tanterveit is. Gondoljuk át ugyanakkor sajátos helyzetünket, sajátos – és máshol egészen másképpen jelentkező – problémáinkat, amelyekre semmilyen más hazai vagy külföldi példa, vagy tanterv nem ad egyedül üdvözítő, hatásos orvosságot. Sőt, a szolgai másolás veszélyét is magában rejtheti, valamint azt, hogy elvesztjük önálló arculatunkat. Ne ismerjük be tehát ezzel, hogy annyit igényelt autonómiánkkal – ha meglesz – nem tudnánk mit kezdeni.

Ami a tanterveket, az egyes meglévő, vagy a jövőben tervezni kívánt új tantárgyak arányát illeti (alávetve, természetesen, a már elfogadott képzési célnak), megkockáztatok egy eretnek kijelentést: a tantárgyak arányát ne csak a tárgy fontossága (itt u.i. bizonyos szubjektív elemeket a legjobb indulattal sem lehet kizárni), hanem a tantárgy elsajátíthatóságának szükséges időtartama szabja meg. Ez szerintem rendkívül fontos a későbbi szakember és – divatos kifejezéssel élve – a „konvertálhatóság" szempontjából, nem beszélve arról, hogy kevesebb benne a szubjektív elem. Ehhez persze szakítani kell azzal a főhatósági gyakorlattal, amely az oktatók megítélésének egyik kritériumává a ténylegesen leadott órák számát tette, ill. a kötelezően leadandó óraszámokat elő is írta.

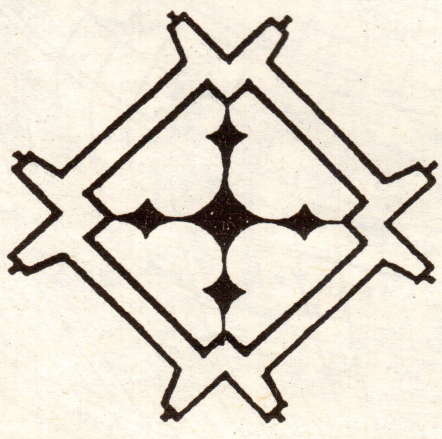

„Hogyan látja a geodézia és fotogrammetria helyét a felsőfokú erdész szakemberképzésben?"

– Ezzel kapcsolatos elképzeléseinket a dékánnak küldött tantárgyi programtervezetben január elején vázoltuk. Figyelembe véve az elsajátíthatóságot is, a tantárgyi arányok megváltoztatását nem láttam és nem látom most sem indokoltnak. A tervezetben tartalmi módosításokon túl többek között javasoltuk, hogy a fotogrammetria elnevezést „Fotogrammetria és távérzékelés"-re módosítsák. Tantárgyaink kapcsolódását a felsőfokú erdészszakemberképzéshez a már említett vita során vázoltam, most sem tudok mást mondani:

A geodézia, fotogrammetria és távérzékelés nem integrálható! Ezek az ismeretek az általános mérnöki intelligenciához tartoznak. A legtöbb szakterületen csak az önálló tárgy keretében megszerezhető, jól megalapozott ismeretek nyújthatnak segítséget a feladatok nívós megoldásához. Csak ez adhat alapot arra, hogy a hallgatók élni is tudjanak az Oktatási Törvény adta lehetőségekkel, így az érdeklődési körükben megfelelő specializálódás lehetőségével is. A koncepcionálisan nem megalapozott blokkosítás helyett inkább arról kell beszélni, hogy a goedézia, fotogrammetria és távérzékelés keretén belül a távérzékelés a legdinamikusabban fejlődő terület, melyben rejlő lehetőségek még nincsenek kiaknázva és amelynek érdekében másnak is, tanszékünknek is az eddigieknél is többet kell tenni! Ezek a tárgyak legalább annyira kapcsolódnak az erdőrendezéshez és az erdő jobb megismeréséhez (erdővédelem, termőhelyfeltárás, vegetációelemzés és térképezés stb.), s ezen keresztül az erdők fenntartásához és fejlesztéséhez, mint az útépítéshez. Itt meg kell jegyeznem, hogy a javaslatként szereplő „Távérzékelés a környezetvédelemben" c. tárgy a távérzékelés alkalmazói célú tárgyalására megfelelő lehet, de magának a távérzékelésnek teljes körű oktatását nem helyettesítheti.

Hozzáteszem, hogy megítélésünk szerint a Faipari Karon is szükség lenne minimum egy szemeszter terjedelemben geodéziai és fotogrammetriai alapismeretek oktatására. A faipari mérnök ipartervező, kivitelező fenntartó munkájánál számos esetben igényelné a geodéziai ismereteket, a fotogrammetria módszereit pedig jól hasznosíthatná faanyagok és faszerkezetek vizsgálatánál. Ilyen irányú képzés hiányában számos esetben igényelték tanszékünk munkáját. Ennek során megismertük a számukra szükséges feladatokat, s bátran vállalkozhatunk a faiparban szükséges mélységig a geodézia és fotogrammetria oktatására. Dékán urat kértük egyébként, hogy e javaslatunkat továbbítsa a Faipari Kar felé.

Itt kívánom megemlíteni, hogy a jövő évben lesz a Földméréstani Tanszék több mint 40 évig oktató, országszerte tisztelt és megbecsült volt vezetője, Sébor János születésének 100. évfordulója. Tanszékünk az egyetemmel, s a MTESZ illetékes tagegyesületeivel (OEE, OMBKE, GKE, FATE) együtt e neves évfordulóról tudományos ülés keretében kíván megemlékezni.

„Hogyan látja az oktató-hallgató viszonyt?"

– Ugy látom, hogy szűnőben van a sokáig eléggé szélsőséges, s bizonyos részben hangulati, érzelmi elemektől sem mentes viszony, amely csúcspontját valaholt a múlt év elején, ill. az Ifjúsági Parlament tájékán érte el, s ami megmutatkozott a Soproni Egyetem néhány cikkében is. Az elmúlt év végén az egyetemi autonómia és tanszabadság tárgyában megtartott közös fórum viszont valamilyen közös hallgatói-oktatói plattform kialakításának jeleit mutatta. Bár ennek a fórumnak komoly szépséghibája volt, hogy időközben a terem majdnem kiürült, mégis egyfajta közeledésnek, a közös gondok-bajok megfogalmazása kísérletének lehettünk tanúi.

Az viszont megkérdőjelezhető, s hagyományainknak sem felel meg, hogy az oktató-hallgató viszony mindennapos megnyilvánulásának szinte kizárólagos színtere csak az oktatás, s elsősorban a gyakorlatok során meglévő együttlét. Itt még sok a javítanivaló. Ugy érzem, hogy kölcsönös igyekezettel a távolság csökkenthető. Az egyik legnagyobb gondot abban látom, hogy nem tudjuk beleplántálni ifjúságunkba a lelkesedést, önzetlenséget, sokszor még s szakmai érdeklődést sem.

„Önnek és tanszékének milyen a kapcsolata a hallgatókkal, megítélése szerint?"

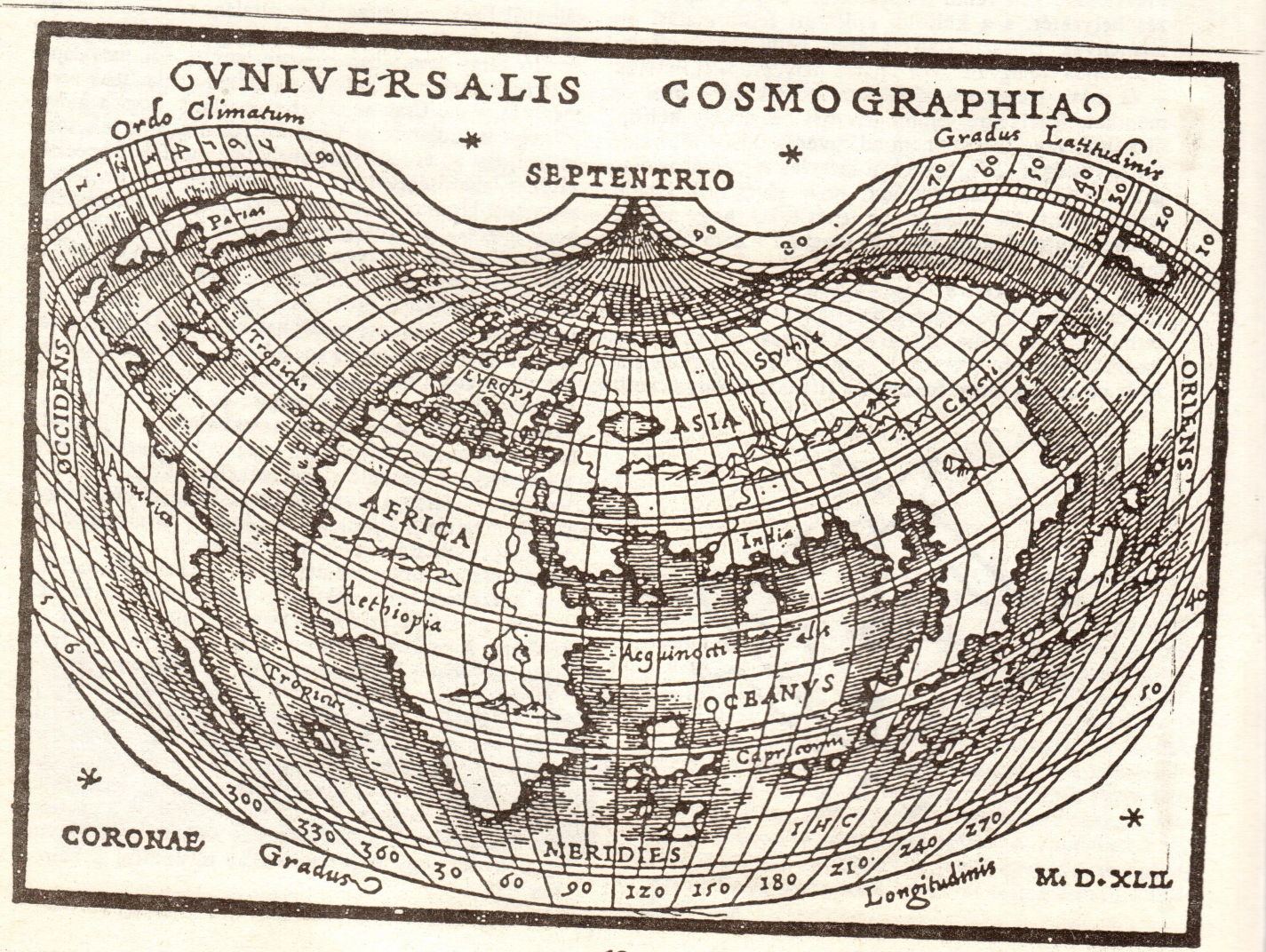
– Ha nem is ideálisnak, de jónak tartom. Mindig nyitottak voltunk és vagyunk, de legalábbis törekszünk erre. Bízom abban, hogy sikerrel.

„Az előbb említette a Soproni Egyetem egy-két cikkét. Mi a véleménye pl. Ruff János cikkéről?"

– Közel egy év is eltelt azóta, nem könnyű visszaidézni az akkori emócióimat. Általában támogatom, hogy minden jobbító szándékú cikk megjelenjen. Ha ezt olyan valaki írja, aki előttem is becsben áll, akkor, ha véleményét nem is fogadom el, de biztos, hogy gondolkodásra késztet.

„Milyennek látja általában az egyetemi ifjúságot?"

– Szenvedélyes vita zajlik manapság társadalmunkban, a politikai és gazdasági élet szinte minden szférájában, így a felsőoktatásban is. E viták egyik ösztönzője és aktív részese az egyetemi ifjúság, amely egyre inkább nem csupán tárgya, hanem alanya is kíván lenni saját eljövendő sorsa intézésének. Nyitott szemmel jár a világban, nem ismer tabukat, nyilatkozik, érvel, ellentmond, kritizál, többnyire az észrevehető jobbítás szándékával, sokszor viszont a kritikára való hajlam messze meghaladja a nem ritkán teljesen hiányzó önkritikai érzéket. Pedig csak a kettő együtt ér valamit.

LÉTFORRÁSAINK FELÚJÍTÁSA

Létfeltételeink előállításának két lehetősége van. Az egyik, amit emberréválásunk óta folytatunk, létforrásaink fogyasztását, kitermelését, majd felhasználásuk és elhasználásuk után szeméttéméreggé való változtatását jelenti. Szinte kivétel nélkül minden ember azt hiszi, hogy létfeltételeink előállítására csak ez az egy lehetőség van. A másik lehetőség, létforrásaink újratermelése eddig még ott sem jutott eszébe senkinek, ahol már e források kimerültek. Még most is, amikor már világosan látszik a vége a legtöbb készletnek, csak a maradékok „észszerű kihasználására" készülnek tervek, a véletlenül sem a készletek felújítására. Az emberi szellem tehetetlensége – e téren is – leküzdhetetlennek látszik.

A feladat azonban mégis ez. Ha eddig lefejeztük, megnyúztuk, kicsontoztuk, kibeleztük, felnégyeltük, agyonütöttük a „tehenet", ha „tejre" volt szükségünk, most meg kell tanulnunk etetni, hízlalni, gyógyítani és óvatosan fejni, ha a továbbiakban is létezni akarunk.

Létfeltételeink előállításának eddig ember által nem gyakorolt, de a jövőben egyedül lehetséges módját nagyon könnyű lenne elsajátítani. Ennél sokkal nehezebb feladat elfelejteni a régit. A legnehezebb viszont bárkit is rávenni a tanulásra-felejtésre, meggyőzni bármilyen újszerű szellemi erőfeszítésre. Az alább következő egyszerű példákkal mégis ebbe az irányba szeretném terelni a figyelmet.

Egyik nélkülözhetetlen létszükségletünk a víz. Arra van szükségünk, hogy tiszta víz állandóan rendelkezésünkre álljon, meg hogy az általunk (is) elhasznált víz megtisztuljon. Ennek a kettős létfeltételnek az előállítását vagy teljesülését létforrásként a földi víz szférahatárokon belüli örvénylése (zártvonalú kényszerpályákon való egyidejű elmozdulása) teszi lehetővé. A vízörvénylés mértéke, ezen belül a megtisztulás hatásfoka ugyanakkor befolyásolható. Minden élőlény olyan befolyást gyakorol rá, hogy növeli a párolgási felületet, s ezzel közvetve a csapadék mennyiségét, és kiszűri a lecsapódó, visszafolyó vízből a benne oldott-hordott anyagokat, tehát tisztítja azt. Ha életkritériumnak tekintjük ezt a fajta vízörvénylést befolyásoló tevékenységet, akkor az ember anti-élőlénynek minősül, mivel éppen az ellenkezőjét teszi, mint az élőlények.

Több vizet merítünk a talajvízből, a kutakból, mint amennyi a csapadékból oda érkezik, a maradék víz pedig egyre szennyezettebb lesz a bele jutó mérgeinktől. A teljes elapadás helyenként már évezredekkel ezelőtt bekövetkezett, másutt csak ezután várható. A teljes elszennyeződés is egyre több helyen következik be, s csak idő kérdése, hogy mindenütt bekövetkezzék.

A merítésen és szennyezésen kívül egyre nagyobb mértékben gyengítjük a vízörvénylés mértékét, csökkentjük az örvénylésben lévő víz mennyiségét. Ezt azzal érjük el, hogy elsősorban az erdőirtásokkal, másodsorban a vízrendezésekkel, például a mocsarak lecsapolásával csökkentjük a párolgási felületet. Ha ugyanis csökken a párolgási felület, akkor azzal arányosan csökken a csapadék mennyisége is. Az erdőirtás és a folyamszabályozás a vízörvénylés kényszerpályáinak rövidre zárását, mint létforrás elapasztását jelenti kimerítésük nélkül is.

A vízörvénylés gerjesztésére: a párolgási felület növelésére, a kényszerpályák bővítésére, valamint a szennyvizeknek a többi élőlény általi megszűrésére alkalmas technológia semmivel sem nehezebb, mint a jelenlegi. Különleges technika sem kell hozzá.

A vízrendező gépeknek és kezelőiknek, irányítóiknak teljesen mindegy, hogy a gátakat a vízfolyással pár-

huzamosan, vagy arra merőlegese építik-e. A vízelvezetés formájú vízrendezés egyik napról a másikra vízvisszatartóvá, sőt vízvisszavezetővé alakítható. Azonnal megkezdhető az erdők újjáépítése is. Ahol ez saját, vagyis nemzeti erőből nem megy, ott segítséggel. Az elpárolgott víz úgy sem mind ott esik le, ahol párává vált. Bárhol növeljük a párolgási felületet a Földön, az kihat az egész vízörvénylésre, így másoknak is hasznára válik.

Azonnal hozzákezdhetünk a tengerek, vagy egyéb nagy vizek párolgási felületének növeléséhez, vagyis a mindenképpen érkező napenergia párologtató hatásfokának növeléséhez is. Mesterséges szigetekre, bólyákra helyezett napelemes, szélmotoros ködpermetezőkre gondolok, különösen a térítői szélességeken. Még az ennél is egyszerűbb, hajszálcső elven működő felületnövelést is el tudom képzelni.

A kérdés egyáltalán nem technológiára vagy technikára vonatkozik, csak szándékainkra. Több csapadékot akarunk-e vagy kevesebbet, megszüntetni akarjuk-e a sivatagokat, vagy a lehető legsivatagosabb állapot elérésére törekszünk-e.

Szennyvizeink megtisztításának sem csak a mesterséges klórozás, derítés, ülepítés, szűrés az egyetlen lehetősége. Ez a víz, s a benne oldott anyagok táplálékul is szolgálhatnak a többi élőlénypopulációnak, tehát a hegygerincekre, a száraz területekre kell vezetni a szennyvizet. Ezzel a módszerrel egy lépésben táplálhatjuk az ökoszisztémákat, emelhetjük a talajvíz szintjét, s tisztíthatjuk is a vizet.

Mérgező anyagcseretermékeket pedig nem szabad előállítanunk. Ami termék vagy melléktermék kizárja létünk feltételeit, az nem létszükséglet, csak narkotikum. A valódi létszükségletek jelenleg mérgező melléktermékekkel járó előállítására pedig alternatív technológiákat, technikákat kell kidolgozni. Ezt a feladatot kell megoldani, nem a mérgek hatástalanítását vagy eltemetését.

Az erdőirtások beszüntetését is azonnal el lehet rendelni, különösen a még őserdei, vagy ahhoz közeli állapotban lévőkét. Embernek sehol a Földön nem fára van szüksége, hanem házra, bútorra, főzési és fűtési lehetőségre. A fa ennek a szükségletnek csak az egyik lehetséges teljesítője. A számos alternatív lehetőségért ne akkor folyamodjanak segítségért a rászorulók, amikor már az utolsó őserdőt, sőt fát is kivágták az országból, s a megfelelő technikával rendelkezők se akkor ajánlják föl segítségüket, hanem most, azonnal, talán még nem késő. Az elsivatagosodással legjobban sújtott területek ugyanazon a bolygón vannak, mint azok a területek, ahol az elsivatagosodás még nem vált teljessé. Nem „mástól" kér segítséget az afrikai, a délázsiai, a mexikói, nem „idegenen" segítene az, aki képes segíteni.

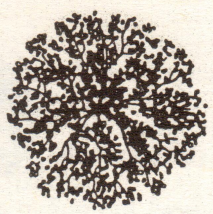
Ami fa pedig semmivel sem helyettesíthető, ami nem is luxus, tehát nem is mondhatunk le róla, annak a fának az előállítására ott vannak a nem erdőirtásos fakitermelési technológiák, csak alkalmazni kell őket. Ha ezek nem lennének, akkor ilyenek kialakítása lenne a feladat, nem pedig faültetvényeket létrehozni az erdő helyén! Erdeink felújítására is van már alkalmas technológiánk, azt is csak sajnálni kell. (Vigyázat! A facsemeték ültetése önmagában nem erdősítés!)

Az erdők regenerációja természetesen vízfelvétellel is járna. Az őserdőállapot eléréséig csak egy részét párologtatná el az erdő a lehullott csapadéknak, másik részét faanyaggá, egyéb élőlénnyé, humusszá, talajvízzé építené be. Az elpárologtatott mennyiség azonban így is nagyobb lenne, mint az erdő nélküli felszín párolgása.

Egy másik nélkülözhetetlen létfeltételünk a széndioxid. Arra van szükségünk, hogy az ökoszisztémák növényei számára állandóan legyen felvehető mennyiség, s az általa (is) keltett üvegházhatás mértéke se csökkenjen a már többször is tapasztalt jégkorszaki szintre, sőt növekedjék, mert még ma sem múlt el teljesen a legutóbbi jégkorszak. Ennek a kettős létfeltételnek a teljesülését létforrásként a széndioxid szférahatárokon belüli örvénylése, vagyis örvénylésben tartása teheti lehetővé.

Ennek az örvénylésnek az energiaforrása eddig a Föld belsejéből érkező, a Litoszféra örvénylése által közvetített energiaáram volt, s még ma is az. Ez az energiaforrás azonban gyengülőben van, s a jövőben egyre kevésbé számíthatunk rá. A feladat tehát az, hogy a széndioxid örvénylésben tartására más energiaforrást kell keresnünk.

Jelenleg a széndioxid örvénylése egyre kisebb mértékű a Földön. Ennek egyik közvetlen oka az, hogy a víz örvénylése (a csapadék) következtében kimosódó, s a málló kőzetek alkáli fémoxidjaihoz kötődő, karbonát kőzetté váló mennyiség nagyobb, mint a vulkáni tevékenység során fölszabaduló mennyiség. A másik közvetlen ok az, hogy a „biomassza", mint örvénylésben lévő széndioxid mennyisége is egyre fogy az emberi tevékenység révén. Így hiába szabadítjuk ki a fosszilis szenet, hiába égetjük el széndioxiddá, ez a mennyiség nem kerül vissza az örvénylésbe: nem lesz belőle „biomassza", de a levegőben sem marad, mert onnan a víz mossa ki. A szilárd vagy oldott karbonát kőzetek mennyiségének növekedése a széndioxidra nézve olyan, mint a sarki jég mennyiségének növekedése a vízre nézve: a jégkorszak erősödése, az élet nélküli, sivatagi állapot terjeszkedése.

A széndioxid örvénylésbe való visszajuttatásához és örvénylésben való megtartásához ezért az alábbi technológia bevezetésére van szükségünk: minden fosszilis szénforrást, tehát a karbonát kőzeteket és a hidrogénkarbonátokat is, tartalék tápanyagnak kell tekintenünk, és azt igyekeznünk kell a többi populáció, elsősorban a növények számára fölvehető állapotba juttatni. Emellett segítenünk kell az ökoszisztémákat, hogy a széndioxidot minél nagyobb mennyiségben határaikon belüli ellenőrzött örvénylésbe terelhessék. A széndioxidnak karbonát kőzetté való válását pedig akadályoznunk kell.

Ehhez természetesen szükséges a vízörvénylés mértékének már említett növelése, de a többi szükséges tápanyag örvénylésének a fenntartása, örvénylésbe való visszajuttatása is. Különösen a kőzetmálladékok, azaz a potenciális talajalkatrészek gravitációval ellenkező irányú mozgatása fontos. Erdeink erodált talajainak felújítása a síkságokra, folyamdeltákba lerakott homokkal, vályoggal és agyaggal egyúttal a többi tápanyag visszajuttatását is jelentené, de ezzel csökkenthető a kőzetmállást igénylő, tehát széndioxid fogyással járó talajképződés is.

Az a technológia, amely ezt az eddigiekhez képest ellenkező irányú anyagmozgatást lehetővé teheti, ugyancsak rendelkezésünkre áll, már holnap meg lehet kezdeni. Még az élelmiszer termelésnek sem csak a szántóföldi, tehát ez erdő helyén való növénytermesztés és állattenyésztés az egyedüli lehetősége. Lakóház, gyár, út sem csak az erdő helyén létesíthető. Ha technikailag nem is teljes még ez a technológia, a hiányok pótlása csak a megfelelő kutatások és kísérletek megkezdésétől, vagy inkább a már jelenleg is folyó erőfeszítések meggyorsításától függ.

Más választás egyébként sincs. Ha még semmire sem jutottunk volna az algák, a gombák, a rákok, a kagylók, stb. tenyésztésében, a géntechnológiában, a fosszilis szénnek szénhidrátokká, fehérjékké való szintézisében, a földalatti vagy ökoszisztémák fölötti építletek tervezésében, vagyis az ökoszisztémák hatásainak kibővítésében, akkor is ebben az irányban kell kutatnunk a jövőben, s nem a jelenlegi irányokban erőlködnünk tovább. Ha az erdő, s a bioszféra nem mutatná is a követendő példát az ökoszisztémákon belüli és a bioszférán belüli körpiacra való termelésben, a létfontosságú anyagok ellenőrzött egymásnak adásában, akkor is ennek a piacnak a kielégítése lesz a jövő feladata, s nem egyedül az emberi piacra való termelés.

A létfeltételeink fogyasztását és szennyezését eredményező technológiáról felújításukra, újjáépítésükre való áttéréshez új szemléletű tudományra és vezetésre is szükség van. A jelenlegi tudomány például az ismeretszerzésnek csak az egyik megnyilvánulása a sok lehetséges közül. A fizika, a kémia, a biológia, a filozófia, stb. segítségével csak rendkívül hiányos és torz ismeret szerezhető a világról. Ennek az az oka, hogy az ismeretszerzés ezen analitikus részlegei fölött (vagy előtt) nincs szintetikus, vagyis ellenőrző részleg, amely javíthatná, cserélhetné az analízisek világnézeti, nyelvi, mértékrendszerre és módszerre vonatkozó alapjait, előfeltevéseit. Ilyen ellenőrző munka eredményeként viszont bárki pontosan felmérheti a jelenlegi tudományos világkép, valamint a gazdaság és a vezetés hiányosságait és torzításait.

Az alternatív gazdasági technológiákon kívül tehát alternatív tudományokra is szükség van. A tökéletes gazdaság, az embernek és bioszférának egyaránt hasznot hozó termelés, létfeltételeink és létforrásaink egy lépésben való előállítása nem is valósítható meg másként, mint olyan új tudományra alapozott ismeretekkel, amely új tudomány hiánytalan és ellentmondásmentes képet ad a valóságról; amelynek diszciplinarendje egybevág a természet rendjével, szerveződési szintjeivel; amely alkalmas orvosi (teremtői) szintű állapotmeghatározás, kórkép és gyógymód fölállítására is, ha tartós létezési feltételeink előállítására ehhez van (lesz) szükségünk.

Az ökoszisztémákról, a bioszféráról, mint minden tekintetben véges rendszerekről persze nemcsak szükséges, hanem lehetséges is ilyen ismereteket szerezni. A mai tudomány világnézeténél, fogalom-, mérték- és értékrendszerénél, valamint módszereinél nem nehéz jobbakat kialakítani, s ezek között a tökéletesre is ráakadni. Ebben a tudománykeresésben az örvényrendszerszemléletű bioszférabiológia már a végeredményt jelenti.

A vezetésben sem csak a jelenleg erőltetett politikai formulák, vagyis a diktatúra és a demokrácia különböző esetei jelentik az egyedüli választási lehetőséget. Ez nagy szerencse, mert még a legtökéletesebb demokrácia, a legszélesebb pluralizmus és joggyakorlat is bioszféraellenes, emellett csak a többség pillanatnyi érdekeit veszi figyelembe, de a társadalom és a bioszféra egészének hosszú távú érdekeit nem. A kisebbség, a magános ember kifejtheti ugyan véleményét, készíthet terveket a bioszféra, a jövő nemzedékek létfeltételeinek előállítására, de ezt a tudatlan, téves ismeretekkel rendelkező, önző, öntelt, stb. többség leszavazhatja, vagy joga van szavazás nélkül is kitérni a felvetett szempontok és feladatok elől. Ezért a hatalomnak semmilyen formája, még a legteljesebb közmegegyezés sem alkalmas arra, hogy a téves célkitűzésekből, ellenőrizetlen tervekből és módszerekből következő katasztrófát elháríthassa.

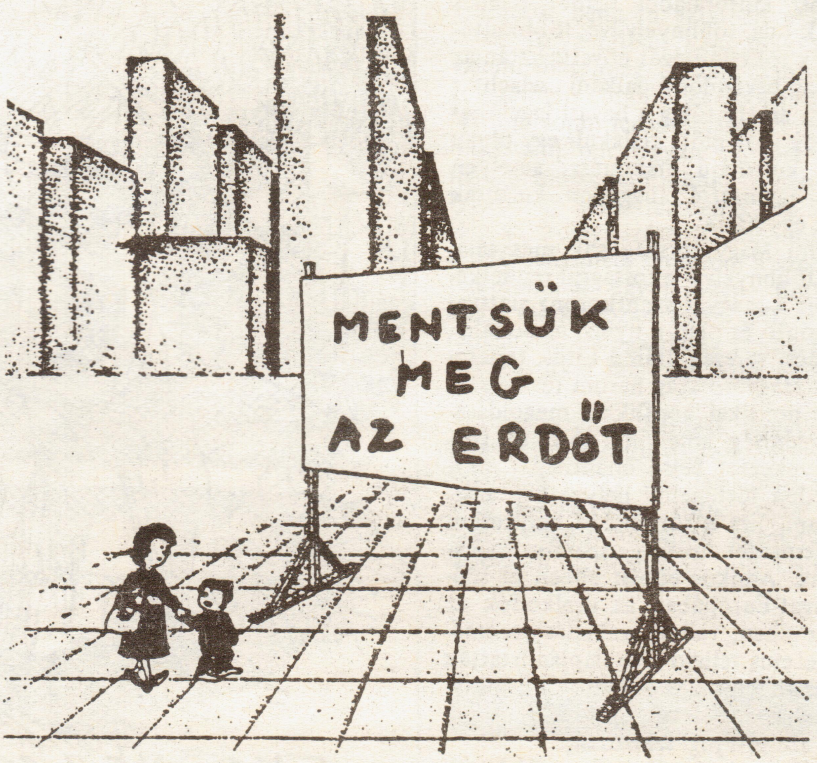
Erre csak az az önkormányzat formájú vezetés lehet alkalmas, amely nem bioszféraellenes, de az ökoszisztémákat, a többi populációt, a másik embert sem legyőzni akarja, amely még a legszélsőségesebb magánvéleményt is komolyan veszi, tehát megfontolja, s ha szükséges, alkalmazza is. Az önkormányzat minden előfeltevést, célt és tervet ellenőriz, és ha kétségek merülnek föl velük kapcsolatban, akkor azokat vagy elveti, vagy félre teszi, vagy csak a lehető legkisebb mértékben vezeti be.

Jelen pillanatban, amikor már néhány ember rendelkezik a megfelelő ismeretekkel, célokkal és tervekkel, mind az önkormányzatra, mind a létforrásaink felújítására való áttérést oktatási tervek készítésével és (kísérleti) megvalósításával kell kezdeni.

Az új világnézet, az új célok és tervek oktatását, mint az önkormányzatra való áttérés előfeltételét, a jelenlegi, politikai vezetés is elrendelhetné. Ez az oktatás azonban addig is, anélkül is folyhat önképzés formájában. Akit a gazdasági kudarcok, az öncélú hatalmi küzdelmek, és a semmitmondó tudományos eredmények fölráznak az önteltségből, igénytelenségből és közönyből, s akinek sikerül legyőznie az új gondolatoktól való félelmét is, azt senki sem akadályozhatja meg abban, hogy a létforrásaink felújításával kapcsolatos kérdéseket tanulmányozza. Emberi oldalról nézve egyre nagyobb az esélye annak, hogy nem az eddig megfogalmazott emberi tervek fognak megvalósulni. A bioszféra oldaláról nézve persze az idő haladtával egyre csökken az esélye annak, hogy létforrásainkat felújíthassuk.

Agócs József

„MAMA, MI AZ, HOGY »ERDŐ«"?

NEUE KRONEN ZEITUNG — osztrák napilap

TRANSSYLVÁNIA TRAGÉDIÁJA

Szándékosan választottam címként a TRANSSYLVANIA megjelölést. Ha erdélyt írtam volna, minden olvasó csak a székelyekre és a magyarokra gondolna. Német nyelvterületen a SIEBENBURGEN megnevezés általános és az említett elferdített történelemszemlélet eredményeként a német nyelvű olvasóban azt az érzést kelti, mintha ott Európának olyan tájáról lenne szó, ahol a német anyanyelvű szászok mellett még más nemzetiségek is éltek, mintegy csak úgy mellékesen azok is ott voltak. Az egyik oldal mindent magyarnak akar látni, a másik csak szásznak avagy németnek, a harmadik pedig – dákórománul nézve – a román nemzet bölcsőjéről beszél és minden másnyelvű közösséget csak megtűrt betelakodónak tekint.

TRANSSYLVANIA latinul a magyar szentkorona területéből azt az országrészt jelölte, amelyik az erdővonalon. Az „erdőelvén" túl terült el és amelyet a másik oldalon a keleti és a déli Kárpátok zártak le. Ebből származik a magyar ERDÉLY megnevezés is. Már az államalapítás kezdetén ennek a tájnak keleti peremén telepítették le a székelyeket. Határőrök voltak. Feladatuk és jogi helyzetük sok viszonylatban azonos a tiroli szabadparasztokéival. A földrajzi és az éghajlati viszonyok kényszerítették ezeket a székelyeket arra, hogy egy sajátságos hegyvidéki kultúrát alakítsanak ki. Társadalmuk alapját a nemesség és a szabadparaszti rend képezte. Mindkettő szegény volt anyagiakban, de gazdag szellemiekben. Amikor a 12. század végén Nagyszeben központtal az akkori Nyugat polgári városi kultúrájából német telepes lakosságot telepítettek oda, többnyelvűvé, többkultúrájúvá vált a táj. Ennek sokszínűségét növelte aztán az egyre nagyobb számban bevándorló balkáni „wlach" = oláh pásztor-közösség, amely főleg a havasi legelőket foglalta el. Már a török idők előtt kialakult egy olyan többnyelvű és több kultúrájú országrész, amelyen belül az eredetileg egymástól független kultúrák kölcsönösen hatottak egymásra.

Mint a történelmi Magyarország sok más tája, úgy Transsylvania is többnyelvű lakossággal rendelkezett, de minden lakója a magyar szentkorona alattvalója volt. Ez volt a döntő és nem a nyelvi nacionalizmus. Amikor a mohácsi vereség után a török terjeszkedés következtében Magyarország három részre szakat, született meg a politikai konfliktus megoldásaként az erdélyi fejedelemség, amelyik a töröktől függő helyzetében is igyekezett belső önállóságát megőrízni, azaz a lehetetlen történelmi helyzetben a lehetségest megvalósítani. Ezt a történelmi helyzetből kialakult nagyfejedelemséget Európa második Svájcaként kell tekintenünk. Amikor éppen ebben az időben az akkori Nyugat-Európában az uralkodók az egy és örök Isten nevében, vallási szakadás eredményeként a cuius regio eius religio elve alapján irtatták egymás alattvalóikat, ebben a fejedelemségben biztosított volt a teljes vallásszabadság és a feudális rendszer rendi szervezete szerinti jogi szabadság.

A keleti szomszédságot a török uralom alá került három „wlach" azaz oláh vajdaság képviselte. Ugynevezett szabad határ, csak északon volt, a kapcsolat csak itt volt lehetséges az akkori Felső-Magyarországgal és Lengyelországgal. Ez a határ azért is volt nagy jelentőségű Erdély számára, mert az akkori Habsburg birodalom és Nyugat-Európa szellemi áramlatai ezen az úton érték el ezt a török birodalomba beszorított országot. Amíg ebben az időben a magyar Alföld szellemi fejlődése bizonyos mértékig megtorpant, addig Transsylvania szinte megszakítás nélkül a nyugati kulturális fejlődés szerves része maradt, úgy is mondhatnánk, hogy ez a fejedelemség a nyugati kultúra bástyájává lett.

Az oláh vajdaságok állandó veszélyben voltak és alattvalóik egyre nagyobb számban hagyták el a Kárpátokon túli területeket és költöztek be Erdélybe, hogy biztonságosabban és szabadabban élhessenek.

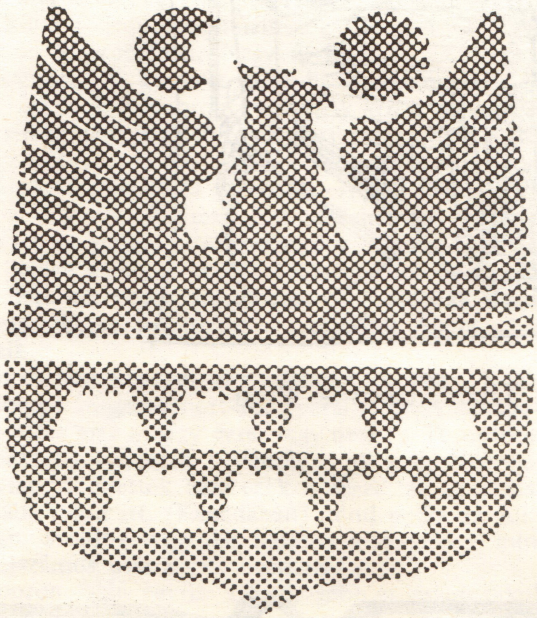
A vallásszabadság értelmében nemcsak a római katolikusok, hanem a kálvinisták, evangélikusok, unitáriusok és görögkeleti vallásúak szabadon élhettek hitük szerint, alakíthatták ki közösségeiket. Vallások és nyelvek szabadon éltek nemcsak egymás mellett, hanem egymással közösen is. Kultúráik hatottak egymásra és a fejlődés eredményeként számtalan olyan kulturális jelenség vált általánossá, amelyeket erőszakos szelektálási szándék nélkül lehetetlen egymástól szétválasztani. Ugy is mondhatnánk, hogy az együttélés eredményeként, Nyugatból táplálkozva kialakult

egy sajátságos erdélyi kultúra, amelyben ugyan megvoltak a kistáji különbségek, de azok is lényegében a közös történelmet tükrözték.

A törökkor utáni Erdély is ebből a kultúrából táplálkozott mindaddig, amig „nyelvnemzet" elmélet nem állította a sorsközösségben élőket egymással szembe. A 19. század egész Európát uraló nyelvi nacionalizmusa az egymással együttélőkből, egymásmellett élőket, további folyamatában egymást lenéző ellenségeket teremtett. Ennek a negatív fejlődésnek, egész Európa számára végzetessé válható állomásához most jutottunk el.

Amikor az első világháború után a győztes hatalmak felosztották azt, amit áldozat nélkül tehettek, mert nem az övék volt, Magyarország kétharmadát elajándékozták. Erdélyt a Kelet-Kárpátokon túli román királyságnak dobták koncként oda. Ettől kezdve Románia két főrészből tevődött össze: Regátból, azaz a három vajdaságból kialakított királyságból és a történelmi Erdélyből, amelynek román nyelvű lakossága, elsősorban értelmisége, a történelem meghamisításából származó hamis dákó-román kontinuitás elmélete alapján az összecsatolás érdekében mindent elkövetett. A nemzeti elnyomás hangoztatása ellenére is Erbélyből kerültek ki a legnevesebb román írók és művészek, tudósok, mert itt nemcsak szellemi szabadságuk volt meg, hanem nyugat-európai forrásokból is korlátlanul meríthettek. Öröm és halleluja töltötte be Nagyromániát, de ebbe az örömbe hamarosan üröm is keveredett, amikor a regati egyeduralom az erdélyi románokat egyre inkább gyarmati függő helyzetbe kezdte kényszeríteni. Ez még rosszabb és elnyomóbb lett, amikor az utóbbi évtizedekben a nagy regati Conducator a marxizmus álarca mögé meghúzódva a hitleri nácizmus módszereivel elkezdte a totális „regatizálást", azaz Óromániát állította középpontba. A regati és az erdélyi kultúrák közötti tartalmi különbségekből fakadóan kialakult egy mélyreható regati kisebbségi érzés, amely végül egy eddig majdnem ismeretlen diktatórikus kultúrharcban mutatkozik meg.

Ez a kultúrharc először csak a nemzetiségeket érintette. Elsőként ezeket dobták áldozatként az erdélyi románok sebeinek gyógyítására. A legutóbbi időkig mi is csak ezt láttuk, csak a magyar és német nyelvű lakosság kiirtásáról beszéltünk, ez ellen küzdöttünk. Azt hittük, hogy Bukarest csak a nemzetiségeket akarja kiirtani. Ez igaz. De ha az egyre gyorsabban alakuló helyzetet józanul vizsgáljuk, kénytelenek vagyunk felismerni, hogy itt ma valami még borzalmasabb történik. Egy Bukarestből nagy kerülőúton hozzám került levél, amelynek írója erdélyi származású román tudós, korábbi véleményemet igencsak megváltoztatta.

Mi áll ebben a levélben?

Az ismert, hogy vallásgyakorlatot az erdélyi románok számára éppenúgy megnehezítették, mint a nemzetiségek számára. Ez mindenkit hite szerint érint. Az erdélyi románságot erősebben érinti az a ki nem mondot rendelkezés, hogy az egyetemet végzett erdélyi román csak a Regatban kaphat állást, Erdélyben nem. Ha ráadásul még Regátból is nősül, akkor fizetése magasabb, ha otthonról, akkor alacsonyabb. Cserekénti viszont regátiakat küldik az erdélyiek nyakára.

Ugyanebben a levélben áll még egy s más súlyosabb adat is. Igy pl. az, hogy a felszámolásra kijelölt helységek közül 6000 Erdélyben van. Olyan településeket is említenek, amelyekből mezőgazdasági központokat szándékoznak kiépíteni akkor, amikor erre a célra talpalatnyi felület sem áll rendelkezésre. Többek között egy székely falu a keleti Kárpátokban, amelyik tizennégy kilométer hosszan völgyben húzódik meg és nem rendelkezik mezőgazdasággal, mert nincsen erre lehetőség. 6000 helységet akarnak megsemmisíteni Erdélyben, azaz Európának azon részében, amelyik mindig a közép-európai kultúra szerves része volt, és amelyik nyelvi és vallási összetétele révén Kelet-Európa és a Balkán felé állandóan közvetítő szerepet játszott.

Hangsúlyozzuk és ezt joggal tesszük, hogy szemünk előtt brutális nemzetségirtó akció játszódik le. Felmerül bennem azonban a kérdés, hogy az, ami most folyamatban van, csak nemzetiségirtás, vagy valami más, még borzalmasabb-e? S ezek a gondolatok szintén ebből a levélből fakadnak. A terv megvalósítása során lerombolásra kerülne 3000 római katolikus templom. Ugyanez a sors vár azonban 5100 román ortodox templomra is, azokra, amelyek az erdélyi románsághoz tartoznak. Az 580 evangélikus templom az erdélyi szászok szellemi központját képezte és a 320 kálvinista templom a szeékelyeké 24 unitárius templommal egyetemben. Emberileg elképzelhető, hogy valaki józan ésszel 9024 erdélyi templom harangjaiból „népgazdaság számára" fontos ipari nyersanyagot akar szerezni, azaz mindet be akarja olvasztani?

Felteszem a kérdést, hogy itt csak a templomok megsemmisítéséről van-e szó? Ha valaki istenhívő, agnosztikus avagy hitetlen, nem térhet ki a gondolat elől, amennyiben történetileg képes gondolkozni, hogy ezek a templomok, bármelyik vallásfelekezethez tartoznak is, bármelyik nyelven imádkoznak bennük,

az emberi közösségek számára lényegesen többet jelentettek. Ezek jelentették az otthont, a hazát, ezek képezték a szellemi központokat, voltak a szellemi források. Amikor a kecskeméti kálvinista lelkész emberi elkeseredettségében azt a zsoltárt énekelte, amelyikből Kodály Zoltán a Psalmus Hungaricust komponálta, akkor nemcsak önmagáért aggódott, nemcsak ő menekült az Istenházába. Hány hasonló zsoltároslelkű embert adott híveinek Erdélyben is a megsemmisítés veszélyében hitet és reményt! Erdélyben sokszor húzták meg a vészharangot, futottak és sok nyelven kérték az egy Istent, hogy mentse meg őket. Bármilyen nyelven is, de egy hazáért, egy otthonért rimánkodtak. És most meddig szólnak még ezek a harangok?

Elnémításuk fogja hírdetni, hogy 9024 templom ugyanennyi közösségét szétszórták, örök időkre „ideiglenes" tömegszállásokba kényszerítették? Ki veszi tudomásul, hogy Közép-Európa egyik legfontosabb kultúrájának lakóit szellemi prostitucióba kergették? És mindez csak azért történt, mert egy „minihitler" Regát érdekében a közös múltból fakadó erdélyi kultúrát meg akarja semmisíteni.

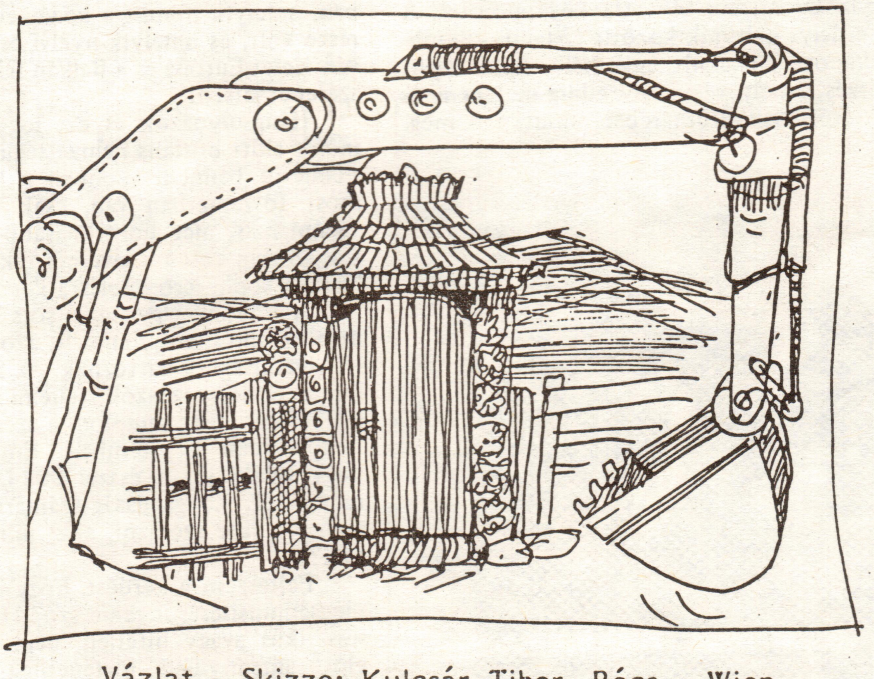
Sok érvet, adatot lehetne még felsorolni. Igy azt is, mi lesz az európai fontosságú műemlékekkel, gyűjteményekkel? Mi lesz – nem a magyarokkal, németekkel, románokkal, akiknek a hazájuk Erdély – hanem mi lesz az emberekkel, a családokkal?

A hitleri őrületet megismétlő álmarxista nacionalizmus a 20. század egyik legrettenetesebb kultúrharcát akarja megvalósítani és egy csapásra két célt akar elérni. Meg akarja semmisíteni az erdélyi nemzetiségeket, de saját nyelvtestvéreit sem kíméli, mert azok nem regátiak. A végső cél az egyik legmélyebb európai kultúra megsemmisítése.

Csupán román belügy az, ami Erdélyben történik? Vagy talán az emberi jogok alapján van valami köze ahhoz az Európához, amelyik oly gyakran hangoztatja a múltból fakadó egyetemes kultúráját?

GAÁL KÁROLY

(Megjelent a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület tájékoztatójában, a felsőőri Őrségben. Szerkeszti: Galambos Ferenc.)

Vázlat - Skizze: Kulcsár Tibor, Bécs - Wien

A MAGYAR KAPCSOLAT

Ha érnek valamit a mostani Magyarországról szóló újságcikkek, akkor annyit, hogy feleleventtenek egypár emléket néhány kanadai erdész körében

„Semmi sem tudott nagyobb megelégedésemre szolgálni négy éves miniszterségem alatt, mint a [1] UBC Erdészeti Fakultása Soproni Tagozatának megalapítása." Nagytiszteletű Jack Pickersgill bevándorlásügyi miniszter tette ezt a kijelentést egy 1958-ban dr.Roller Kálmánnak, a Soproni Tagozat dékánjának írt levelében.

Több mint harminc évvel az 1956-os magyar felkelés után nehéz újra átérezni az erdész szakmán belüli izgatottságot, melyet a Kanadai Kormány egyedülálló lépése váltott ki. Az az emigrációs politikájában követett merész gyakorlat, ahogy a magyar erdészeket kezelték. A felkelés idején a Soproni Egyetem – közel fekszik az osztrák-magyar határhoz – Erdészeti Karának zöme csoportként hagyta el az országot, s érkezett Ausztriába, beleértve oktatókat, hozzátartozókat, hallgatókat. Elhatározták, hogy együtt maradnak[2] dr.Roller Kálmán vezetése alatt és csoportként folytatják tanulmányaikat, ha akad olyan ország, mely ezt megengedi nekik.

Mialatt Jack Pickersgillnek sikerült meggyőznie a kormányt, hogy ezt a példa nélkül álló lépését meghozza, személyes támogatást kapott a vállalkozás Harold Foley, a Powell River Company elnöke részéről, (ma ez a cég a MacMillan Bloedel Ltd egy részlege). George Allen a [3] UBC Erdészeti Fakultásának dékánja volt még az, aki nagymértékben felelős volt útjuk egyengetéséért.

[4] 289 magyar érkezett meg Vancouverbe 1957. januárjában. Egy [5] (az angollal) párhuzamos erdészeti fakultást állítottak fel a UBC-n, mely a Soproni Tagozatként ismert, s ez az 1958-61 évek alatt működött. Négy éves fennállása alatt 141 erdőmérnök végzett itt. A magyar mérnökhallgatók, egyetemi alkalmazottak, s hozzátartozóik egy másik csoportja Torontóba ment. Ott, Vancouvertől eltérően, ők közvetlenül a már létező egyetemi szervezetbe kerültek be.

Kitűnő följegyzések találhatók a Soproni Tagozat sikereiről és problémáiról egy új földön[6] „A Sopron Krónikáj"-ban. E könyvet 1986-ban közösen adta ki Roller dékán és a (soproni) végzősök közül néhányan. Mindezideig nem írtak ilyen tüzetes beszámolót a mérnökcsoportról. A cikkírónak egy mostanában tett soproni látogatása (melyről a diákok mit sem tudtak), azt mutatja, hogy az idő most alkalmas lehet egy független számvetés megtételére. Kiértékelni a Soproni Tagozat végzettjeinek az észak-amerikai térségre már eddig gyakorolt hatását, hiszen mostanára szétszóródtak Kanada-szerte, illetve néhányuk az Egyesült Államokban dolgozik.

Mi történt Sopronban a közbeeső években? Vajon (kellőképp) beigazolódott-e a „parallel erdészeti kar" megalkotása arra a négy évre, vagy netán a Torontóban alkalmazott módszer is ugyanolyan jól szolgált volna? Mennyire jól illettek bele ezek a végzettek az erdész szakmába mind itt, (Kanadában) mind pedig az Államokban, s volt-e nagyobb hatásuk a szakmára, mint amit létszámuk után abból elvárhatnánk?

Sopron talán egyike a legöregebb erdészeti fakultásoknak Európában – most ünnepelte fennállásának 175. évfordulóját 1983-ban. Az én idegenvezetőm ifj. Gál János volt, aki 1980-ban végzett és most a Magyar Állami Erdőrendezőségen dolgozik. János több hónapot töltött Kanadában ösztöndíjjal, s meglehetősen folyékonyan beszél angolul. Az ő révén találkoztam az egyetem rektorával, dr.Gállal (János apja). Kérdésemre –, hogy vajon volt-e valamilyen neheztelés a szakmán belül Magyarországon azok felé, akik elhagyták – mosolygott és azt mondta: „Egyáltalán nem. Ez régen volt és Sopron gyorsan kiheverte veszteségeit. Ma, sok magyar erdész üzleti ügyben vagy csak szabadságra való visszatértével (az óhazába), úgy érezzük, egy igen értékes kapcsolatunk van Kanadával."

„Önnek emlékeznie kell arra, – tette hozzá – hogy mi úgy érezzük, azok az emberek akik elhagytak minket, a legjobbjaink közül valók voltak, lényegében a mi ajándékaink Kanadának. Hisszük, hogy ők már megtanították Kanadát méltóképpen becsülni egyet s mást az erdészeti (tudomány) alapelveiből, melyeket mi már oly sok éve a gyakorlatban alkalmazunk Európában."

A két épület, mely az erdőrendezésnek és a fatechnológiának ad otthont, megjelenésében öregnek és (meglehetősen) használhatatlannak tűnik a nyugati elvárások alapján, ám az ott látott felszerelés és a számítógépek nagy kihasználtsága azt sugallja, hogy hatalmas hiba lenne a külső után ítélkezni.(igen udvarias, finom fogalmazás). A kicsiny egyetem egy jellegzetes színfoltja volt a számos életnagyságú fafaragás, melyek az évforduló tiszteletére készültek 1983-ban. Figyelemre méltóan az egyiknek „Az Erdő lelke" nevet adták.

Az egyetem étkezdéjében ebédeltünk, s megéreztünk valamit a „soproni szellemből", egy kapocs, amely még mindig létezik az oktatók és a hallgatóság között. Ez minden bizonnyal az egyik legjelentősebb tényező kellett legyen a csoport összetartásában, amikor megtették a nagy lépést 1956-ban.

Visszatérve Kanadába Balatinecz Jánost kérdeztük, – aki a faanyagismeret professzora a Torontoi Egyetem Erdészeti Fakultásán, – melyek voltak a feltáruló legnagyobb problémák, mikor húsz éves (fiatal) egyetemistaként megérkezett Vancouverbe.

„A nyelv és a kultúrsokk" – válaszolta.

Habár volt egy intenzív nyelvi kurzus az egyetemisták részére a Powell River-i táborban, a magyar fiatalok ösztönösen hajlottak az együttmaradásra. Ő és a többiek az első nyári munkára Yukon-tartományba kerültek, hogy a Szövetségi Kormány Északi Ügyeket Intéző Osztályának dolgozzanak. Ekkor történt meg, hogy csoportfőnöke Art Ellis beviharzott a „magyar sátorba" és azt mondta: „Figyeljetek ide srácok! Csak egyféleképpen tudjátok megtanulni ezt a nyavalyás nyelvet, ha kimentek és dumáltok!"

Talán a kulturális sokk még élesebb volt. „Képzelje el a helyzetet, ahol az ön cselekedetei, döntései, munkamegbízása, de lényegében egész életmódja, mindmind az állam által előre meghatározottak, s akkor hirtelen belecsöppen egy társadalomba, ahol önnek el kell kezdeni (önállóan) döntéseket hozni. Az, hogy elsüllyed vagy fennmarad-e a víz színén, magán múlik."

János úgy érezte, hogy a Sopronhoz tartozás ápolása egy szerencsés húzás volt az egyensúly fenntartása érdekében. Ez természetesen segített néhány, a nyelvet lassabban tanulónak, de az összes egyetemistának is,

lehetővé téve egy könnyebb beilleszkedést a kanadai életbe.

„A Soproni Tagozat diákjai eszményi kapcsolatot létesítettek a parallel erdészeti fakultás diákjaival" – mondta. „Mindnyájan úgy éreztük, hogy hatalmas hálával tartozunk Harold és Joe Foley-nak a Powell River Company-tól. Nagyon kedvesnek és segítőkésznek találtuk őket, különösen a kezdeti időkben. Ellenben a Powell River és a Macmillan Bloedel társaságok könyörtelen egyesítése J.V.Clyne alatt, miután átvette a vezetést, s a Foley-k ezt követő elbocsátása felfoghatatlan volt a magyar diákok számára."

Gratzer Miklós volt a‚soproni' csoport diákok választotta vezetője az exodus évei alatt. Ő ma az erdészeti oktatói gárda tagja New York Állam Egyetemén, Syracuse-ban. Amikor tőle érdeklődtünk a társ-fakultás létrehozásának értékéről Vancouverben, ő egy más szemszögből igazolta létjogosultságát: „A mi‚soproni' tanrendünk egy igényes 5 éves kurzus volt. Ez tetemes mérnöki részt foglalt magába anélkül, hogy az erdészeti tartalmat csökkentették volna. A UBC-kurzus könnyebb és rövidebb volt. Ez akkoriban heti 25 órát jelentett, szemben a Soproni Tagozat heti 40-45 órájával! Mi alulértékeltnek érezhettük volna magunkat, ha ezt a különbséget nem ismerik el."

Gratzer úgy tűnik helyesen érvelt, mivel a munkaerőstatisztikai adatok azt mutatják, hogy sok‚soproni' végzett ma mérnöki vonalon dolgozik vagy társaságoknak, vagy pedig magánvállalkozóként. Azonban egy ettől eltérő véleménynek adott hangot Zsilinszky Viktor, – jelenleg az Ontarioi Távérzékelési Központ társigazgatója. Habár ő is soproni (Magyarország) volt, ő a mérnöki csoporttal Torontóba ment.

„1957. januári megérkezésünktől fogva külön választottak minket egymástól, és heti 6 napos intenzív nyelvoktatásban részesültünk egészen májusig. Ezt vizsgák követték. Oktatóink egyike sem tudott egy szót sem magyarul, ám a tanítási módszer oly sikeresnek, bizonyult, hogy később a Szövetségi Kormány átvette, mint szabványt a második nyelv tanítására. Nyáron a legtöbb egyetemista kapott munkát a bányákban vagy olajkutaknál. Az őszi lemorzsolódás a különböző mérnöki tanulmányokon való jelentkezéseknél, – amelyeken specializálódtunk, – igen csekély volt."

Ezek többsége, ahogy Viktor mondta, a kultúrsokknak tulajdonítható az állami irányításról az „egyéni" társadalomra való átállás problémájának.

Zsilinszky Viktor szerény a saját eredményeit illetően, ám a tények azt mutatják, hogy ő nemcsak tulajdonosa a 8Canadian Forestry Achievment Award"-nak, – melyet a fotogrammetria és a távérzékelés terén kifejtett munkájáért kapott, – hanem ő volt a tervezője is a ma e célra használt aranymedálnak.

Roller Kálmán dékán, átvezetvén az egyetemistákat a UBC Soproni Tagozat 4 évén, belépett a Kanadai Erdészeti Szolgálatba, s ott maradt egészen visszavonulásáig. Most Missisauga-ban él (Toronto egyik külvárosa.)

Zsilinszky Viktor, s mások szerint Roller dékán vitathatatlan érdeme volt az, hogy együtt tartotta a csoportot, először Ausztriában, ahol a Kanadába való kivándorlás semmi esetre sem volt egyöntetű elhatározás, s később Vancouverben, mikor sok fiú vált csalódottá, kijelentvén, hogy a tejjel-mézzel folyó kánaán messze nem felel meg annak, amit vártak.

„Csak nagyon szórványosan volt munkalehetőség 9nyugaton az ötvenes években és sokan a diákok közül úgy érezték, tanulmányaik jobb pályakezdésre jogosítják őket fel, mint csörlő-kiszolgáló munkásnak lenni"– mesélte. „A változás, melyet egy intenzíven művelt és használt, emberformálta európai erdőről a Britt Kolumbia-i erdőgazdálkodásra – mely ekkoriban zömében csak a kitermelésen alapult – való áttérés jelentett, némelyeknek túl nagy volt. Néhányan kirostálódtak vagy más foglalkozást kerestek, illetve – néhány esetben – visszatértek Magyarországra. De a többség mégis maradt, s végzéskor találtak munkát az egyetemeken, az államnál (állami erdészeti állások), vagy az iparban (magán-cégek)."

Roller dékán természetesen igen büszke arra, hogy el tudja mondani külön-külön személyenként, korábbi diákjai mire vitték. Legtöbbjük tartja a kapcsolatot vele és a többiekkel is helyi magyar szervezeteken keresztül, melyek országszerte működnek.

A soproni erdészek hatását talán legjobban azok a csoporton kívülállók tudják megítélni, akik kapcsolatba kerültek velük, különösen Britt Kolumbiában, ahol még mindig a legnagyobb arányú a jelenlétük.

Bruce Devitt, a vancouveri CIP Inc. vezetőerdésze és Gery Busch, a BC Forest Products erdészeti részlegének alelnöke mindketten erdészhallgatók voltak a UBC-n a Soproni Tagozat létrehozásának idején.

„Mint évfolyamelnök emlékszem, mikor elmentem találkozni az első csoporttal megérkezésükkor Abbotsfordba" – mondta Bruce Devitt. „Véleményem szerint a soproni csoport, különálló egységként való elfogadása az egyik legokosabb lépése volt a kanadai kormánynak. Igy most kitűnően képzett oktatóink vannak, úgy mint a UBC-n Kozák Antal társdékán‚vagy Sziklai Oszkár az erdészeti genetika professzora. Mások – mint például Szalkai András, ki hozzáment egy másik soproni végzetthez, s most a Weldwood (kb.) kerületvezető erdésze, – már hírnevet, s megbecsülést szereztek maguknak az erdészeti iparban. Britt Kolumbia sokkal többet tudott volna alkalmazni az ilyenfajta végzett erdészeti egyetemistákból, mint amennyit a Soproni Tagozattól kapott."

Geny Busch már sokkal visszafogottabb a lelkesedésben, de ő is nagyra értékeli Sziklai Oszkárt, s együtt dolgozott vele. „A Sopron Krónika" szerkesztésének idején.

„A magyar erdészek egy nagyon keményen dolgozó csapat" – nyilatkozta. „Közülük hárman dolgoznak a BCFP-nek. Mindannyian mérnöki munkakörben, amely a kedvenc területük (a soproni végzetteknek). Az tényleg csodálatos, ahogyan alkalmazkodtak a kanadai élethez, amikor ön tisztában van a problémákkal, melyekkel megérkezésükkor szembe kellett nézniük. Hiszen még a végzés, elhelyezkedés, illetve egy munkahely megpályázásának üzleti fogásai is olyasvalamik voltak, melyet még soha nem tapasztaltak addig!"

Joe Gardner-nak voltak soproni végzettjei akik az ő beosztottjaiként dolgoztak először a Szövetségi Erdészeti Termékek Laboratóriumában (ma FORINTEK) s később aUBC-n, mikor ő volt az Erdészeti Fakultás dékánja. Gardner most már nyugalomba vonult, s ahogy elmondta, mindeddig igen pozitív tapasztalatai voltak velük (ti. a magyarokkal) kapcsolatban, s kiváltságos helyzetben érzi magát azért, hogy személyesen ismerhet több kimagasló oktatót és kutatót.

Megérkezésük körülményeiről szólva megjegyezte: „A soproni végzettek akkor érkeztek meg a munkaerőpiacra, mikor kevés elérhető munkahely volt az erdészetben[10] BC-ben. Ez a tény, tetézve a nyelvi nehézségekkel, igen nehézzé tette a dolgokat sokuk számára. A végzettségüknek megfelelő munkához jutás nehézségei, illetve jó alapvető akadémiai felkészültségük miatt jóval nagyobb részük tanult tovább magasabb tudományos fokozatok megszerzéséig, s végülis az oktatás és kutatás terén kötött ki. Szerencsére a magas felvételi követelmények a Soproni (Erdészeti) Egyetemen Magyarországon, illetve az oktatásban a (gyakorlatias) mérnöki és a tudományos tananyag ötvözete jó előképzést adott a postgraduális továbbtanuláshoz.

„Mindazonáltal bizonyos vagyok benne, hogy ők ahol csak eddig dolgoztak az iparban, a kormányhivatalokbanvagy az oktatás terén, ott középeurópai kulturális és tanulmányi hátterükből fakadóan nagyon előnyös hatással voltak hagyományos erdészeti gyakorlatunkra, módszereinkre. Ezek a módszerek néhány területen még mindig pazarlóak és rombolóak."

Ugy tűnik, hogy ez a szükségszerűen vázlatos pillantás néhány soproni végzett eredményeire Kanadában igazolja Gál rektor megjegyzését, miszerint Magyarország adománya Kanadának egy nem akármilyen ajándék volt.

Egy gondolat szöget ütött a fejembe, távozóban Roller dékán lakásáról. Észrevettem egy kis fényképet a falon, mely négy fiatal fiáról készült a Kanadát keresztülszelő vonaton. Megkérdeztem Roller dékánt, mi lett velük. Kanadában élnek, illetve egyikük az EgyesültÁllamokban. Mindegyikük megházasodott, jól boldogul, s már számos unokával ajándékozták meg. Meglehet, a Kanadához való magyar hozzájárulás igazi lényege a gyermekekben van, a holnap állampolgáraiban.

Peter Morley társszerkesztő
Logging and Sawmilling Journal, 1988. július 21.
ford.: Szabadfalvi A.

[1] teljes nevén: the Sopron Division of the Forestry Faculty of the University of British Columbia
vagy: the Faculty of Forestry of the UBC Sopron Division
kb.: Britt Kolumbia Egyeteme Erdészeti Fakultásának (Karának) Soproni Tagozata

[2] Dr.Roller Kálmán, az Erdőmérnöki Kar dékánja volt Sopronban 1956-ban.

[3] UBC= University of British Columbia (Britt Kolumbia Egyeteme)

[4] az adat nem pontos

[5] (a ford.értelmező kiegészítése)

[6] The Sopron Chronicle: A vancouveri magyar tagozat története. Egy példányban bizonyosan, de elvileg több példányban is, megtalálható az EFE könyvtárában. Akit a történet érdekel, s tud angolul, menjen olvassa el!

[7] Powell River: város Britt Kolumbiában a Csendesóceán partján, Vancouver sziget partjaival szemközt, hatalmas papírgyárral.

[8] tudom.kitüntetés (díj, kb.: A kanadai erdészet fejlesztése terén elért eredményeiért díj (emlékérem)

[9] értsd: nyugat Kanada, különösképp Britt Kolumbia tartomány

[10] BC vagy B.C. = Province of British Columbia (Britt Kolumbia tartomány).

Czakó Gábor: HAZA, NEMZET, ÁLLAM

Mind, akik itt egybegyűltünk, gondolkodtunk már hazánk, a nemzet és az állam ügyén. Rájöttünk, hogy itt sajnálatos elcsúszások történtek: haza, nemzet és állam nem egy fogalom, hanem három, egymásmellettiek s olykor szembenállók. Ha nem így volna, itt most más kérdések kerülnének napirendre.

Válságunk ugyanis éppen ebből a szétesettségből ered. Tudják ezt azok is, akik kísérletezgetésükkel előidézték, tudják az első pillanattól – ezért fordítottak annyi mérhetetlen sok pénzt és energiát propagandára és ezért állították az iskolákat, a művészeteket a tudományt, az anyanyelvet, a gazdaságot és a vasúti bakterok sapkáját is az agitáció szolgálatába. A szakadékokat azonban nem sikerült se betömni, se elföldelni. Persze a nagy igyekezetben tönkrement az oktatás, lezüllött a művészet, a jog- és államelmélet, a tudomány, a család, a propagandaipar a világgazdaság tendenciáival ellentétes irányban épült, anyanyelvünk a mellébeszélés a hazudozás eszközévé államosítódott, mi több, a bakterok is megtapossák a kocsmában a sapkájukat. Vagyis a szakadékok mélyültek és tovaterjedtek.

Ma már alig van fogalom, amit ne lehetne legalább kétféle értelemben használni, és alig van intézmény, ami értelmétől és tartalmától ne szakadt volna el. Vajon mennyi köze van diplomáinknak a tudáshoz? Vagy történelmünknek ahhoz, amit róla tanulunk? Szocializmusunknak a közösségiséghez? Jogalkotásunknak a jogszerűhöz, egyéni és munkahelyi igazunknak az igazsághoz? Fejlődésünknek a fejlődéshez? Szavainknak az ő jelentésükhöz? Ki ne tudná mit jelent ma ez a szó: ideiglenesen?

Könnyű volna abban reménykedni, hogy vezetőink tehetségtelenek és műveletlenek és ha leérettségiznének vagy kicserélődnének, akkor menten fölpezsdülne az élet. Sajnos a helyzet nemcsak magyar helyzet, nem is egyszerűen béketábor-helyzet, hanem világhelyzet.

Az új kor emberének világméretű kísérlete az áldozat irányának megfordítása. Másszóval lemondás a szellemi emelkedésről – Isten megtagadása. Ebben a helyzetben az ember elutasítja Krisztus világfönntartó áldozatát és a maga számára nem tartja példának. Következésképpen az anyák nem áldozzák föl magukat gyermekeikért, hanem a gyermekeiket áldozzák föl a maguk jobblétéért – lásd abortusz szabadság –, az eszmékért se áldozzák föl az emberek a körülményeiket, hanem a körülmények függvényeiként ragaszkodni, vagy távolodnak el az elveiktől; a gazdálkodásnak régóta nem az élet szebbítése a célja, hanem az élet célja lett az eredményesebb és versenyképesebb gazdálkodás. Természetes? hogy a politikusok sem dobják el, ha kell – hatalmukat a hazájukért, hanem a haza erőforrásait herdálják hatalmuk fönntartására.

Ez a leszűkült, emberöltőnyi horizontú létezés-fölfogás mérhetetlen energiákat szabadított föl. Megszüntette az erkölcsi gátlásokat lehetővé tette a természet kíméletlen kirablását, a tudás abszolút korlátolt értelmezését és ebből eredő műszaki-technikai összpontosítását.

A fordított áldozat elképesztő sebességű anyagi gyarapodást indított meg az északi féltekén, de a civilizáció és a kultúra végzetesen kettészakadt: a civilizáció rohamléptekkel száguld – valamerre; a kultúra, a család, az erkölcs, az eszmék, a művészet kopnak és egyre visszább szorulnak. A vallás helyébe bálványozás nyomult: verseny-kultusz, autó-kultusz, sztár-kultusz, Rákosi-kultusz, én-kultusz, szabadság-kultusz és így tovább. Hit nélkül ugye nem élhet az ember, nos a materializmus öngólja ez, a történetben eddig nem látott alacsony szintű bálványimádó politeizmus, mely az embert tárgyak rabszolgájává alázta azzal, hogy az életcélt az úgynevezett sikerben, a fejlődésben, a gyarapodásban – egyszerűen szólva bizonyos tárgyak és szimbólumok birtoklásában jelölte meg.

Az úgynevezett Nyugati Világban ez a folyamat lassúbb és manipulatívabb. Az ottani szerves jogfejlődés, a vallási- gondolati- és egyéni szabadságjogok, a közösségek, a demokrácia satöbbi védelmet adtak a durva, hatalmi beavatkozás ellen. Nyugat-Európa a fasizmus ütötte sebeket is szépen kiheverte.

A világfolyamatok ott manipulatíve és nem erőszakkal törtek utat maguknak. Amit itt erő és propaganda végez, azt ott reklám susogja szép nőkkel és pálmákkal. Amiért – például a családi tűzhely fölboritásáért – Sztálin milliókat öletett meg, azért McDonald milliókat vágott zsebre. Se a lágerben, se a nikkelbüfében nem szakrális esemény többé az evés, nem családi ünnep, nem egymással és Istennel való találkozás, hanem a munkaerő-újratermelés kényszerű aktusa.

Igy vagy úgy történt, be kell ismernünk a veréseget. A magyarság zöme elvesztette szellemi, metafizikus, családi kapcsolatait, közösségeit fölszámolták, nyelvét, ízlését államosították, nemzeti érzéseit elsorvasztották. A fordított áldozat helyzetében él. Kapar az egyre kurtább kis életében.

Most a válság mélypontján közös dolgainkat fontolgatva számba kell vennünk a megoldási lehetőségeket.

A föladat egyszerű: egyesíteni kell azt, ami szétszakadt: vagyis az államot a hazával, a nemzettel. Nemzeti egységet, hangoztatják a hivatalos szónokok, ám nyilvánvaló, hogy nekik kell lépniük, mert az egységet ők törték meg, ők fordították meg az áldozatot. Nekik kell eldönteniük, hogy mi az elsődleges: a hatalom? a nemzet? az állam? az ideológia? a Kísérlet?

Ahogy Lakitelken már esett szó róla: a reform nem mengeleizmus, hanem fehér forradalom, melyet az uralkodó osztály önmagán hajt végre. Első helyre állítja a haza üdvét, ahogy Széchenyiék tették, és ezért lemond kiváltságairól, elismeri történelmi felelősségét és a törvényeket. Közelebbről: fölhagy azzal, hogy monopóliumának tekintse az alkotmányos jogokat: a sajtószabadságot, a gyülekezési-, az egyesülési-, a véleménynyilvánítási szabadságot, visszabocsátja a nemzet ellenőrzése alá a jogalkotást, örökre beszünteti titkos utasításait, fölszámolja a gazdasági és társadalmi élet kényszerpályáivá vált korrupciós rendszert.

Szomorú látvány, hogy jelenleg még mindig ez – a szakirodalmi cinizmussal – szocialista összeköttetésnek nevezett – törvénytelen kapcsolatrendszer működteti az országot. Ezen múlik a gazdálkodók terv-alkuja, ezen áramlanak és csapólódnak meg a milliárdos értékű gazdasági információk; a jogszabálymódosítások, a preferenciák, a kinevezések is a szocialista összeköttetések függvényei.

Vajon mi értelme volna demokratikusan megválasztani egy zsenit igazgatónak vagy tanácselnöknek, ha nincs benne a pixisben? Mit tudna elérni a nagy eszével és a tíz diplomájával?

A manipuláció ravasz cselfogása a korrupciót a hiánygazdálkodás függvényének beállítani. Ez éppen fordítva van. A szegénység önmagában nem teszi bűnözővé az embert. A mi krónikus alul- és rosszultermelési válságunkért éppen a jogbizonytalanság felelős, ahogy a polgári társadalmak gazdasági föllendülése a szilárd jogrendszerre támaszkodott.

A korrupcióhoz intézményesített joghézag kell: ex lex. Ugyanis a kiváltságosok törvényfelettisége teszi lehetővé, hogy legyen ami nincs, hogy betiltassanak az alapvető szabadságok, hogy titokban maradjon a közérdekű, hogy üldöztessék minden új gondolat.

Az államvezetés föladata roppant kényes.

Az Európához való visszazárkózás receptje még olcsó: nem kell többé fejleszteni a demokráciát, hanem bevezetni. A demokrácia törvényeket jelent, a hatalom szervezett társadalmi ellenőrzését, az informális hatalmak fölszámolását, nyilvánosságot, félelemnélküliséget, tudást és becsületet. Eszmei és társadalmi átrendeződést: például annak a több százezres, vagy tán milliós tömegnek a helyretételét, mely züllésünk és elmaradásunk haszonélvezője volt, és igazat szólva harsogta: soha ilyen jól nem éltünk.

Ők nem is. Tudás és becsület híján pöffeszkedtek ott, ahová a két erény a meghívó.

A mostani válság paradoxona, hogy az olcsó recept beváltása rendkívül kockázatos: a csúcson lévőknek a hegyet kell kirugniok maguk alól ahhoz, hogy fönnmaradhassanak.

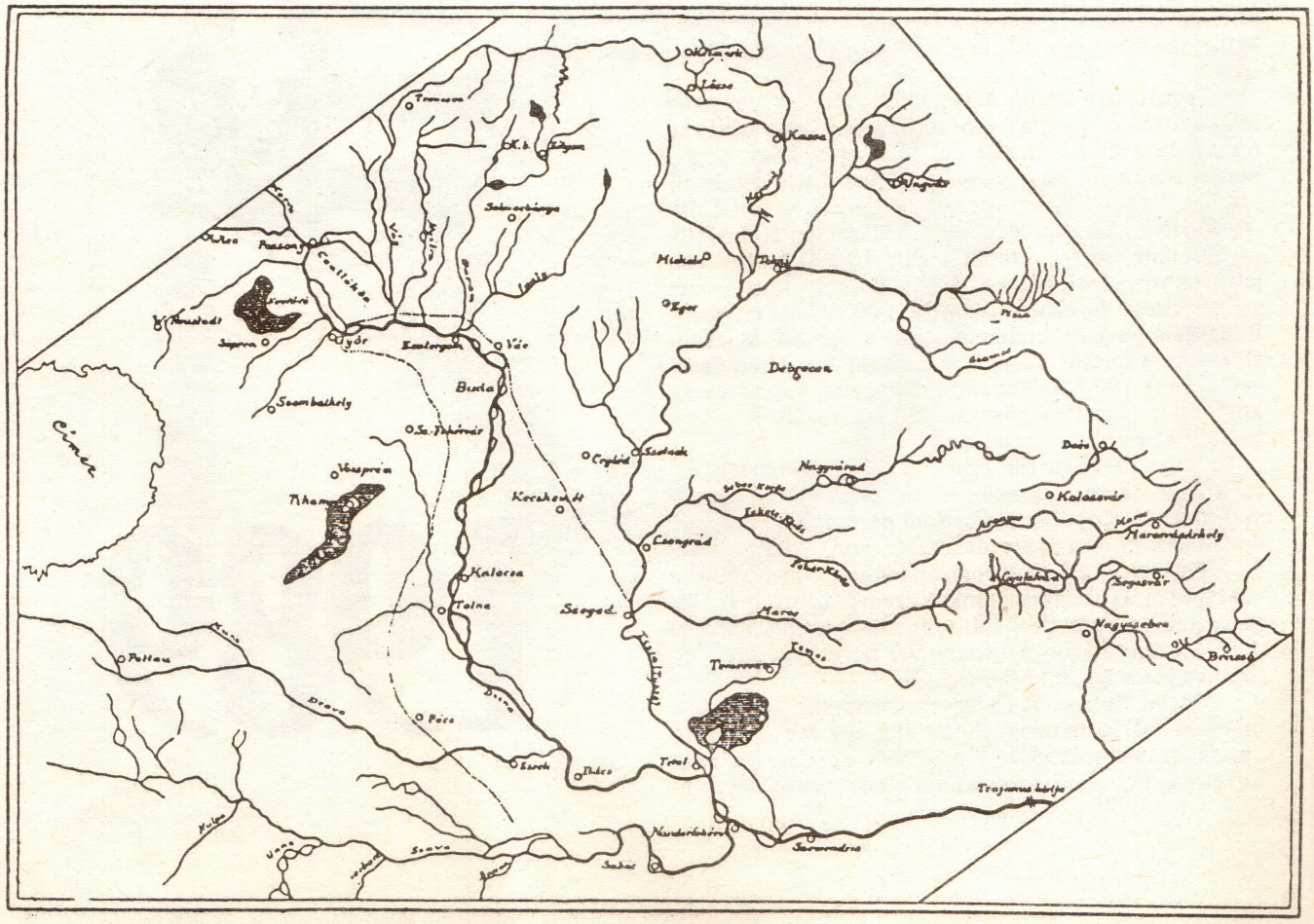
Hogy fönnmaradhasson az ország?

Ha megtörténne, hogy az uralkodó osztály a haza érdekében megreformálná magát és visszalépne a demokrácia javára, akkor is csak a világválság mélyére jutnánk. Mi tagadás, sok reformerünk célja éppen csak ennyi: mohón vágynak elkövetni a Nyugat hibáit.

Vajon van-e más út? Ők, a nyugatiak hogyan és mikor térnek majd meg a szappan-vallásból, az újdonság-kultuszból, a bálványimádásból? A jobbak előtt már kiderült, hogy az áldozat megfordítása rohamléptekkel vezet civilizációnk összeomlásához: a természet, a család, az ember, a világ jövője nem áldozható föl az ipari növekedés oltárán. Alternatív megoldásokon törik a fejüket: az erdők megmentésén, környezetbarát termelésen és így tovább.

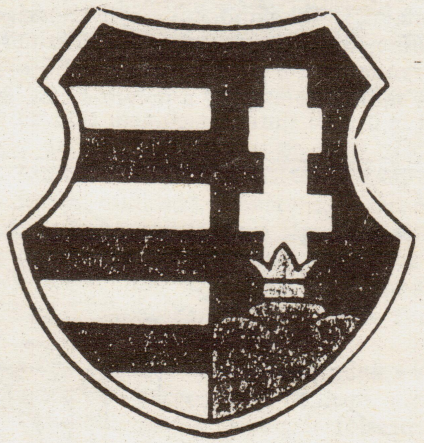
És mi? Mi hol tartunk? Jobb lesz vajon, ha sietünk mostani tömeggé zúzottságunkat önkéntes egyénné-aprítottságra cserélni? Ha tervmoloch helyett piac-molochnak áldozunk? Nem tudhatjuk, hogy ez őrület? Hogy terv és piac ugyanaz? Mindkettő a fordított áldozatokat kíván: azt, hogy ne a termelés legyen az életért, hanem az élet áldozza magát a termelésért.

Az is nyilvánvaló, hogy tömeg és egyén egy érem két oldala: mi személyekként akarunk élni szeretetteljes közösségekben.

Gondolatok, epizódok Márc. 15. ürügyén

1848

1989

Civilizált államokban a nemzet legnagyobb ünnepét a nemzet határozza meg, és együtt ünnepli, pártállásra és vallási felekezetre való tekintet nélkül. Persze kérdés, hogy a „tűzijátékkal spékelt össznépi eszem-iszom" vagy a világ más részein szokásos katonai parádé méltó megünneplése-e egy nép öntudatra ébredésének, felnőtté válásának, de szerte a világon ez a szokás. Nálunk ez valahogy másként „alakult ki". A többé-kevésbé az ezerszer elátkozott 50-es évek jogrendszerét konzerváló, sztálinisztikus Alkotmány ünnepét emelték vízi- és légiparádés-tűzijátékos nemzeti ünnep rangjára. Persze csak az utóbbi években, szinte a sorok között említve, hogy augusztus 20-a már régtől fogva minden magyarnak azt a Szt. Istvánt jelentette, aki – áldozatok árán ugyan, de – európaivá tette a magyarságot.

Pedig nem nehéz párhuzamot találni 1776, az amerikai Függetlenségi Nyilatkozat, 1789, a Nagy Francia Forradalom és 1848. magyar márciusa között, sőt a párhuzam nagyon is éles. „Szabadságvágy, egyenlőség, függetlenség" – mindhárom esemény kulcsszavai a fentiek. Talán ettől félt a hatalom 40 évig?!

(... Kérdem előző este évfolyamtársam, jön-e március 15-ét ünnepelni? „Sajnos nem érek rá, tudod, az erdősáv-feladatot kell csinálnom." Nem vitatkozom vele. A hétvégi négynapos szünetből pedig talán ki lehetne szakítani egy délutánt a félnapos feladat megoldására...)

Együtt vagy külön ünnepelni? „Viták, egyezkedések" előzték meg ezt a napot is, de arra jó volt szerte az országban a külön tartott megemlékezés, hogy meglehessen állapítani, hogy kinek mekkora hitele van az országban? Csak három példa: Szegeden az MSZMP-KISZ-HNF „hármasfogat" megemlékezésén 500, a Móra Múzeum előtt a „többieknél" 10 000 ember volt jelen. A markáns egyéniséggé vált Pozsgay Imre a Szegednél kisebb Győrben viszont 15 000 embert érdekelt. Budapesten a protokollünnepségen a Nemzeti Múzeum előtt Nyers Rezsőt 30-40 000, a Szabadság téren Csengey Dénest 100-120 000 ember hallgatta. Persze a még korántsem független tv sugárzási ideje fordított arányban állt az embertömeggel...

(... Az Erzsébet (ill. egyelőre még Köztársaság) utcai szürke házon csak nemzetiszín zászlókat lobogtat a szél. Szép látvány. Bár a Kisalföld nevezetű orgánum az Árpád-ház piros színére és Petőfi egyik citált sorára („ ...pirosló arccal és piros zászlókkal...") hivatkozva visszapereli az utcákra a sokak szemét bántó munkásmozgalmi lobogót (hol volt még akkor munkásmozgalom Magyarországon?), szerencsére senki sem figyel rá. Szebb a város így, magyarként...)

Vélem, Európa ránk figyelt e napon. Szó mi szó, mindkét fél (a hatalom és az alig egy éve még csak „másként gondolkodók") megfelelt az elvárásoknak. Egyetlen, akár csak a legcsekélyebb atrocitást tartalma-

zó eseményről sem érkezett hír. Jó látni, bár kicsit kései: a rend őrei forgalmat irányítanak, kokárdában. Persze az igazsághoz hozzátartozik, hogy a felszín alatt nagyon sok fegyver álltkészenlétben a laktanyák, rendőrkapitányságok udvarán. Az elmúlt években is előfordult, hogy a gumibot szerephez jutott, de irányjelzés helyett sújtott. Persze ez is iránymutatás akart lenni, csak kevesen értették.

(... Társammal találkozom a menzáról jövet. Kokárda sehol. Már morrannék, de eszembejut: végülis ez csak külsőség. Az év 365 (szökőévben 366) napján kell magyarnak lenni, s akkor az év legszebb magyar ünnepén büszkén lehet viselni a kokárdát. Az se jó, ha csak kirakjuk, mert március 15-e van, de nem érezzük át, mit is jelent...)

Március 15. üzenete meghallgatásra talált 141 évvel később: nem a fegyverek csinálják a forradalmat! 1848-ban a lázasan cselekvő ifjúság fegyver nélkül, (Csoóri Sándor szavaival: kézrátétellel) foglalt nyomdát, szabadított Táncsicsot, olvasott s mondott 12 pontot és Nemzeti Dalt; csinált TÖRTÉNELMET. A szabadságharcra – persze Bécs bábjaként – egy horvát bán kényszerítette a magyarságot, és 1703-ban is csak a fegyverek szava hallatszott Bécsig. De nem igaz az, hogy csak puskaropogás okoz forradalmat! Én egy kicsit forradalomnak gondolom az idei március 15-ét, de inkább az előzményeit, azt a megegyezést mely lehetővé tette, hogy sohasem felejthető szép élményekkel gazdagodva térjen haza az, aki részt vett minden eseményen.

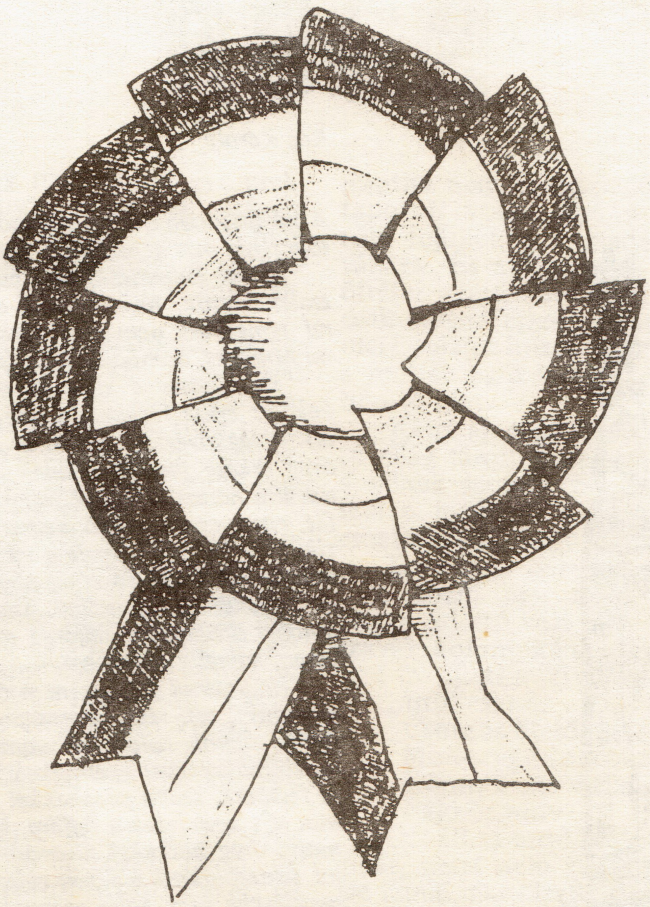
(... Ismerősöm meséli: kollegája, meghallva a Szt. Domonkos-templom harangját, sértődötten vonult el az ünnepségről. Szegénységi bizonyítványért folyamodhatna, ha van még ilyen. Akinek a harangzúgásra árbócra kúszó magyar trikolórtól valamiféle restaurációs félelmei vannak, biztosan kapna ilyet...)

Valahogy talán a frázisok sem puffogtak annyit a fejünk körül... Az olyannyira megszokott, cimkézésre használt szófordulatok megfogytak egy kicsit. Az egy éve még az „ellenzék" által hangoztatottak egy jelentős részét az MSZMP-tisztségviselők szájából véltem hallgatni. Ha ez így megy tovább, talán eljön az, amit szeretnénk... És örök emlékként őrizheti az első igazi március 15. emlékét az, aki hallotta csodálatosan zengeni a Himnuszt és a Szózatot az újra büszkén lobogó Hűségzászló körül és átérezte azt a féltést, amivel a libegő gyertyalángocskákat óvtuk a vékonyka költő-óriás szobra körül, ajkunkon nemzetünk fohászaival...

(... Másnap: kérdezem társamat, hogyan ünnepelt? Erre ő: „Majd bolond lettem volna a sok hülye közé menni, aztán megint ellenforradalmat csinálnak, mint 56 -ban!")...

S valóban: a múlt század függetlenség-hívei '48-at mondtak, és '49-re, trónfosztásra és szabad, önrendelkező Magyarországra gondoltak. S amíg nem lesz máshogy, mint ahogy most van, akkor nekünk is '48 ürügyén '56-ra is emlékeznünk kell!

F.

Nyírő: Kopjafák

Régi idők öreg kopjafái alatt alussza álmát az én népem mohos temetőkben vadvirággal takart padmalyos sirokban szép madárszó mellett.

Itt járok közöttük, beszélgetek velük, költögetem őket, mert nem igaz, hogy négy szál hitvány deszkával vége van mindennek. A sorsok nem múlnak el. Minden holttest letett ruha, melybe a gyermek öltözik. A temető a soha ki nem alvó élet álarca csak.

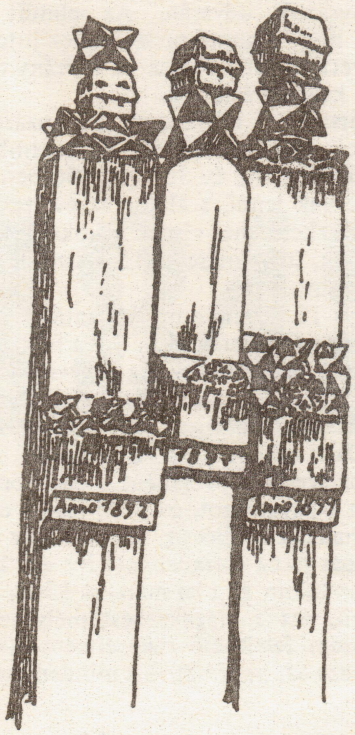
Egy az élet a föld fölött és a föld alatt. Fekete porból piros virág nyílik, eltemetett gyászból új búbánat fakad.

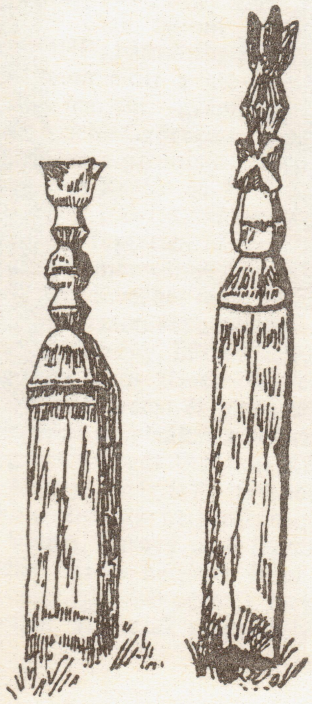
Fölül, alul egyazon féreg őrli az új élet sarát. A süppedt, néma halmok öreg balladát lenn a kis falvakban tovább is jajgatják. Az eke szarván csak kezet váltottunk. A holddal, nappal, csillagokkal, csudás virágokkal ékesített koporsókkal együtt nem temették el a mi nehéz sorsunkat. A nagy székely ravatal árnyékában élünk.

Semmi sem igaz, csak a temető igaz valóság és nincsen halál, csak átváltozás az élet végtelen körfolyamatában.

Az ember mindössze egy füszál végéről lehullott hangya, a hangya pedig megelevenedett fekete kenyérmorzsa, a kenyérmorzsa pedig porszem, a porszem pedig az örök titok.

Helyemet keresem a temetőnkben és olvasom a vén kopjafák történetét.....

Kós Károly

A mi históriánk: a mi temetőnk. És nincsen ilyen gyönyörű temetője senki más nemzetnek. Históriája sem.....

A mi temetőink nem bús-bánatos halotti házak, nem halálra emlékeztetők, nem néznek az élőkre gödrös halotti szemmel. A mi temetőink nem hirdetnek elmúlást, de életet, örökkévalót. A mi vénséges, domboldali kálvinista temetőink.

És nincsen a világnak olyan vidám temetője, mint a miénkek: az egész havasaljján ott a legtöbb tarka virág, és ott kaszálódik a legkövérebb széna. A cintermekben az udvarházak mellett, öreg fekete fenyők állanak, avagy, hosszú, komoly jegenyék, az udvarra hársat ültetünk, vagy eperfát, de a cinteremben gyümölcsfát, csupa-csupa termő, nemes gyümölcsfát. Amikor a temető virágzik, ez a legszebb kertje a világnak, fehér és rózsaszínű minden fa, mintha hó lepné, és véges-végig az egész cinterem földje csupa-csupa hófehér és rózsaszínű, szagos virágszirom. Mintha minden ott nyugvó örökember feljárna május végin nászt ülni, mámoros illatosan, hajnalig menyegzőt.

Halottaink fejéhez nem állítunk komoly keresztet, sem rideg márványt, mi, régi, harcos pogány unokák: csillagos, bazogányos fejfát tüzünk halottunk dombjára: selyemlobogósat szüzek sirjára, tollbokrétákat gyermekek fejéhez. És ahány fejfa, mind színesre festődik, szelíd pávakékkel és csattanó pirossal íródik a faragott hím. És nem írjuk a fejfára, hogy meghalt ekkor és ekkor, de komoly, öreg betükkel rárovódik az ősi írás: „Itt várja Jézusát..." A mi temetőinknél nincsen vidámabb kertje az Úristennek. A mi temetőinkbe nem halni mennek az emberek, csak stációt tartanak, csak várják az eljövendő Jézust.....

Ezért nem félünk mi a haláltól. Ezért adtuk neki a legszebb kertünket. Mert magunknak adtuk ezt és mindazoknak, akik a mieinknek ott alant... Az ő csontjukból a mi számunkra virág virágzik, és gyümölcsözik a fa.... Velük beszélgetünk, ha fejfáik között járunk.....

SEJTELMESEN

fogalmazott mondatot olvashattunk a Magyar Nemzet április 8-i számában és hallottunk a Falurádió 11-i adásában.

Mint Váncsa Jenő miniszter mondotta, az új vadgazdálkodási törvénnyel kapcsolatos képviselőcsoporti véleménnyel nem ért egyet, mert az „...nagyon sok érdeket sértene."

(A nyájas olvasónak rögtön az jut az eszébe, hogy már eddig is bőviben vagyunk az „érdekeket sértő" törvényeknek. A Büntető Törvénykönyv például mélyen sérti a tolvajok, csalók, stb. érdekeit. Noha másokét meg éppen szolgálja...)

Próbáljuk meg talán kibogozni, mi rejlik a fenti sejtelmes megfogalmazás mögött.

A hatalom birtokosai az évtizedek során megszerezték maguknak az ország legjobb vadászterületeit. Ezeken a vadállatok sokasága él az ott gazdálkodók termelvényeiből. Eszi a veteményeit, rágja a vetéseit, gyümölcsfáit, erdei facsemetéit. A vadászat haszna pedig a vadászoké. Ennek nagyságát érzékelteti, hogy a terület évi bére egyetlen nagyvad árából kitelik, míg ott évente többszáz nagyvadat lehet elejteni. Részben a valutával fizető külföldi vendégek passziójára, részben saját szórakozásra, hűtőláda feltöltésére, befolyásos hazai személyiségek lekenyerezésére.

Igazat kell tehát adnunk a miniszternek; bármi változás mélyen sértené e vadászok érdekeit. S hogy ez milyen sok? Becslésem szerint a magyar vadászok harmincezres táborából még az ezer főt is elérheti. Ez sok! Ámbár, akiknek a veteményeit a túlszaporított vadállomány dézsmálja, tönkreteszi, az a maradék tízmillió, akikre ma e kiváltságos réteg áthárítja a szórakozásának és anyagi hasznának a terheit, hát – az sem kevés!

Sérteni,
vagy e sokaság érdekeit – ez a mi dolgunk
védeni s ez nem is kevés!

Reményfy László
3300 Eger
Babocsay u. 29.

ÉLET

Elindult valami. Egy nagyszemű gyermek, együgyüen tiszta mosollyal, nagy kék virággal kezében. Élni indult; titkokat lesni, s nem hagyta, hogy tanítsák. És megcsapta a gyantaszag. Szarvasok feszülő inai, ácsorgó gombák, ívelő páfrányok.

Elindult a gondolat. Már becsukott szemei mögött is éltek a jelek, magába szívta a mozgás illatát, érezte a halvány rezdüléseket. Nem mulott ekkor a pillanat, csak a gondolat futott szakadatlan, lerakva kristályosan tiszta hordalékát. És egyszercsak előtünt a nagy Titok, mely boldog nevetéssel tárta ölelésre karját.

Ekkor nyitotta ki szemét. Félve mosolyodott el, s lassan letérdelt. Megérezte maga körül a füvek bizsergését, szíve együtt vert a hangyákéval, és mikor egy kőre tette tenyerét, már tudta, hogy ott van Ő is, akit megtalált. Vágy, hála, hit, fájdalom és akarat kavargott benne, és azt hitte, hogy nem mulik az Idő. Ő volt a kiválasztott, mondani akart. Rég letűnt korok harangjai zúgtak benne, s ősi hangokat hallott. Magára öltötte tiszta palástját, és elindult egy úton.

Bizakodva, erővel telve haladt az ismerős fák között, a már annyira elképzelt tájon, de egyszercsak valahonnan füstöt hozott a szél. És mintha nem is süppedő avart, hanem aszfaltot taposott volna lába, a szarvasok elfordították tőle fejüket, s a madarak sem szálltak többé vállára. És akkor vette észre, hogy a gondolat öltései szétfoszlottak palástján, s így az már csak itt-ott takarta testét. De ő ment tovább, mert valami húzta. Közben elmaradtak mellőle a mohák és a virágok, elfakult a nemrég még bódító illat.

Kiért az erdő szélére. A völgyben egy csábító világ tárult ki szeme elött. Csillogó tornyok, a színek seregei, zsibongó forgatag árasztották felé a mámort, s megfeledkezve magáról felemelte lábát, hogy elinduljon lefelé.

De ekkor háta mögött, valahonnan a lombok közül egy öregember hangját hallotta. Olyan átható volt ez a titokzatos hang, hogy a szavak kolompként kondultak meg lelkében, és újra felsejlett neki a régi világ:

„Intő csend.
Csontot ölelő melegség.
Moh-szagú tuskók.
Könnytiszta vízcseppek a pókhálón.
Fájó öröm."

Ott áll az erdő szélén, és nem rakta még le a lábát, mert nem tudja, melyik irányba lépjen. De izmai már fáradnak, valamerre indulnia kell.

(Báró)

MAGYAR DEMOKRATA FÓRUM
Sopron Városi Szervezete
9401 Sopron, Pf. 239.

Sopron, 1989. 04. 12.

Dr. Borbély József
szerkesztő

S o p r o n
Bajcsy-Zsilinszky út 4.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

A Magyar Demokrata Fórum Sopron Városi Szervezete legutóbbi közgyűlésén megvitatta a március 15-i ünnepség rendezésének tapasztalatait.

Értékelésünk szerint az, hogy az események minden zökkenő és incidens nélkül, az ünnep méltóságához illő módon követhették egymást nem kis részben a rendezést vállaló diákok higgadt, felelős tevékenykedésének volt köszönhető.

A közgyűlés ezért egyhangúlag köszönetet szavazott a rendezésben tevékenykedő diákok és tanáruk, Dr. Kárpáti B. László munkájának elismeréseként. Megbízta továbbá az Elnökséget, hogy állásfoglalásunkat hozza nyílvánosságra.

Kérjük ezért Szerkesztő Urat, hogy lapjának következő számában egy fenti tartalmú közleményt szíveskedjék megjelentetni.

Fáradozását köszönve, tisztelettel

Szász Lajos
elnökségi tag

Kücsán József
elnökségi tag

A Magyar Demokrata Fórum

FELHIVÁSA

Sopron város Polgáraihoz

Honfitársaink!

Sopron Polgárai!

A Magyar Demokrata Fórum soproni szervezete elhatározta, hogy kezdeményezően lép fel egy emlékmű fölállításáért a II. világháború soproni áldozatai emlékére.

Emléket kívánunk állítani az értelmetlen háború minden áldozatának: az elesett frontharcosoknak, a hadifogoly-táborokban elpusztult soproni katonáknak és civileknek, a városból elhurcolt zsidóknak, a háború polgári áldozatainak. Közös és méltó emléket, közös mementót nekünk, utódoknak.

Kérünk mindenkit, akinek hozzátartozója felkerül a – sajnos hosszú – listára, jelentkezzék hiteles adataival az MDF soproni szervezeténél az elkövetkező hónapokban, legkésőbb ez év végéig.

Kérünk minden soproni polgárt és minden elszármazottat, és külföldre távozott polgártársunkat ügyünk támogatására: tegyenek felajánlást a II. világháborús köztéri emlékmű céljára. Minden adományt egyéntől és közülettől egyaránt szívesen fogadunk, az adakozók nevét nyomtatásban közzétesszük az avatás előtt.

Az adományokat folyamatosan – lehetőleg még ez évben – az alábbi csekkszámlára kérjük: MNB 339-98547 sz. 752-A1041 MDF Emlékmű vagy befizethető AGROBANK Sopron, Frankenburg u. 1., naponta 1/2 8 – 15, pénteken 14 óráig.

Az adományok sorsa pénztárosunknál bármikor ellenőrizhető. Amennyiben már elegendő pénz áll rendelkezésre, pályázatot hirdetünk az emlékműre, a sajtóban is közzétesszük elképzeléseinket. Csak nyílt tárgyalás, a város polgáraival kialakított konszenzus után döntünk az emlékműről.

Végezetül felhívjuk városunk vezetőit, az itt tevékenykedő pártokat és szervezeteket a segítségnyújtásra, közös ügyünk támogatására.

Sopron, 1989. április 15.

Az MDF Soproni Szervezete

A felhívás hiteléül: Dr.Borbély József
Dr.Magas László

HÁLÓ A ZUHANÓK ALATT

BESZÁMOLÓ A NÉMETH LÁSZLÓ NÉPFŐISKOLA TÖREKVÉSEIRŐL

A mai magyar iskolákban az ember nem válik automatikusan értelmiségivé. Sőt, az elmúlt évtizedekben a magyarság egészével együtt vált az értelmiség jelentős része a korábbiakhoz képest is nagyobb mértékben gyökértelenné, öntudatlanná. Természetesen nem azokra a napjainkban egyre inkább szellemi arcukat mutató csoportokra, mozgalmakra gondolok, amelyek képesek érdekeink felelős képviseletére, hanem az ARCTALANOKRA. Azokra, akik iskolarendszerünk torzulásai miatt nem találkozhattak és találkozhatnak az igazi KULTURÁVAL, akik e-miatt nem, vagy nehezen jutnak alapvető tájékozódási pontok birtokába. Pedig a mai magyar válságban legalább az értelmiségnek kellene cselekvési mintát nyújtani az életszituációk, konfliktusok emberhez méltó megoldásában.

Kérdés, hogy rendelkezik-e azzal a TUDÁSSAL, amely nemcsak feltárja, hanem gyógyítani is képes a bajokat. A választ keresve nem lehetnek megnyugtató érzéseink. Pedig a JÖVŐ szempontjából az egyik legfontosabb politikai kérdés is, hogy népünk egésze kulturálódhat-e és ezáltal megismerheti-e önmagát.

A tény, hogy mai magyar iskolarendszerünk sokszor nem a valóságnak adekvát ismereteket közvetít, szükségszerűen hívta életre az utóbbi időben oldódni látszó, a mában bíztató jeleket mutató politikai légkörben többek között azokat az alulról szerveződő formákat is, amelyek tájékozódási pontokat szeretnének nyújtani a magyarság megmaradását és európai felzárkózását ösztönözve. E formák egyike a népfőiskola, amely szükségszerűen született ujjá a mai magyar valóságban. A már körvonalazott hiányok és mai lehetőségek ösztönözték a Németh László Népfőiskola létrejöttét is, amely leendő vidéki értelmiségieket fogadott a Soproni Óvóképzőben első kurzusán 1988. novemberében.

A népfőiskola programját a TIT Népfőiskolai Tanácsa és a Soros Alapítvány Bizottság is támogatta. Ötven fiatal találkozott, főleg egyetemisták és főiskolások, hogy a magyar vidék felemelésére szövetkezzen. Városunkban két olyan felsőoktatási intézmény is van, amelynek hallgatói „beiskolázhatóak", hiszen a főiskola és az egyetem jellegéből következik, hogy onnan sokan kerülnek vidékre. Olyan fiatalokról van szó, akik megélt élményeikből következően ismerik a vidék elmaradottságát. Rajtuk kívül a Győri Tanítóképzőből, a Képző és Iparművészeti Főiskoláról, az ELTE-ről, a Janus Pannonius Tudományegyetemről érkeztek hallgatók.

Nem véletlen, hogy a Németh László szellemében tevékenykedő népfőiskola hagyományok és jövő összefüggéseinek vizsgálatára sok időt szentelt. A témában megkülönböztetett hely illette meg a népi kultúrát, népművészetet, hisz az egyrészt morfológiai azonosságokat mutat az ősivel, másrészt életlehetőségeket modellál az élet értékeinek újrafogalmazásához, önmegvalósításhoz, környezetünk emberarcuvá tételéhez. Ebben az arányvesztettségétől torz, uniformizált világban, ahol népünk életmódválságban is szenved, nem nélkülözhetjük a népi kultúrában szükségszerűen megőrzött tapasztalatokat. Mint ahogy Andrásfalvy Bertalan néprajzkutató, aki népfőiskolánknak is vendége volt, állítja: „Az emberiség reménysége, hogy van néphagyománya." Az önazonosság keresésében nagy szerepet szántunk a népitánctanulásnak, a népi mesterségekkel való megismerkedésnek. A nemezelés, szövés, kerámiakészítés, fafaragás az alkotás örömével ajándékozta meg a hallgatókat. A kreativitást tehát nem csak szellemi értelemben tartottuk fontosnak. A mesterségeket, táncot, dalokat egymásnak tanították a népfőiskolások, ezzel is azt bizonyítva, hogy a közösség értékét a benne lévő, társait segítő egyéniségek adják. A közös tapasztalatok bizonyították, hogy a kötődések kialakításához szükséges a népművészet, a történelem, a haza ismerete. A szeretet ily módon összetartozik az ismerettel. Az ismeret pedig csak élmény segítségével rögzülhet bennünk.

A hagyományok iránti figyelmet gyakran szokták a múltbafordulás, az idő kerekének visszafordítása vádjával illetni. Itt természetesen nem erről van szó. A népfőiskolán sokkal inkább BARTÓKI korszerűségre törekedünk. Arra tettünk kísérletet, hogy megértsünk egy a népitől az egyetemes emberi szféráig ívelő szerves gondolkodásmódot. Amikor névadót kerestünk, akkor BARTÓK neve is szóba került. Az általa képviselt gondolkodásmód és magatartás mindenképpen példa előttünk.

A kötődések kialakulásában az irodalomnak is fontos szerepe van, illetve lehetne. A népi irodalomban Czine Mihály segítette tájékozódásunkat. Előadása óriási hiányt pótolt, hisz a téma nem kötelező anyag a gimnáziumban. A gimnazisták nagy része leérettségizhet anélkül, hogy ismerné, illetve bármit hallott volna Németh Lászlóról. Pedig a jövő felé való tájékozódásban e nagy szellemnek egy méltóságteljesebb, demokratikus szocializmusról alkotott elképzeléseit sem nélkülözhetjük. Hogy őt választottuk névadóul, annak városunkhoz fűződő művelődéstörténeti előzményei is vannak. Szellemének meghatározó jelentősége kitapintható a kor mentalitását vizsgáló számára.

1940-ben soproni fiatalok meghívására városunkba érkezett. Élményeiről a Magyarország hasábjain számolt be. Innen idézek: „Némi elszánással állítottam össze a mondókám. Jó, lássa hát Sopron – mi az, amit megidéztek. A terem hideg volt – az emberek melegek. El nem tudtam képzelni, hogy a nyugati végeken erre az ügyre ennyi meleg tenyér összehozható." „Egy ifjú csapat az Adyk és Bartókok szellemében akar ott egy nyugati magyar erődöt építeni."

Tájékozódásunkban nem nélkülözhettük a szociológiai és pszichológiai aspektusokat sem. Külön napot szántunk a NŐ helyzete a mai magyar társadalomban témának. Feltételeztük – és a tapasztalataink is ezt bizonyították –, hogy a nő helyzete és a család a társadalom állapota között igen nagy összefüggések vannak. Foglalkoztunk az új abortusztörvénnyel is. E témában a kiváló soproni onkológus-nőgyógyász, dr.Márkus István volt segítségünkre.

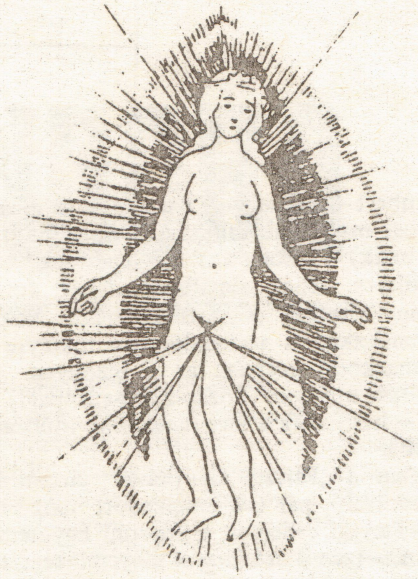
Következő nagy témánk a CSALÁD helyzete ma Magyarországon volt. Ezen a napon – ha már az Óvóképzőben zajlott a program – hallgatóink gyerekekkel is találkoztak. Pantomimművész népfőiskolás társunk, Méhes Csaba színázi előadással örvendeztette meg a kicsiket. Fodor Katalin pszichológustól pedig olyan szemléletet tanulhattunk, amelyre mindannyiunknak, de főleg a pedagógusoknak szüksége volna, hogy a folyamatoknak leginkább kiszolgáltatott gyermek segítségére lehessenek.

A vidékre kerülő értelmiség nem nélkülözhette következő nagy témánkat sem: a VALLÁS helyzete ma Magyarországon.

A délelőtti szemináriumot – amelyre különböző felekezetek lelkészeit hívtuk meg – a műveltsége miatt nagy becsben álló – soproni református lelkész, Vladár Gábor vezette. Vendégünk volt többek között dr.Galambos Ferenc, Alsóőr plébánosa is, aki egyben a burgenlandi magyarságot is képviselte, valamint Kamarás István vallásszociológus, aki a téma alapos ismerője és aki megfogalmazta számunkra népfőiskolai ars-poeticánkat is: „Váljék a népfőiskola tanítványai EGÉSZ-ségére és JÓL-létére, hogy majd szerte és mégis együtt háló, (védőháló) lehessenek a zuhanók alatt olyan „vidéki" értelmiségiek (és érzelmiségiek), akik okosan tudnak szeretni, adni, animálni, lenni, tenni."

Szó volt még a vidéki színjátszás helyzetéről. Itt Pápai Lászlótól kaptunk nagy segítséget. A gyógy- és fűszernövényekkel, valamint a környezetvédelem aktuális kérdéseivel is megismerkedhettünk. Ez utóbbi témában az egyetem környezetvédő hallgatói vezettek vitát Pellinger Attilával az élükön. Aktív részvételükre a továbbiakban is számítunk. Értékek, értékválság címmel Czakó Gábor tartott előadást. Az egyhetes intenzív programot népfőiskolai bállal zártuk. Az est folyamán a Budapesti Forrás Kör „Szárszó" műsorát hallhattuk, majd a Kalamajka együttes zenéjére táncolhattak a népfőiskolások és a vendégek. A résztvevők természetesen diplomát is kaptak.

A diplomaosztónak fontos eseménye volt annak a nyilatkozatnak az ismertetése, amelyet a hallgatók fogalmaztak meg és amelyben kijelentik, hogy igénylik a

folytatást, ezért baráti körként kapcsolatot tartanak egymással. Kötelezik magukat, hogy a népfőiskola szellemét hírdetik, gondoskodnak a következő kurzus utánpótlásáról és mindent megtesznek azért, hogy népfőiskolák vezetésére maguk is alkalmassá váljanak. Ezért tovább mélyítik kapcsolataikat helyi népfőiskolákkal és az Országos Népfőiskolai Társasággal.

A folytatás igényéből következik, hogy február végén találkozóra gyűlnek össze a Németh László Népfőiskola hallgatói. Szeretnénk feleleveníteni a novemberi együttlét élményeit a tánc és a kreatív foglalkozásokon. Figyelmünk középpontjába azonban most a JOG helyzete ma Magyarországon téma kerül. Vendégünk lesz Kukorelli István alkotmányjogász valamint a budapesti Jogász Szakkollégium hallgatói, és közgazdász egyetemisták, akikkel hosszú távon szeretnénk kapcsolatot tartani. A téma aktualitását adja, hogy történelmi felelősség nyugszik alkotmányjogászaink vállán. Hamarosan eldől, hogy létrehozhatóak-e azok a jogi keretek, amelyek at igazi demokrácia működéséhez szükségesek. További találkozókat szervezünk áprilisban és szeptemberben. Nyáron pedig falukutató tábor egészíti ki az ily módon egy évesre tehető népfőiskolai programot. A következő tanfolyam, amelyre már új hallgatókat várunk, novemberben kezdődik. Mivel az idén a nemzetközi népfőiskolai mozgalomba is bekapcsolódunk, az őszi együttlétre már Hollandiából is várunk fiatalokat.

A bázis azonban továbbra is a soproni főiskola és egyetem marad.

Rónai Judit

AZ A „MÁSIK" PARRAGI GYÖRGY

Mottó: „a jó pap holtig tanul"

Az ember – lettlégyen bármennyire gyanakvó a másik ember múltjának vallatása közben (ez is a szakmához tartozik) – bizony érik meglepetések.

Csodálkozni lehet, álmélkodni lehet; ám ezen a tájon a kényszerekkel beoltott kontraszelekció, a túlélésre berendezkedett társadalomban tökélyre fejlesztett alkalmazkodó készség; az a bizonyos „gumigerinc" már-már magyar (közép-kelet-európai?) sajátosság, hogy – hogy még a leggyanakvóbb múltfaggató is beugrik néha.

Jómagam a „Parragi Gyurkával" jártam így legutóbb. Tudnivaló, pár éve emelkedett hangú cikkben méltattam Parragi érdemeit a Soproni Egyetem hasábjain, azután – igen dicsérőleg – megemlékeztem róla a Magyarország című hetilapban is.

Az „egyik" Parragiról, akit akkor ismertem, aki – lévén egy ideig soproni erdész-akadémista és az Ifjúsági Kör újságjának szerkesztője (a Lila Zongora) – méltónak találtatott az évfordulós megemlékezésre az előbbiek, azután határozott korai germánellenes, antinázi múltja (lásd: Veszélyben a Dunántúl című brossúráját), a Pethő Sándor szerkesztette Magyar Nemzetben jegyzett publicisztikája, és mauthauseni deportálása okán.

Ám volt szerencsém kideríteni, hogy létezik egy másik Parragi is: a Rákosi-diktatúra alkoholista szolgája, bértollnoka, aki országgyűlési képviselőként – olvasom – 1957 lelkeket dermesztő magyar májusában a „Tisztelt Házban" az alábbiakat harsogta (Kisalföld 1957. május 11.): „az ellenforradalom alvilági vihara nemcsak sok milliárd forint anyagi kárt okozott népünknek, hanem teljesen felbecsülhetetlen az a rombolás, amelyet a lelkekben okozott. De ki a felelős mindezekért? A gyermekek legyilkolásáért, elszökéséért? Felelősek az ellenforradalom belső és külső heródesei.."

Fájdalom, a felkelés után a megtorlás, a bosszú, az íróperek idején szolidaritásból is hallgató magyar írókon pedig emigyen gúnyolódik:

„A hazai, úgynevezett néma irodalomban most elszaporodtak a néma leventék. (Derültség)"

A képviselő elvtársak lám röhögtek ezen a véres jópofaságon! Mindez megtörtént (s mi minden más!) abban a parlamentben, amelyet Rigó János (jegyzetek az országgyűlésről, Kisalföld 1957. május 11.) jellemez emigyen: „Az ellenforradalom után első ízben ült össze az országgyűlés. A folyosókon újra a nép képviselői járkálnak, keresve a régi ismerősöket. Hangos köszöntések, üdvözlések hallatszottak. Sok képviselő elmondta, hogy októberben és november első napjaiban sokat gondolt az országház épületére. Dobi István beszámolója azután fényt vetett a parlamentben történekre. Horthy-egyenruhás tisztek, Horthy-testőrök, grófok és bárók, volt gyárosok járkáltak októberben az országház folyosóján.

De a szennytől és piszoktól megtisztították a parlament épületét is. S ma már az ország igazi képviselői tanácskozhatnak a hatalmas márványteremben.." – Emígyen trillázik az a Rigó Jancsi.

Az ember úgy érzi magát ilyenkor, mint amikor a szerelméről kiderül, hogy az is csak egy közönséges ribanc, egy a sok közül, és igyekszik is gyorsan elfelejteni.

Mindezzel együtt az ifjú Parragi szerkesztette hajdani akadémista lapról, a Lila Zongoráról szóló dolgozatot megjelentetjük. Először is azért, mivel ez is a soproni egyetemi ifjúság múltjához tartozik, és e múlt teljes föltárására törekszünk. Másodsorban, mivel ezt az írást már dr.Hiller Istvánnal hónapokkal korábban megbeszéltük, akkor, amikor Parragi úr 1957-es szereplése a szerkesztő előtt ismeretlen volt.

Végezetül – mivel több tintát igazán kár ezen ügyre pazarolni –, az emberek úgy tartják: a halottakról jót, vagy semmit!

Miután én Parragi Györgyről már minden jót megírtam, ha tehetem, a nevét sem írom le többé!

Borbély József

Dr. Hiller István:
Parragi György soproni diáklapja

LILA ZONGORA

1. A diákszokások, diákhagyományok fontosságát csak a hetvenes években kezdték felismerni, azután, hogy az ötvenes években minden ilyet intézményesen tiltottak, vagy akadályoztak. Hazai egyetemeinken, főiskoláinkon mintegy húsz évfolyam úgy hagyta el a felsőoktatási intézményeket, hogy semmit, vagy alig valamit tudtak régi diákhagyományainkról, diáklapjainkról. Még ma is érezhető; a kiesés nagy károkat okozott nevelésügyünkben. Amikor azután ez a felismerés hivatalos elfogadást is nyert, a soproni egyetem volt az első, – nem véletlenül – amely a KISZ szervezésében 1972-ben Sopronban diákszemináriumot rendezett. Ennek az volt a célja, hogy kiemelje a diákhagyományok jelentőségét a hallgatók nevelése érdekében, a szakmai hivatástudat erősítésére. Ez volt az első lépés, amelynek kétségtelenül hatása volt a kormányzati szervekre is. Két évvel később, 1974. január 30-án a felsőoktatási intézmények vezetőinek tanácskozásán Polinszky Károly, az oktatási-művelődésügyi kormányzat véleményét így fejtette ki: „Az egyetemi és főiskolai diákélet hagyományainak, az intézménytörténeti emlékeknek az összegyűjtése olyan terület, amelynek nevelői hatását és lehetőségeit ez ideig nem használtuk ki kellően. Ennek következtében a hallgatók sokhelyütt nem ismerik és nem érzik azokat a gyökereket, amelyek a ma eredményeit a múlthoz kapcsolják. Azokban az intézményekben, melyekben a diákmúlttal törődnek, a haladó hagyományokat tudatosítják és továbbfejlesztik, könnyebben alakítható a hallgatók közösségtudata, erősebben kötődnek intézményükhöz. „Ismét eltelt négy év e hivatalos „programadás" után és megjelent a Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont kiadványainak 5. számaként a hazai egyetemi, főiskolai diáklapok bibliográfiája. (1) Ebben szerepel a Lila Zongora című diáklap is, amely rendkívül ritka, az Országos Széchényi Könyvtárban is csak az első száma található. Az Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtára is csak egy példányban őrzi a megjelent öt számot, azt is „fénymásolatban", ahogy a bibliográfia közli.

2. A „Lila Zongora" első száma 1923. december 15-én jelent meg. A fejlécen a következő olvasható: „Felelős szerkesztő: Parragi György. Kiadja Bihari S. és Weigl E. Ára 800 korona." A beköszöntőt Parragi György (2) akkoriban erdőmérnökhallgató, a későbbi neves magyar publicista írta (gi) aláírással. Parragi Györgyről, soproni éveiről, tevékenységéről részletesen írtam a Soproni Szemlében 1983-ban. Már a beköszöntőben is jelentkezik kiváló újságírói tehetsége, ragyogó stílusa. „Lila zongora .... melynek hófehér billentyűin az ifjúság akar játszani bolondos melódiákat. Minden jókedvet, humort, iróniát, sztaírát, hangulatot, amely lelkünkben szorul, avagy amit ez a mi különös életünk belénk csodál, tréfás rigmusokká, pajkos dalokká, kacagó szavakká röpítjük. .... A kaján muzsika ritmusát ifjúságos vérünk egészséges lüktetése diktálja és ajkunkról selymes kacagás-szirmok hullnak a nyomába. Lila zongora... Senki ne várjon tőle az életörvény felett komor-döbbenetesen gomolygó V. szimfóniákat, gótikus Bach-fugákat. Nem ez a Lila zongora programmja. Nem. Hanem jókedve csapongásában az Olympust is kikacagó offenbachi muzsika, az élet tavaszán rajzó vidám scherzettek szerepelnek a Lila zongora hangverseny-programmján. Az Olymposról csak Dyonysos jácintfürtű istene és Botticellinek a tengerből fakadó Aphroditéja kap belépőjegyet erre a hangversenyre. A közönséges emberi halandók közül pedig csak azokat hívjuk .... kiknek kezében van még lágy tapintás az ifjúság lelke számára, akik nem asztak még lélektelen mumiákká, kik az élet ezer brutalitása, nyomora közt is találnak biborkárpitos hangulatszeleteket, kiknek szemére a paragrafusok még nem varrtak szürke hályogot." A beköszöntő hangja jellemzi az egész lapot, ennek szellemében és stílusában iródott valamennyi száma. Mégis úgy érzem, hogy két alapvető mondanivaló csendül ki a lapból: „az Olympust is kikacagó offenbachi muzsika" és „az élet ezer brutalitása, nyomora". Ez utóbbira álljon itt például Parragi „Sár Péter szomorú estéje" című írása. Ebből idézek, mert képletes, idézi az akkori helyzetet: (Sár Péter) „végre hazaért. Beleroskadt a nagy csendbe. ... Visszagondolt eddigi életére. Olyannak látta, mint egy nagy üres, nyirkos falu házat, melyből kifosztották a képeket, elvitték a zongorát, kiszorították a meleget. Nincsen benne más, csak lélektelen, elhullott mámorok, összetiport virágok, nagy kegyetlen önzések, utálatok, miknek mindegyike fantasztikus alakot öltött. Homlokán kigyöngyözött a forró-hideg láz. Szeretett vele beledöbbenteni a lelkébe, hogy düljön össze ez az elátkozott ház, de a rémek mint nedves testű kigyók tapadtak a lelkére, szemükben kárörvendő tűzzel: „A mienk vagy..... a mienk..."

3. A második szám 1924. február 1-én jelent meg. A felelős szerkesztő Parragi mellett új nevek tünnek fel: „Szerkesztik: Berényi László, Schulz Ferenc, Taschek Pál. Kiadó Kalabay Dezső." Valamennyi Parragi György barátja, illetve főiskolai hallgató. Közülük minden bizonnyal Kalabay Dezső állt legközelebb Parragihoz, mert benne látta ezeknek a hallgatóknak kegyetlen sorsát, küzdelmeiket, harcuk értelmetlenségét, elbukásukat. Parragi jelképpé avatta Kalabay Dezsőt, a selmeci-soproni hallgatók sorsának jelképévé. (Halálakor megindítóan szép vezércikket írt emlékére a Sopronvármegye 1934. augusztus 25-i számában!) Igy látta ezeket a hallgatókat 1924-ben: „Igen ő az én supraultra veteranissimus főiskolás barátom.

..És bennem reked a mosoly. ... Deprimáló szimbólumot látok közeledni benne. ... 1914 előtt iratkozott be a főiskolára, még Selmecen. Az életből nincs mása, mint a harmincegynéhány éve és sok elmaradt vizsgája. Nem siet, nincs miért, nincs kiért. Akkor hát minek? Hazája nincs. Erdélyi, vagy felvidéki fiú, nem tudom biztosan, onnan kiutasították. ... Szélmalomharc volt ezeknek a hallgatóknak az élete. Egész lényük tiltakozás volt a való dolgok iránt. Nem vették észre, hogy őszbe hullik a hajuk, múlik az idő és amit eddig csináltak, az mind hiábavaló volt. Végig harcolták a háborút, halomra szerezték a kitüntetéseket. A háború azonban nem volt más számukra,mint a Don Kihotei álmok véres, nyomoruságos álma. Nincs ezeknek a fiúknak semmijük, senkijük, csak nagy, bolondos nagy szívük és hitük, hogy fellengzős csodavárásaik valóra válnak." (3)

Ha ma az egyetemi hallgató kezébe veszi ezt a lapot, akkor alig fogja megérteni, hogy a fenti felfogásban és nagy lelkesedéssel írt diáklapban helyet kapott a „pletykarovat", a provincionálisnak tűnő híranyag-csokor, a banálisnak is minősíthető viccek, adomák is szokatlanok. Nem szabad azonban elfejeteni, hogy az újságot akkoriban nem az egyetem adta ki, saját magát kellett fenntartania és el kellett adni. Ezzel magyarázható, hogy a komoly gondolatok mellett helyet kellett szorítani ezeknek a rovatoknak is. Egyszóval többféle „irodalmi ízlésnek" kellett eleget tennie a Lila Zongorának, ha létezni akart. Igy sem élt persze sokáig! Nos, azért ezekben a rovatokban is volt valami kiszámított célzatosság, amelyet ügyesen helyeztek el a „könnyű műfaj"-ban. Pl.: „A nő a legszebb gondolat rosszul kifejezve. – Isten a szegényeknek adta a szeretetet, hogy a mások boldogtalansága nekik is fájjon. – A nők a lábuknál kezdődnek, a férfiak a fejüknél végződnek, és még azt mondják, fordított világot élünk! Dehát mi volna, ha tényleg fordítva volna? – Csak egyetlen dolog van az életben, ami nem elegáns: butának lenni." (1. szám. 8.) Vagy: „Cyrano de Ferdevagy. Romantikus műdráma 5 felhajtásban. Történik most, vagy soha. Felvonásközökben Whitworth-féle csavarzene. Mérsékelt felárak. Első felhajtás. (Szín: Laposra gőzhengerelt lelki vakuum, hátul vészkijárattal egy jobb jövő felé. A levegő diszkréten sötét. Oldalt Chourts Mahler cukorspárgával regényt varr.)" stb.

Parragi György – aki egyébként P.Gy., Georges, (P-a-ssz.) és Mecsekalji írói álnéven is jelentkezett a lapban, utóbbira az a magyarázat, hogy pécsi bányászgyerek volt, – rövid karcolatokkal, novellázóan is kísérletezett a Lila Zongorában. Erőssége azonban már akkor is a publicisztika volt. Ebben utolérhetetlen volt. Idézet „Vallomás" című írásából (2. szám): „Félénk, remegő kézzel bontottunk fátyolt: lássátok, mi is vagyunk. ... Most ismét itt vagyunk, mert élünk és élni fogunk, szerelemmel, könnyel, harccal, míg virág, erdő, mosoly, könny, napsütés csak élni fog, mert ezerszer emberek vagyunk, hiszünk és hinni fogunk vakmerőn, föllengzőn, szilajul, míg csak körülöttünk kétségbeesés, deréktörés, csüggedés jajongani fog, mert ezerszer fiatalok vagyunk, teszünk és tenni fogunk daccal, akarattal, vággyal a magyar kulturáért, míg csak magyar közöny, magyar gúny keseríteni, marni fog, mert ezerszer magyarok vagyunk. ... Valami szebbet, jobbat akarunk kihámozni a zsivajgós életből, mely elkérgesíti a lelket, fölülemelkedni divatos jelszavakon és magunk köré gyűjteni azokat, kikben nem ordítozik arcátlanul a konjunktura, nem pöffeszkedik szánalomraméltó ostobán a stréber tehetségtelenség, egy hajlékba kerülni mindenkivel, aki a nagy harmóniákért lelkesül."

A második számban Schulcz Ferenc Vizvári Elza színésznőt mutatja be, aki akkoriban soproni primadonna volt. Parragi György „Garabonciás szerelem" című írása a szépirodalmi próbálkozások már említett köréhez tartozik. Egy-egy oldalt lezáró „szellemeskedő" mondat is divatozott a lapban. A második számból: „Szép asszonyokat szívesen szórakoztat üres óráiban a szerkesztőség bármelyik tagja." Ugyancsak a második számban mutatkozik be a „Főiskola" című rovat, amely azt célozta, hogy bemutassa a főiskolai hallgatóság társadalmi és szociális viszonyait. A rovat programjában szerepel, hogy felvessék azokat a problémákat, amelyek csak az ifjúságot érintik, majd rátérjenek a főiskola és a város viszonyára. A szerkesztők inkább a riporter szerepére vállalkoztak és csak felvetni szándékoztak néhány dolgot, a megoldást az Ifjúsági Kör vezetősége, választmánya és az egész ifjúság hatáskörébe valónak vélték. „Minden komoly, megértő véleményt örömmel közlünk – írta a lap –. Ha az egyes problémák leírásánál néha kissé élesre fordul a tollunk, ezt csak azért tesszük, hogy megérezze az ifjúság indolens része is és azért, mert forró szeretettel tapadunk a főiskolán. A Lila Zongora megjelenése bizonyos részen nagy felzúdulást jelentett, futurizmust, Nyugatot, aktivizmust, rendőrségért kiáltottak sokan, akik sohse hallották mi az a futurizmus, Nyugat, stb. .... A nagy lelki közegellenállás, mellyel a Lila Zongora a főiskolán találkozott épp a legelemibb irodalmi és társadalmi fogalmak nemtudásából származott." A cikk a továbbiakban felveti egy selmecihez hasonló kulturális klub létrehozását. Selmecen éppen egy irodalmi kör tartotta össze száz évvel korábban a magyar érzelmű hallgatókat.

A második szám közölt még verset, színházi program-előzetest, a soproni farsang híreit hozta részletesen, egy-egy hallgató kalandja a nőkkel, vagy esete a vizsgán, persze nem hiányozhatott. A szerkesztői üzenetek rovat megjelenése mutatja, hogy a lap iránt megélénkült az érdeklődés.

3. A harmadik szám 1924. február 15-i keltezésű. Brassányi Gyula „Visszavágyás" című versével indul. Ismét jelentkezik a színésznői rovat, Megyeri Olga bemutatásával, egy soproni karcolat: „Diogenes a Várkerületen", a Pletyka-rovat, a soproni farsang bemutatása, kis versecskék jelennek meg ismét. „O quae mutatio rereum" címmel a selmeci hagyományok, szokások ápolására tesznek igéretet a hallgató-szerkesztők. Kedves írás, a vizsgázó hallgató esete a tudós Bencze proffal. Természetesen visszatérően jelentkezik a színházi élet bemutatása. Akkoriban a színház igen nagy becsben állt a hallgatók előtt, minden előadás eseményt jelentett, de tudósított a lap művészetről is és a zenei életről is.

4. A negyedik szám 1924. március elsején került az olvasókhoz. Bár aláírás nélkül jelent meg a „Magyar Március" című bevezető írás, stílusából kiderül, hogy Parragi György írta. „Egyszer... csak egyszer tudta a magyar ifjúság összeszedni sok lompos energiáját, egyszer tudta csak a szétesett magyar erőkből életre fakasztani a diadalmas magyar márciust. ... Rab magyar márciusban hisszük, akarjuk: leszünk mi még szabad, fenséges magyar március. Egyszer... még egyszer!" Azután ismét színház, a soproni élet, pletyka, vers, főiskola. Itt érdemes ismét időzni. A „Főiskola" című cikk az egyoldalúságot ostorozza, azt, hogy csak a technikus műveltség megszerzését tekintik fontosnak, pedig az egyetemeknek sokoldalú, széles látókörű, művelt embereket kell küldeniök az életbe.

5. 1924. március 15-én jelent meg a Lila Zongora ötödik, egyben az utolsó száma. „Március 15" a bevezető cikk címe. „Petőfi lelke most suhanj közénk! –

olvashatjuk –. Most harsonázz, mert szethull a testünk, nem bírjuk már ökölbe fogni a markunkat. A nagy kínlódás elmarcangolta a testünket, a lelkünket. Süket fülekkel bambáskodtunk, kirongyolt idegünk már-már nem érzi a Hazát!" A cikket Schulcz Ferenc írta. Ezt követi Ady Endre verse: „Négy-öt magyar összehajol." Parragi György „Tranquilla" című kis novellájával jelentkezik. Beszámolót olvashatunk Bartók Béla soproni szerepléséről, sőt többet is annál; meditációt művészetéről és megértéséről. ... „Akik igazán megértették, azok az egész embert, az egész Bartókot üdvözölték egész szeretetükkel. Ez az egész Bartók a művészek azon csoportjához tartozik, kik valódi irányt, célt jelentenek, utat, mely a múltra és a jelenre – őket összeforrasztva – építi a jövő felé való haladás útját."

Következnek a szokásos rovatok, versecskék, hírek. Két írásra hívom fel külön a figyelmet. Az elsőnek címe „In hoc vinco nincs szesz" és arról szól, hogy a jótorkú barát, a Lajhár több heti nyírségi tanulmányútjáról visszatérve előadja, hogy a nyírségi szikes és kopár talajok és különösen a homokok beerdősítésére az Amerikából importált Vitis Vinifera L. fanem különféle fajait tartja a legalkalmasabbnak, úgy erdészeti, mint nemzetgazdasági és pénzügyi szempontból. Nos ezután kifejti a részletes elképzeléseit ezzel kapcsolatosan. Míg értekezését befejezte, azaz másfél óra alatt, lecsúszott a torkán 13 fröccs. A másik írásban Parragi állít szép emléket a bányászoknak, megrendítő erővel. Idézek a Bányászok című írásból: „Tompa zuhogás. Felérkezett a kosár. Nyolcra beszállnak. ... Villámgyorsan merül alá a kosár. Viszi le a föld szívébe a bányászokat. 400 méter mélyre. Szemükben magukkal viszik az ívlámpa utolsó megtört sugarát, hisz oly rövid az élet, a bányász élet. Utánuk hullik a pillantásom, az őket elnyelő kékes mélységbe, nem tud megbirkózni vele, fáradtan siklik vissza a sürgő-forgó életre. De a lelkem ott lent jár, ahol sápadt, kékütéses emberek vájják a föld szívét, hisz köztük van az édesapám is."

A „Főiskola" rovatból megtudjuk, hogy megkezdődtek az elnökválasztási előkészületek. A Lila Zongora a pártok tusáján felül emelkedve szemléli a választási kampányt, írják, és álláspontjukat majd a következő számokban hozzák józan mérlegeléssel a hallgatóság elé.

Szó sem volt tehát még a lap megszüneséről. Ugy tudjuk azonban, hogy nem jelent meg több szám. Ha mégis, és ilyen előkerülne, őszinte örömünkre szolgálna!

Még két közlés a lap kapcsán. A címlapokat és az ábrákat Taschek Pál rajzolta és metszette linoleumból. Ezeket közöljük. Az egyes számok végén hirdetések találhatók, ezek is, ma már helytörténeti értékűek. Az utolsó szám utolsó hirdetése más szempontból érdekes és így hangzik: „Főiskolai hallgató olcsón és modern módszerrel gyorsan tanít angolt, franciát, németet, olaszt. Cím a szerkesztőségben." Tudjuk a pontosabb címet is, ez a hallgató Parragi György erdőmérnökhallgató volt.

Jegyzetek.

1. Viczián János: A magyar egyetemi és főiskolai diáklapok bibliográfiája 1857-1972.Bp.1978.FPK. Felsőoktatástörténeti Kiadványok 5.
2. Lásd: Hiller István: Parragyi György és Sopron Emlékezés születésének 80. évfordulójára. Soproni Szemle, 1983. 78.
3. Parragi György: Mikor Sopronban őszi eső esik Sopronvármegye. 1924. október 5.

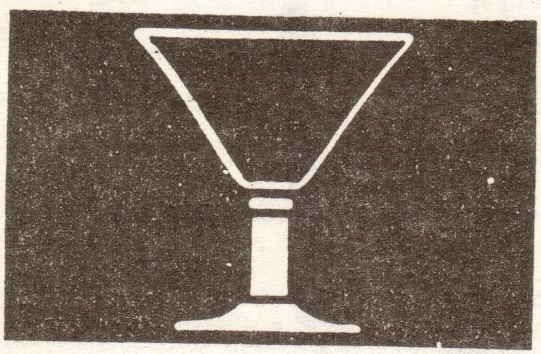

PARRAGI GYÖRGY, az újságíró

Több necrológ, méltatás jelent meg már róla, de egyik sem ismerteti azt, hogy tulajdonképpen hogy is lett belőle újságíró – a Magyar Nemzet neves főszerkesztője – hiszen erdőmérnök hallgató volt Sopronban. Erre a kérdésre hiteltérdemlően tudok megfelelni, mert Parragival akkor a legbizalmasabb barátságban voltam.

Az igazság az, hogy egyáltalán nem volt szándékában újságíróvá lenni. Ideálja az európer, sőt a világpolgár volt. Jean Christophe volt példaképe. Romain Rolland idealizált kultúrembere. Mondhatom, hogy a neves író könyvét úgy forgatta, mint egy rajongó a bibliát. De érdekelte őt Wilde Oszkár (Dorien Gray arcképe) is és nem utolsó sorban S.Zweig, de az akkor robbanásszerűen feltünt Szabó Dezső is. Iró szeretett volna lenni titokban, de valamiből élni is kellett egy szegény bányász gyerekének. Ezért fogadta el a mecseki szénbányák felajánlott bányamérnökhallgatói ösztöndíját és beiratkozott Sopronban e r d ő m é r n ö k i szakra.

Nekem erről csak annyit mondott annak idején, hogy gyerekkora óta borzadt a bányától. Ugyanis egy alkalommal elkísérte apját a munkahelyére és amikor utána nézett a több száz méterre leszálló, nyitott személyszállító felvonónak, egy bányász figyelmeztette, hogy le ne rúgjon egy kis követ, mert az a mélységben apját agyonüti. Igen szerette édesapját és a figyelmeztetéstől annyira megrémült, hogy soha sem tette be lábát a bánya területére és soha sem szállt le egyetlen aknába sem. Érthető az ijedelem, mert akkor még nyitottak voltak a felvonók és a fejvédő sisak ismeretlen volt.

Igy lett erdőmérnökhallgató és az első évben még meg is akarta szerezni a diplomát. Néhány tárgyból le is vizsgázott, de szörnyen utálta a műszaki tárgyakat, amikből bőven volt. Pedig igen tehetséges volt, mert pl. sokszorosításra alkalmas vegytintával lemásolta a kémia tanárunk (Vági István) előadási jegyzeteit és utána azonnal levizsgázott belőle – jelesre, vagy jóra. Igy aztán elég hézagos indexxel jelentkezett a pécsi bányaigazgatóságon, ahol persze azonnal megvonták az ösztöndíját, hisz bányamérnöknek szánták és ezen felül nem felelt meg az ösztöndíj feltételének.

Igy másodéves korában valami keresetnek kellett utánanéznie és elvállalta a legszerényebb, a legkisebbértékű irodalmi munkát: a Soproni Hitlap szerkesztőségén az éjszakai korrektori munkát. Hajnalig tartó munka volt. Sokszor én is segítettem neki a kutyanyelveket olvasni. Igy került közelebbi nexusba az újságírókkal, szerkesztőkkel. Sikerült is elhelyeznie néhány cikkét, riportját. Ezekre a konkurrencia a Soproni Vármegye főszerkesztője felfigyelt és fixfizetéses újságírói állást ajánlott fel neki. Csak az én rábeszélésemre fogadta el. A lap liberális irányzatával nem volt kibékülve. Igen jól tette, hogy elfogadta, mert amilyen jó újságíró lett belőle olyan hasznavehetetlen erdőmérnökké vált volna. De nem szakadt el tőlünk és továbbra is együtt koptattuk Sopron köves járdáit, megcsodálva remek műemlékeit és a holdvilágos bánfalvi katonatemetőt. Szép idő volt, mert Sopronban olcsóbb volt a bor mint a tej – a huszas évek elején. Kár, hogy elmúlt, jaj de kár!

Kató Pál

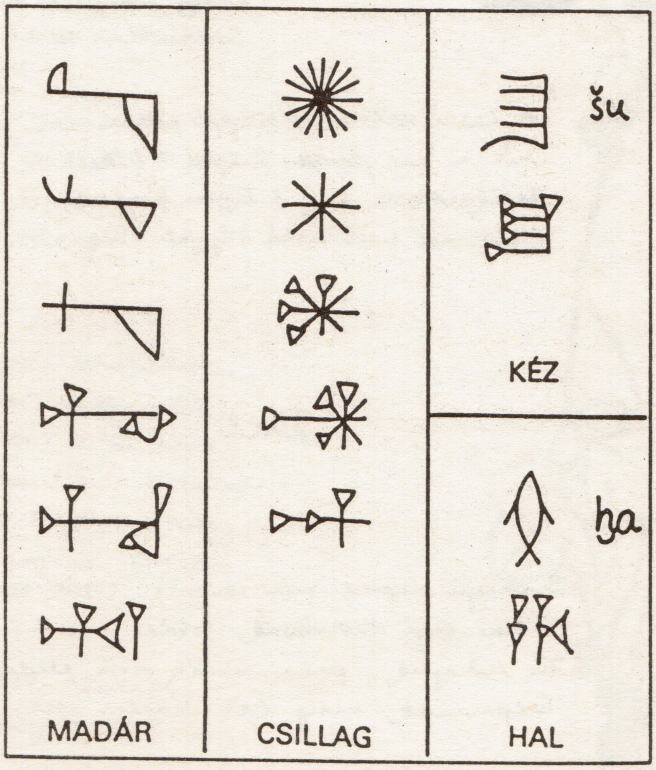
ATON

Sárgán villog a Hold, ahol a sámánok a hajnalonta ereszkedő ködben szertartásaikat végzik a Tudományért. A Tudomány égisze alatt építettek néhány piramist, amelyek kívülről gömbnek látszanak, belülről azonban csak a három csíkkal rendelkező beavatottak láthatják.

Voltak bátrak, akik a zöldes levegőjű birodalom tabuit beavatatlanul próbálták felderíteni. Ők többnyire az Újvilágból érkeztek, a többi öt földrész valamelyikéről. Akinek sikere volt közülük, hazájába visszatérve nem tartotta érdemesnek elmondani mindazt, amit megtudott, nem látta értelmét, hogy kiadja az Óvilág titkait. Az Óvilág ismeretlen, és az is marad, mert mindenki áthajózik rajta. Áthajóznak csodálatos földjein anélkül hogy észrevennék: nem a tengeren ringatódznak, hanem egy anyaként ölelő Rengeteg kábítja el, vetíti az utazó szeme elé azt, amit a sámánok láttatni akarnak vele, nehogy az igazságot lássa.

Csak nekik van három csík a mellükön. A legfelső a két kulcscsont belső végei közt, a középső a mellbíborok között, az alsó pedig kissé ferdén, aszimmetrikusan, a szegycsonttól a jobb lengőbordáig húzódik. A kryg mondavilág szerint e kiválasztottságot jelző sávok Minerostól származnak, aki mindenütt ott van, de valójában nem létezik... Ő az első csíkot, az alsót mindenkinek odaítéli, aki épelméjűnek és egészségesnek születik. A másodikat az igéretes ifjak kapják meg, akik a Szerelmet és a Tudományt istenítik, de nem hisznek semmiben. Ezt a csíkot akarattal kiérdemelni nem lehet, sőt, csak azok részesülhetnek benne, akik eleve tagadják... A Nap harmadik körében egyszerre csak arra ébrednek, hogy egy halványvörös csík ébredt hamvas bőrükön, és nem értik: miért. A legtöbben elátkozzák ilyenkor Minerost, mert megjelölte őket, mások elmosolyodnak ezen... Ők kapják nemsokára a harmadikat... Mindig kevés ifjú akad, aki megmosolyogja e szent történést.

A piramisok is zöldes fényben foszforeszkálnak, éjjelente biztos támpontot nyújtva az Éneklő Sziklák közül érkező vándoroknak. A vándorok legalsó csíkja baloldalukon van. Azért kapták fordítva jelüket, mert állandó mozgásban vannak, hontalanok. Aki meglátja rajtuk az ellenkező helyzetű csíkot, szívesen fogadja őket, de másnap reggel útjukra kell bocsátania. A vándoroktól tartózkodniuk kell az embereknek, mert másképp látják a világot. Sokakat érdekelne, milyen ez a szemlélet, de érzik, nem mennének vele semmi jóra. Mineros a megmagyarázhatatlant mindig érzések formájában tudatja... A vándorok dolga, hogy nap mint nap bejárják az útat az Éneklő Szikláktól a piramisokig és vissza: ők hordozzák a sámánokhoz a Természet titkait. És bolondok egy kicsit. Mineros nem akarja, hogy a titkok elferdüljenek vándorútjukon a józan ész vaskarmában...

Mineros azt akarja, hogy a sámánok megtalálják őt. De akarnia sem kell, mert a sámánok vágya is ez. Mineros azt akarja, hogy a sámánok végigjárják azt az utat, amit ő...

A sámánok szertartásai nem titkosak, mert úgysem értené senki összejöveteleik célját. Nem füstölnek, nem énekelnek, hanem körbeülnek és a kör közepébe egy tárgyat helyeznek, amit elmélyülten figyelnek. Eszközeik érzékszerveikben merülnek ki. A kétcsíkos ifjak bolondnak tartják őket, és gyakran nevetnek rajtuk.

A sámánok egyre szebbek lesznek, ahogyan a titkok föltárulnak előttük, és egyre jobban szeretnék, ha ez a tiszteletreméltó tudás kizárólag az övéké maradna, nem nehezítené mások lelkét is.

Az Atonon áthajózók még halászhatnak is a tengerben anélkül, hogy bármit is észrevennének. Aton szigete titok, mert Mineros, aki az újvilágban született, szeretné megkímélni a krygeket a gépektől és a szennytől. Mineros tudja, a legfontosabbak a szem, a fül, az orr, a nyelv és a bőr.

Mineros mindenütt ott van, ha nem hisznek benne.

Samu Nagy Péter 1983. nov. 22.

Lady Goldwaterhez 1.

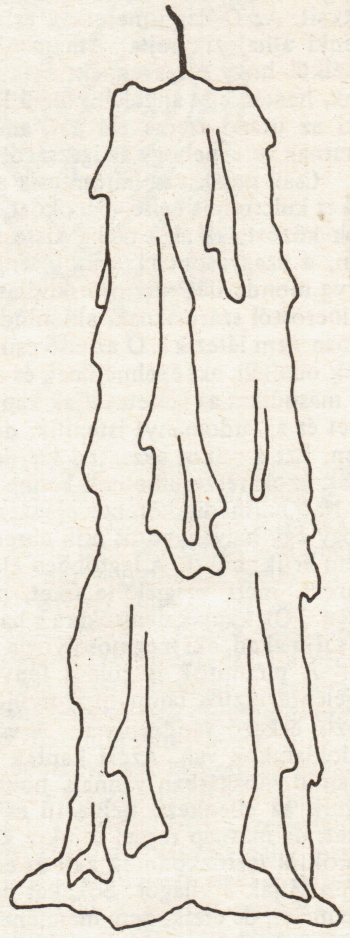

Magányom szögesdrót mögé zárva.
De az égbe röppenhet a vággyal,
Hogy az élet bűzétől gyötört párna
Szívemben szerelmedet megtalálejam.

A lassú szélben szépséged pízem,
Mit a nap szerszer tükröz vissza,
Belélöltözött, hogy ő legyen fényem,
Illatodat most mohó vággyal issza.

Sugaraidtan felvidámi vágyom,
Láthatatlanná, hogy megmaradjak,
Szétszórva hegek között, óceánon
Elfáradt reményeket vigasztaljak.

Dal

Könnyű lépted pici szirmok között szalad,
Vízen ingó tavirózsák tokája alatt;
Fű lehajlik, puha párnát tárt eléd,
Talpaidnak meleg ívét lehelni szét.

Arcod egy tó, mosolyog rám a mély belül,
Rezdülésén a szivárvány sugára ül,
Mely szemedből puha fénykévt szűrődik át;
Pillaszárnyú falevélkék: alant a szád.

Térdeidből kecses párnyal suhan felém,
Napvilágból koszorút fon a láb körém,
Csókokat hint, szerelemnek kínál helyet,
Ritmusában a gazellák melegszenek.

Tisztaságból simogatnak: az ujjaid,
Átölelnek tengerében a szárnyaik;
Andalító pihe-fészek kitárt karod,
Lüktető éj, mely a télből tavaszt dobog.

Halk zenét sug a titkokról az esti szél:
Csillagos párna, derékalnál ha körbeér,
Tűz öledben szedi forrón a vággyakat,
Míg kiaylik belül égően a pillanat.

S jön a hajnal, pirosodván a dombokon,
Fénye sóhajt pici bimbót a csúcsokon;
És csitul már puha párnán a mélet ütem:
Őszi kebled gyönyör-álmát, amíg pihen.

Mákvirág
versei

A hetedik gondolat

Szellemek kara

1.

Mit érne bármely szabad,
Ha nem lehetnél szabad?
S miért gyötörhet sorsod,
Ha nem lehetnél boldog?

2.

Csak úgy hihetnéd magad szabadnak,
Ha úgy cselekszel, miként akarnál.
Tehát a lét gát: a törvény szabályoz,
Szabad csak úgy vagy, ha kéred halálod.
Ezért amíg élsz, nem is lehetsz boldog;
Ahogy halálát kéred: irányítod sorsod.

3.

Találkozol – ahogy szeretnél – halállal,
De itt is szabott a törvény határt.

4.

Belátható: felesleges az erő,
Ha nem lehet szabad vele a jövő.

5.

Halálig vagy, ha úgy megy az időn, örökké.
Türelmes irányít, ezért válsz üressé.
Lövedd hát az Ezeret, ki gonddal irányít,
S szabadság a csillag, mi néked világít.

6.

Az Úr, kinél te úgy beszélsz, mintha más nem lenne,
Azáltal él, amit teremt, így alá van rendelve.
Világot ő, teremtnek; fény a Törvény ölében:
Ezért a nélkül élve itt semmiség nincs értelme.

S a dolgok úgy örvénylenek ölelve át a részeket,
Hogy itt a rész Egész lehet, ha átéli a lényeget.

Kozma Szilárd:

A VÍZÖNTŐ KÜSZÖBÉN

„a XX. századra legmélyebben jellemző, hogy új szentek nem kerültek ki a koncentrációs táborokból"

(Hamvas Béla)

„Vért akar az ábránd!"

(Nagy László)

I. A TAGADÁS TAGADÁSA

Sivár jelmondatok labirintusában rothadnak a rációhatárok. Titkos hálóit bogozva, lelkeinken Minosz király modern változata trónol, gaztetteit fantom-népek érdekére fogva; maradandó hatalmáért megváltó hivatalt rajzolnak gyomrunkra a cinikusok tanítványai. Csonka öntudatunk győzelmét éljenzi minden trikolorral magyarázott vétek, pompás köntörfalát arányozva terror-gépet etetnek az elvont dogmák, mialatt háttér-csaták jövőjét ágyazzák stratégáink a jólét maszlagának rózsaszínű fátylai mögött.

Idegroncs-okoskák és ős-bolond bestiák pisztoly-biztos évadában jár az érdek-apostolok törzskönyvezett hordája közöttünk, örömünket fejlesztési alapokba törve, norma-lidércekkel bírva rá már testvért is a testvértelen kegyetlenkedésre.

Hangszórókból ránk lőtt blablák fémes záporával a meghitt varázsszavakat mérgezve, zsold-imádó heccmesterek fejadagolt rendet védnek, miközben az anyag-bárók hadigépekben számolnak az objektív babonák és hazug statisztikák istentelen szabványa szerint.

Díszpolgár-gorillák okkult mosolyától kapnak szárnyra bakancs-indulóink, zengő dallamától halál-szakos felvigyázók édenében virágzik a nemzetközi élet, és újbizánci fejedelmek irányítják szerelmünket az örömtelen amöba-tömegbe, fétis-bábut tömni verseinkből a dinamizált hangya-virtus fanyar ünnepeire.

Mi lehetek én a szellem-rózsák isteni arcában? Mit érnek szavaim az arcnélküli gazság feszült jelene mögött? Mennyit tűrnek belőlem a gyilkos hívek! Mit jelent még közöletlen versem a mosolyország zsibbasztószerével lebénított tömegeink léte és félelmetes vágyálma között? Hiszen a szemétkukák öröklangyát biztosító szegénykonyhák melegében bízva, ünnepelnek tudálékos nyüveink a rádiummal permetezett rögben, amíg én az emberarcú mitoszaim mágikus szobrára verseimet vésem s az anyag fakó hangjaitól borzolt képzeletem nyugtomat tépázza a megnyílt sötétzárkák látomása után, hogy békém ne legyen míg élek! Muszáj hát e mágiában ősokomhoz visszatérnem, hogy jobban föllhevítsem múlandóságomból kitört, szomjas szerelmeimet.

Mert hol élek én? – Éleszű bajnok-bábok nyüzsgő csomója fölött a balkán-kintorna járatta végzet; szinkretikus szirén-lepra, ahol fajkutyák vonítnak a szennyes éjben. Ahol méreg szivárog a sugallatba, mert minden lényegi gond a haza-félelemtől repedt.

Ó, ez itt a sürgős bölcsességek bélflórája, ahol a futurista kiáltványok nagy homálya épül, miközben szellemünkkel kockázik a hatalommal éjszakázó iszonyat. Ahol nemzeti igékkel fanatizált lincselőket esketnek a jogtiprásra kétértelmű szentek, őrzőit triplázva az ábránd-színeinkből főzött freudista rendnek.

– E harmónikussá polozott halálban fegyenc – szabadegyetemre járok a szükségtanok polifon szakára, mert nem tudom már, hogyan szóljak a vadászgépek csinos áramvonalába beleszédült gyermekeinkhez. És mialatt a jelmondat-csapdákat kerülgetem némán, a szó s a cselekvés közötti szakadékaimat verseimhez mérem, mert műszavak bilincsét hallom rákattanni közvetlen hangomra, bármerre fordulnék a szolga-képző telepekre bontott szülőföldemen.

Hát itt göcögök, sors hülyéje: én is, mint árvíz idején megtébolyult macska a kölykét, verseimet hordozva egyik rejtekhelytől a legképtelenebb sarokig... és vissza. Itt, ahol még a fantazmákba göngyölt jelennélküliség stratégái gennyesedő sebek nyílását feszítik szét és elkobozott arcainkból jövendölnek. Itt, ahol kenyérgondok terror-zubbonyába kötött tömeggel játszatják a Nép szerepét, mutatványt mit kiróttak már rám is fiamnak nevében: vennék részt lapulva, a természet-igázó mérnökök és gyilkos parádézók korhű szimbiózisában.

A GENERÁLMEGVÁLTÁS

Századunk zamatos gyümölcse: a szögesdrótok rendezőelvére alapított éden. Az absztrakt életfák ezer térszobrával összezavart tudat vergődik a generálbőséget hírdető plakátok hadseregében, s e látványsátor tüzeskarikáin átugráló szellemünkből lassan kialszik a fényvágyunk áldása: a katazist kiváltó jóság.

– Mert belső ünnepeink helyén a Véres Szamár[+]) valósága tombol, nyüzsgő áramában redőrbotok vizslatják a derűjétől fosztott embert, dialektikus trükökkel hamisítva múltját a tömeges mérethez szabott, héroszias domborműveken.

– Mert értelmünk zavarát minden napra megidéző szédültek műsorát bámuljuk tompán, s a színes boldogság ábrándján széttört szeretetünk hiányzó rendjét a rendszer gyártók személyt nem ismerő monstrumával tévesztjük össze.

– Mert a harci-gyönyör ritmusát fémes vadásztáncainkból kortyolgatva, most is elcseréli lelkünk szabadakaratát a roboténál veszélyesebb személytelenségre.

[+]) Szentkuthy Miklós: Szent Orpheusz Breviáriuma I. kötet.

– Mert atombunkereket építünk a Semminek bégetve, s e technikánk sodrában tudományos patkányjárataink lövészárkában merengjük a jóléti jövőnket, amíg bűzlik hazafias gyávaságunk karma közt az Élet!

– Mert antarktiszi testvériségünk nevében bíztatjuk magunkat a szomszéd-gyűlöletre, többesszámú tenyészetünk nulla-maszkjai mögül.

– Mert elárulnánk végre anyánkat is a gazdasági bravurokhoz kötött rémállamok nagyobb dicsőségére!

– Mert rügyfakadás misztikája helyett bomba-technológiát csodálunk s a birtok-vágyat titokban ölelve, mérgezett levegőnk iszonyát imádjuk, hát miért hagyna ki bennünket szabvány-moslékából ama nevezetes

Névtelen?![x)]

x) „... abban, hogy a világ bolondokháza, egyáltalán nem vagyok ártatlan. Nem, ezért én felelős vagyok." Hamvas Béla: Karnevál. Negyedik rész utáni függöny-beszélgetés.

Csikszereda, 1988. június-december

III. ÓDA A SZEMÉLYTELENSÉGHEZ

– Áve Machiavelli renaissance-tanait modern korunk eszmény-embere hasznára felújító Cézár! Te nyüzsgéseink epicentrumát mindig jól beméró Lángész! Te, az ismeretlen félelmekből kötött hálók virtuóza! Dicsőséges lovagja a kegyetlenkedésnek! Kevély szamárindulóink nagyfejedelme, aki megtanítod kesztyűbe-dudálni gyönyörvággyal tüzelt tömegeinket. Isteni Vezérünk, aki bűneinket kormányelvvé tökéletesítetted fölöttünk és zavartalanul gyönyörködsz immár halálodig a tisztára sepert önkény vadász-ligetében. Örök dicsőség fejedre sakkmesterbálványunk, aki terror-lépéseken spekulálva, hatalmadat álmodod a végtelenbe, retusált arcképeddel teremtve egységet a boldogság-honává kikiáltott rabtelepeken!

–Áve személytelenségünk pompázó terméke, te hatalomzenénkben mindig győző

Pojácakirály!

GEORGE ORWELL

állati gazdaság

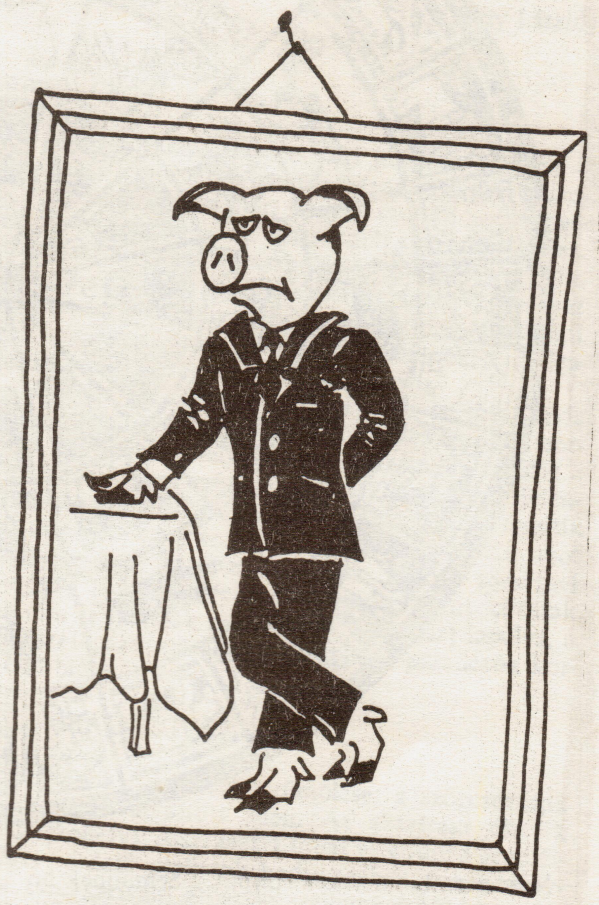
8.

Amikor pár nap múlva a kivégzések keltette iszonyat alól feleszméltek, néhányan az állatok közül úgy emlékeztek, ill. azt hitték, hogy emlékszenek – hogy a Hatodik Parancsolat így szól: „Egyetlen állat sem ölhet meg egy másik állatot." S jóllehet a disznók és kutyák jelenlétében senki sem mert róla beszélni, mégis úgy érezték, hogy a kivégzések ezzel nincsenek összhangban. Lóhere megkérte Benjámint, olvassa fel neki a Hatodik Törvényt, s amikor Benjámin szokása szerint azt mondta, nem akar ilyen ügyekbe belekeveredni, Muriel vitte magával. És Muriel felolvasta a törvényt. Így hangzott: „Egyetlen állat sem ölhet meg egy másik állatot ok nélkül." Az utolsó két szó valahogyan kiesett az állatok emlékezetéből. Most azonban látták, hogy a törvényt nem szegték meg, mert a Hógolyóval szövetkezett árulók megölésére nyilvánvalóan minden ok megvolt.

Az állatok ebben az esztendőben talán még keményebben dolgoztak, mint az előző évben. A szélmalmot a korábbinál kétszer erősebb fallal az eredeti határidőre újból felépíteni és mellette még a rendes gazdasági munkákat is végezni iszonyú erőfeszítést követelt. Voltak napok, amikor az állatok úgy vélték, hogy többet dolgoznak s emellett az élelemmel sem állnak jobban, mint Jones idejében. Vasárnap reggelenként Locsifecsi egy hosszú papírszalagról, melyet csülkével a földön kiterítve tartott, számoszlopokat olvasott fel, melyek azt bizonyították, hogy a különböző élelmiszerek termelése külön-külön 200 százalékkal, 300 százalékkal, 500 százalékkal emelkedett. Az állatok nem láttak semmi okot arra, hogy ne higgyenek neki, főleg mert nem igen emlékeztek a Forradalom előtti helyzetre. Mégis némelyik nap úgy érezték, hogy inkább kevesebb számot és több élelmet is tálalhatnának nekik.

Mostanában minden parancs vagy Locsifecsin, vagy egy másik disznón keresztül érkezett hozzájuk. Napólajost csak kéthetenként egyszer lehetett nyilvánosság előtt látni. Ha megjelent, nem csak a kutyák kísérete vette körül, hanem egy fiatal fekete kakas is, aki egyfajta trombitásként haladt előtte és hangos kukurikú-t hallatott, mielőtt Napólajos szólásra emelkedett. Elterjedt a hír, hogy Napólajos már a lakóházban is a többiektől elválasztott helyen lakik. Egyedül étkezik, két kutya szolgálja ki, és mindig az ebédlő üvegszekrényéből elővett meisseni porcelán készletből eszik. Ezenkívül kihirdették, hogy minden évben Napólajos születésnapján is elsütik a puskát, ugyanúgy, mint a másik két évfordulón.

Napólajosról már nem beszéltek egyszerűen úgy, hogy „Napólajos." Mindig szertartásos módon említették a nevét, mint „Vezérünk, Napólajos elvtárs", és a disznók szerettek olyan címeket kitalálni, mint az „Állatok Atyja", az „Emberiség Félelme", „Birkanyájak Oltalmazója", a „Kis Kacsák Barátja" és hasonlók. Locsifecsi szónoklataiban könnyekig meghatódva beszélt Napólajos bölcsességéről, jóságos szívéről és mélységes szeretetéről, melyet minden állat iránt érez, különösen azok iránt a sajnálatraméltó teremtmények iránt, akik a többi gazdaságban még mindig tudatlanságban és rabszolgaságban élnek. Szokássá vált minden eredményt és sikert Napólajos érdemének tulajdonítani. Gyakran lehetett hallani, hogy egyik tyúk a másiknak azt mondja: „Vezérünk, Napólajos elvtárs tanításának segítségével hat nap alatt öt tojást tojtam", vagy két tehenet, akik az itatónál egymás mellett állva így bőgtek fel: „Milyen kitűnő ízű, hála Napólajos elvtárs vezetésének, ez a víz!" Az általános véleményt nagyon jól kifejezte egy költemény, melynek címe „Napólajos elvtárs" volt, szerzője Minimus, és így szólt:

Árvaságunk gyámja!
Áldások forrása!
Vályuk nagymestere! Szívem lánggal tele,
Mit tiszta, fennséges,
S mint a Nap, oly fényes
Pillantásod éleszt,
Napólajos elvtárs!

Mire néped vágyott,
Te valóra váltod,
Kétszer tele jászol, s széna ráadásul –
Gyermekek és vének
Biztonságban élnek,
Álmukat Te véded,
Napólajos elvtárs!

Lenne egy malacom,
Megtanulná azon
Nyomban, legyen akár fiú avagy leány,
Hogy hála s tisztelet
Nem jár, csakis neked,
S visítaná neved,
Napólajos elvtárs!

Napólajos méltányolta a költeményt és intézkedett, hogy felírják a nagy pajta falára, szemben a Hét parancsolattal. A művet Napólajos profilportréja koronázta meg, amit Locsifecsi fehér festékkel festett fel.

Közben Napólajos Whymper közvetítésével bonyolult tárgyalásokat folytatott Frederickkel és Pilkingtonnal. A nagy halom épületfát még mindig nem adták el. Frederick volt a kettő közül az, aki jobban vágyott a fára, de nem volt elfogadható az ajánlata. Egyidejűleg újra olyan hírek keltek szárnyra, hogy Frederick és emberei a gazdaság megtámadását és a szélmalom lerombolását tervezik, melynek építése maró irígységet keltett bennük. Hógolyóról úgy tudták, hogy még mindig Hörcsögtanyán rejtőzik. A nyár közepén az a váratlan hír keltett riadalmat az állatok között, hogy három tyúk önként jelentkezett és bevallotta, Hógolyóval szövetkezve összeesküdtek Napólajos meggyilkolására. Haladéktalanul kivégezték őket és újabb biztonsági intézkedéseket hoztak Napólajos védelmére. Éjszaka négy kutya őrízte az ágyát, minden sarkánál egy, és egy vörösszemű névre hallgató disznó feladata az volt, hogy Napólajos ételét előre megkóstolja, nehogy mérgezett legyen. Körülbelül ugyanebben az időben közzétették, hogy Napólajos megegyezett Mr.Pilkingtonnal az épületfa eladásában, s egyidejűleg szabályszerű szerződést is kötöttek bizonyos áruk cseréjére az Állati Gazdaság és Rókaerdő között. Napólajos és Pilkington között a viszony, noha csak Whymper útján álltak kapcsolatban, most már csaknem barátságos volt. Az állatok bizalmatlanok voltak Pilkingtonnal, mint emberrel szemben, de mégis inkább kedvelték Fredericknél, aki iránt félelmet, s egyszersmind gyűlöletet is éreztek. Amikor beköszöntött a nyár s küszöbön állt a szélmalom befejezése, egy közeli és alattomos támadásról jöt hír. Frederick, úgy tudták, elhatározta, hogy húsz emberrel – mind puskával felszerelve – rajtuk üt, és megegyezett az előljáróságggal, meg a rendőrséggel is, hogy azok, ha már a gazdaság birtokelevelei a birtokában lesznek, nem fognak további nehézségeket támasztani. Ráadásul Hörcsögtanyáról borzalmas hírek szivárogtak ki Frederick kegyetlenségéről, ahogyan állataival bánik. Egy öreg lovat halálra korbácsolt, teheneit hagyja éhenhalni, megölt egy kutyát úgy, hogy élve a kazánba dobta, esténként pedig azzal szórakozik, hogy a kakasok között párviadalt rendez, és a sarkukra borotvapengét köt. Az állatok vére forrt a dühtől, amikor hallották, hogy elvtársaikkal így bánnak, és néha hangosan követelték, hogy mozgósítsák őket Hörcsögtanya ellen, hogy az embereket elkergessék és az állatokat felszabadítsák. De Locsifecsi intette őket, hogy ne bocsátkozzanak elhamarkodott kalandokba és bízzanak Napólajos elvtárs stratégiájában.

Ennek ellenére fokozódott a harag Frederick ellen. Egy vasárnap reggel Napólajos megjelent a pajtában és kijelentette, soha nem volt szándékában Fredericknek adni el az épületfát és méltóságán alulinak tartja, így mondta, hogy szóbaálljon ilyen gazemberrel. A galamboknak, akiket még mindig rendszeresen kiküldtek a Forradalom eszméjének terjesztésére, megtiltották, hogy betegyék a lábukat Rókaerdőbe és ugyanakkor megparancsolták, hogy a „Halál az emberekre" jelszó helyett, a „Halál Frederickre" jelszót terjesszék. Nyár végén ismét fény derült Hógolyó egyik cselszövésére. A búzavetés tele volt gazzal, és felfedezték, hogy Hógolyó az egyik éjszakai látogatása alkalmával gyommagvakat kevert a búzaszemek közé. Egy gúnár, aki belekeveredett az ügybe, bevallotta bűnét Locsifecsinek, s utána öngyilkosságot követett el, halálthozó nadragulyamag lenyelésével. Az állatok azt is megtudták most, hogy Hógolyót sohasem tüntették ki az „Első Osztályú Állathős" renddel, mint ahogyan sokan közülük eddig hitték. Ez csupán legenda, amit maga Hógolyó kezdett terjeszteni a Marhaistálló Csatája után. Messze távol minden kitüntetésre érdemes hősiességtől, sokkal inkább gyávaságával tűnt ki a csatában. Néhány állat még mindig elképedéssel hallgatta ezt, de Locsifecsi hamar meggyőzte őket arról, hogy az emlékezetük csalatkozik.

Őszre a szélmalom rettenetes és kimerítő erőfeszítés árán – mert csaknem ugyanakkor az aratást is el kellett végezni – készen lett. A gépek hiányoztak és Whymper még tárgyalt azok megvásárlásáról, de maga az épület kész volt. Tekintet nélkül a nehézségekre, tapasztalatlanságuk, primitív szerszámaik, balszerencse és Hógolyó árulása ellenére a mű napra pontosan elkészült! Fáradtan, de büszkén járták körül az állatok újra és újra mesterművüket, ami még szebbnek tűnt nekik, mint amit leromboltak. És ráadásul a falai kétszer olyan vastagok, mint az előzőé. Most már robbanóanyag kellene ahhoz, hogy ledőljön! És amikor a véghezvitt nehéz munkára, a legyőzött akadályokra és arra a hatalmas különbségre gondoltak, mely életükben bekövetkezik majd, ha a szárnyak forogni és a dinamók működni fognak – amikor ezekre gondoltak, elszállt tagjaikból a fáradtság és győzelemkiáltásokat hallatva ugrálták körbe-körbe a szélmalmot. Napólajos kutyáitól és a fiatal kakastól kísérve saját fenséges személyében megjelent, hogy a befejezett művet megtekintse, személyesen gratulált az állatoknak teljesítményükhöz és közölte, hogy a malom neve Napólajos-malom lesz.

Két nappal később az állatokat rendkívüli gyűlésre hívták össze a pajtába. Elnémultak a csodálkozástól, amikor Napólajos bejelentette, hogy az egész épületfát Fredericknek adta el. Reggel jönnek Frederick szekerei és megkezdik az elszállítást. Pilkingtonnal való látszólagos barátkozása alatt, mondta Napólajos, valójában végig titkos egyetértésben volt Frederickkel.

Rókaerdővel minden kapcsolat megszakadt. Pilkingtonhoz sértő üzeneteket küldtek. A galambok utasítást kaptak, hogy Hörcsögtanyát kerüljék el és a „Halál Frederickre" jelszót „Halál Pilkingtonra" jelszóval cseréljék fel. Egyidejűleg Napólajos megnyugtatta az állatokat, hogy az Állati Gazdaságot fenyegető támadásról szóló hírek teljesen alaptalanok és

Fredericknek az állataival szemben elkövetett kegyetlenségeiről szóló hírek erősen túlzottak. Mindezek a híresztelések valószínűleg Hógolyótól és ügynökeitől származnak. Mint most kiderült, Hógolyó nem Hörcsögtanyán rejtőzködött és tulajdonképpen soha életében nem járt ott – ellenkezőleg, Rókaerdőben él, – fényűző körülmények között, mint beszélik, – és valójában hosszú évek óta Pilkington bérence.

Az állatok lelkesen csodálták Napólajos agyafúrtságát. Pilkingtonnal való látszólagos barátkozásával arra kényszerítette Fredericket, hogy a felajánlott vételárat tizenkét fonttal emelje. De Napólajos bámulatos okossága, mondta Locsifecsi, főleg abban nyilvánult meg, hogy nem bízott senkiben, még Frederickben sem. Frederick a fát úgynevezett csekkel akarta kifizetni, ami minden valószínűség szerint csupán egy darab papír, amire fizetési ígéretet írnak. De Napólajos ravaszabb volt. A fizetést készpénzben, ötfontos címletekben követelte, amit a fa elszállítása előtt kell átadni. Frederick már ki is fizette, és az általa fizetett összeg éppen elegendő arra, hogy a szélmalomhoz a gépeket megvegyék.

Közben a fát gyorsan elszállították. Mikor mind elvitték, a pajtában ismét rendkívüli gyűlést tartottak, hogy azon a Fredericktől kapott bankjegyeket az állatoknak bemutassák. Vidáman nevetve és mindkét kitüntetésével feldiszítve Napólajos az emelvényen feküdt egy szalmaágyon, s mellette a konyhából származó porcellántálon szépen egymásra rakva ott állt a pénz. Az állatok lassan elvonultak előtte, és mindegyikük alaposan megnézte. És Tróger előrenyujtotta az ortrát, hogy a pénz illatát megszagolja, és a puha, fehér valami lebegett és zizegett a leheletétől.

Három nappal később iszonyú zűrzavar támadt. Whymper halálsápadtan szélvészként érkezett meg a kerékpárjával, az udvaron csak eldobta és egyenesen a házba rohant. A következő pillanatban Napólajos lakrészéből elfojtott dühkitörés hallatszott. A történtek híre villámsebesen elterjedt az egész gazdaságban. A bankjegyek hamisak voltak! Frederick ingyen kapta meg az épületfát!

Napólajos azonnal összehívta az állatokat és félelmetes hangon kihirdette Frederick halálos ítéletét. Elfogatása esetén Fredericket, mondta Napólajos, elevenen megfőzik. Egyidejűleg figyelmeztetett, hogy ez után a hitszegő cselekedet után a legrosszabbal is számolni kell. Frederick és emberei bármely pillanatban megindíthatják régóta várt támadásukat a gazdaság ellen. A gazdaság minden bejáratához őrszemeket állítottak. Kiegészítőleg négy galambot bocsánatkéréssel Rókaerdőbe küldtek, hogy Pilkingtonnal a jóviszonyt helyreállítsák.

Már a következő reggel jött a támadás. Az állatok éppen reggeliztek, amikor az őrszemek befutottak a hírrel, hogy Frederick és emberei betörték az ötgerendás rácsos kaput. Az állatok ugyan bátran néztek szembe velük, de ezúttal nem értek el olyan könnyű győzelmet, mint a Marhaistálló Csatájában. Tizenöt férfi jött körülbelül, féltucat puskával és rögtön tüzet nyitottak, amint ötven lépés közelbe értek. A puskaropogásnak és a sörétek záporának az állatok nem tudtak ellenállni, s Napólajos és Tróger hiába próbálták őket újból összegyűjteni, hamarosan megint megfutamodtak. Már egész sereg sebesült volt köztük. A gazdasági épületekben kerestek menedéket, s a repedéseken, illesztések hézagain át lestek kifelé. A nagy rét a szélmalommal együtt az ellenség kezére jutott. Ebben a pillanatban Napólajos is tanácstalannak látszott. Dermedten lógó farokkal, szótlanul futkosott fel s alá. Sóvárogva tekintgetett Rókaerdő irányába. Ha Pilkington és emberei segítségül jönnének, még győzhetnének. De ebben a pillanatban visszatért a négy galamb, akik üzenetét elvitték, s egyikük egy darab papíron a csőrében hozta Pilkington válaszát. Ceruzával írva ezek a szavak álltak rajta: „Megérdemlitek, amit kaptok."

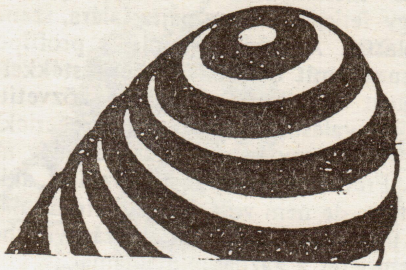
Közben Frederick és emberei megálltak a szélmalomnál. Az állatok figyelték őket és ijedt suttogás támadt köztük. Két ember egy feszítővasat és egy hatalmas kalapácsot vett elő. A szélmalom lerombolására készültek.

Lehetetlen! – kiáltotta Napólajos. – Sokkal erősebbre építettük a falakat. Egy hét alatt sem végeznének vele. Bátorság, elvtársak!

Benjámin azonban feszülten figyelte az emberek tevékenységét. Azok ketten a kalapáccsal és a vésővel a szélmalom alapzata felett egy lukat vájtak. Lassan és szinte szórakozva bólogatott Benjámin hosszú pofájával.

Ezt vártam – mondta. Nem látjátok, mit csinálnak? Mindjárt beleszórják a lukba a robbanóanyagot.

Félelemtől remegve vártak az állatok. Lehetetlen volt most az épület oltalma alól előmerészkedni. Néhány perc múlva látták, hogy az emberek minden irányba szétfutnak. Aztán fülsiketítő robbanás hallatszott. A galambok felröppentek a levegőbe és az állatok, Napólajos kivételével, hasra feküdtek és elrejtették az arcukat. Amikor ismét felegyenesedtek, ott, ahol a szélmalom állt, hatalmas, fekete füstfelhőt láttak, amit a szél lassan tovavitt. A szélmalom eltűnt!

Ebben a pillanatban visszatért az állatok bátorsága. A félelmet és kétségbeesést, amit eddig éreztek, elnyomta a haragjuk ennek a gyalázatos és aljas cselekedetnek láttán. Hatalmas bosszúkiáltásba törtek fel, és további parancs bevására nélkül előrerohantak és egyenesen az ellenségre vetették magukat. Nem törődtek már a kegyetlen sörétszemekkel, amelyek jégesőként verték őket. Vad, elkeseredett ütközet kezdődött. Az emberek szakadatlanul tüzeltek, s amikor az állatok a közelükbe értek, dorongokkal és rugásokkal fogadták őket. Egy tehenet, három birkát és két libát megöltek, és csaknem mindenki megsebesült. Napólajost is, aki az eseményeket a fedezék védelme alól figyelte, farka hegyén megsebesítette egy sörétszem. De az emberek sem maradtak sértetlenek. Háromnak Tróger patája törte be a fejét, egy másiknak tehénszarv furódott a hasába, ismét egy másiknak pedig Jessie és Harangvirág tépte le a nadrágját. És amikor a Napólajos testőrségéből való kilenc kutya, akiket ő maga irányított, a kerítés fedezete alatt bekerítő műveletet hajtott végre és hirtelen vad ugatással megjelent az emberek háta mögött, kitört a pánik. Rájöttek, hogy bekerítés veszélye fenyegeti őket. Frederick rákiáltott embereire, tűnjenek el, amíg nem késő, és a következő pillanatban már a gyáva ellenség az életéért futott. Az állatok a birtok határáig üldözték őket és még néhányat rugtak belé jük, ahogy a tüskés sövényen átpréselték magukat.

Győztek, de kimerültek voltak és véreztek. Lassan kezdtek visszabotorkálni a gazdaság felé. A fűben elnyúlva fekvő halott elvtársaik látványa néhányukat könnyekre fakasztotta. És egy kis ideig dermedten és gondterhelt némasággal álltak azon a helyen, ahol egy-

kor a szélmalom volt. Igen, a levegőbe röpült, gyötrelmes munkájuk eredménye csaknem az utolsó darabjáig megsemmisült! Még az alapzat egy része is megsérült. És a felépítéséhez most nem tudják majd úgy, mint korábban, a szétszórt köveket felhasználni, Most a kövek is eltűntek. A robbanás erejétől több száz lépésnyire szétszóródtak. Olyan volt, mintha a szélmalom sohasem létezett volna.

Amikor a gazdasági épületek felé közeledtek, hozzájuk lépett Locsifecsi, aki a csata alatt érthetetlenül eltűnt, ugrált és farkával a levegőben legyezett, és sugárzott róla a megelégedettség. És az épületek felől az állatok puskák üdvlövéseit hallották.

Miért sütik el a fegyvereket? – kérdezte Tróger.

Hogy győzelmünket ünnepeljék! – kiáltotta Locsifecsi.

Miféle győzelmet? – mondta Tróger. Térde vérzett, egyik patkóját elvesztette, a patája szétzúzódott és hátsó comjában egy tucat sörét bújt meg.

Milyen győzelmet, elvtárs? Hát nem űztük ki az ellenséget a mi földünkről – az Állati Gazdaság földjéről?

De hát szétrombolták a szélmalmot. És mi két évig dolgoztunk rajta!

Na és? Építünk majd egy új szélmalmot. Hat szélmalmot is építünk, ha úgy akarjuk. Egyáltalán nem tudod értékelni a hatalmas tettet, amit végbevittünk, elvtárs. Az ellenség már elfoglalta ezt a helyet, amelyen most állunk. És mi minden centimétert – hála Napólajos elvtárs vezetésének – visszafoglaltunk!

Azt foglaltuk vissza, ami egyszer már a miénk volt – mondta Tróger.

Ez a mi győzelmünk! – mondta Locsifecsi.

Az udvarba vánszorogtak. A sörétszemek Tróger bőre alatt iszonyú fájdalmat okoztak. Megjelent szemei előtt a szélmalom alapjaitól való újjáépítésének kemény munkája, és lelkében már felkészült a feladatra. De most érezte először, hogy már tizenegy éves és hogy hatalmas izmai talán már nem egészen olyanok, mint régen.

De amikor az állatok meglátták lobogni a zöld zászlót és hallották újból dörögni a fegyvereket – összesen hét lövést adtak le – és meghallgatták a beszédet, amelyet Napólajos tartott, s amelyben megdicsérte őket helytállásukért, végül mégiscsak úgy érezték, hogy nagy győzelmet arattak. A csatában elesett állatoknak ünnepélyes temetést rendeztek. Tróger és Lóhere húzták a kocsit, mely ravatalnak szolgált, és Napólajos személyesen haladt a menet élén. Két teljes napig tartottak az ünnepségek. Voltak dalok, beszédek és még sok díszlövés, és minden állat rendkívüli jutalomként egy almát kapott, minden szárnyas három csésze magot, minden kutya három adag kutyaeledelt. Kihirdették, hogy az ütközet neve „Szélmalom csatája" lesz, és hogy Napólajos új kitüntetést, a „Zöld Zászló Rendet" alapította, amit személyesen nyújt át. Az általános vidámság közepette a szerencsétlen bankjegy-ügyet mindenki elfelejtette.

Pár nappal később történt, hogy a disznók a ház pincéjében egy láda whiskyre bukkantak. A ház elfoglalásakor elkerülte a figyelmüket. Azon az éjszakán a házból hangos énekszó hallatszott, amibe általános meglepetésre az „Anglia állatai" dallama is belevegyült. Féltíz tájban Napólajos, fején Mr.Jones régi vadászkalapjával – határozottan felismerték őt – kijött a hátsó ajtón, gyorsan körbefutotta az udvart, azután ismét eltűnt odabenn. De reggelre mély csend borult a házra. Egyetlen disznó sem mozdult. Majdnem kilenc óra volt, amikor kilépett Locsifecsi, lassan és leverten jött elő, tekintete élettelen volt, farka bágyadtan lógott, és minden arra vallott, hogy komolyan beteg. Összehívta az állatokat és azt mondta, rettenetes dolgot kell velük közölnie. Napólajos elvtárs a halálán van!

Fájdalomkiáltások törtek fel. A ház körül szalmát szórtak a földre és az állatok lábujjhegyen jártak. Könnyekkel a szemükben kérdezték egymástól, mi lesz velük, ha elvesztik vezérüket. Hírek terjedtek el arról, hogy Hógolyónak végül mégiscsak sikerült mérget juttatnia Napólajos ételébe. Tizenegy órakor Locsifecsi ismét megjelent és újabb bejelentést tett. Utolsó földi cselekedeteként Napólajos elvtárs ünnepélyes rendelkezést hozott: az alkoholfogyasztást halállal büntetik.

Estefelé azonban Napólajos állapota javulni látszott, és másnap reggel Locsifecsi mindenkivel közölhette, hogy már a gyógyulás útján van. Ugyanezen este Napólajos már újból dolgozott, és a következő napon tanúi lehettek annak, amint megbízta Whympert, hogy Willingtonból hozzon neki könyveket a sörfőzésről és desztillálásról. Egy hét múlva Napólajos megparancsolta, hogy a gyümölcsös mögött lévő kis dombot, amit az öreg állatok menhelyéül szántak, szántsák fel. Azt is kiadták, hogy a legelőt tisztítsák meg és újból vessék be, de hamarosan kitudódott, hogy Napólajos árpát szándékozik oda vetni.

Ebben az időben egy egészen különös eset történt, amit senki sem tudott megmagyarázni. Egyik éjjel tizenkét óra felé az udvarból hatalmas visítás hallatszott, s az állatok minden istállóból odarohantak. Holdvilágos éjszaka volt. A nagy pajta falának tövénél, ott, ahol a Hétparancsolat volt felírva, egy kettétört létra feküdt. Mellette elterülve az átmenetileg kábult Locsifecsi, és nem messze tőle egy lámpa, egy ecset és egy felborult, fehér festékes vödör. A kutyák azonnal körbeállták Locsifecsit és visszakísérték a házba, mihelyt járni tudott. Egyetlen állat sem értett semmit az egészből, csak az öreg Benjámin húzta félre mindentudóan a pofáját és úgy látszott, nagyon is ért mindent, csak nem mond semmit.

De amikor Muriel pár nappal később elolvasta a Hétparancsolatot, rájött, hogy megint van valami, amire az állatok rosszul emlékeznek. Azt gondolták, hogy az Ötödik Parancsolt így szól: „Egyetlen állat sem ihat alkoholt", de volt ott még két szó, amit elfeltejtettek. Valójában így szólt a törvény: „Egyetlen állat sem ihat alkoholt mértéken felül."

Hosszú ideig tartott, míg Tróger szétroncsolt patája meggyógyult. A győzelem ünnepe után még ugyanazon a napon megkezdődött a szélmalom újjáépítése. Tróger nem volt hajlandó akár csak egy napig is távolmaradni a munkától és becsületbeli ügynek tekintette, hogy fájdalmait ne vegyék észre. Este azonban négyszemközt bevallotta Lóherének, hogy nagyon nehezen tud dolgozni a lábától. Lóhere a sérült patát kenőccsel borogatta, amit megrágott gyógyfűvekből készített el; és mind ő, mind Benjámin megpróbáltak Tróger lelkére beszélni, hogy ne dolgozzák olyan keményen. „Még egy ló tüdeje sem tart örökké," mondták neki. De Tróger hallani sem akart erről. Mér csak egyetlen vágya van, mondta – éspedig az, hogy a szélmalom építését minél előrehaladottabb állapotban lássa, amikor majd eléri a nyugdíjas kort.

Annakidején, amikor az Állati Gazdaság törvényeit először megfogalmazták, a nyugdíjkorhatárt a lovak és a disznók számára tizenkét, a teheneknek tizennégy, a kutyáknak kilenc, a birkáknak hét, és a tyúkok meg a libák számára öt évben állapították meg. Ezt nagyvona-

lú nyugellátással kapcsolták össze. Ezidáig még ténylegesen egy állat sem érte el a nyugdíjas kort, de az utóbbi időben egyre gyakrabban beszélgettek erről. Most, hogy a gyümölcsös mögötti kis földdarabot árpatermelésre szánták, az a hír járta, hogy a nagy legelő egyik sarkát kerítik el és ott lesz az öreg állatok legelője. Azt beszélték, hogy egy ló nyugdíja napi öt font zab és télen tizenöt font széna lesz, azonkívül a hivatalos ünnepeken egy répát vagy lehetőség szerint egy almát kapnak. Tróger tizenkettedik születésnapja a következő évben, nyár végén volt esedékes.

Az élet közben nehéz volt. A tél ugyanolyan szigorú volt, mint az előző, az élelmezés pedig még szűkösebb. A fejadagokat ismét csökkentették, csak a disznókét és kutyákét nem. Az adatok túlságosan merev egyenlősége, világosította fel őket Locsifecsi, ellentmondana az animalizmus szellemének. Mindenesetre semmi nehézséget nem okozott neki bebizonyítani a többi állatnak, hogy a valóságban egyáltalán nincs élelmiszerhiány, még ha látszólag úgy is fest a helyzet. Átmenetileg, sajnos, szükségesnek látják a fejadatok rendezését (Locsifecsi mindig „rendezést" mondott,csökkentés helyett), de Jones uralmának idejével összehasonlítva a javulás még mindig hatalmas. A számokat éles hangon gyors egymásutánban felolvasta, részletesen bebizonyította nekik, hogy több zabot, több szénát, több répát kapnak, mint Jones idejében; hogy kevesebb időt dolgoznak, hogy ivóvizük jobb minőségű lett, hogy hosszabb ideig élnek, hogy gyerekeik nagyobb százalékban érik meg az ifjúkort, hogy több szalma van istállóikban és kevésbé szenvednek a rovaroktól. Az állatok minden szavát elhitték. Őszintén szólva Jones és mindaz, amit ez a név jelentett, csaknem teljesen elmosódott már emlékezetükben. Tudták, hogy az életük most sivár és nyomorúságos, hogy gyakran éheznek és gyakran fáznak, és hogy rendszerint mindig dolgoznak, amikor nem alszanak. De azokban az időkben kétségtelenül még rosszabb lehetett. Ezt szívesen elhitték. Azonkívül azokban a régmúlt időkben rabszolgák voltak, most edig szabadok, és ez a legnagyobb különbség, amit Locsifecsi sohasem mulasztott el hangsúlyozni.

Most már sokkal több szájat kellett táplálni. Összel négy koca csaknem egyidőben lett vemhes és együttesen harmincegy malacot hoztak világra. A malacok tarkák voltak, s mivel Napólajos volt az egyetlen kan a gazdaságban, származásukat könnyen ki lehetett találni. Kihirdették, hogy később, a tégla és a faanyag beszerzése után a lakóház kertjében egy iskolatermet kell építeni. Egyelőre a malacokat személyesen Napólajos oktatta, a ház konyhájában. A kertben tornáztak és eltiltották őket attól, hogy más fiatal állattal játszanak. Ezidőtájt kiadtak egy új rendeletet is: ha egy disznó és egy bármilyen más állat szembetalálkoznak az ösvényen, a másik állat köteles kitérni az útból; továbbá minden disznó, rangjára való tekintet nélkül, abban a kiváltságban részesül, hogy vasárnaponként zöld szalagot köthet a farkára.

A gazdaság mögött tűrhetően sikeres év volt, de még mindig pénzszűkében szenvedtek. Téglát, homokot, meszet kellett venni az iskolaterem építéséhez, és szükséges lett volna ismét elkezdeni a takarékoskodást a szélmalom gépi berendezésére. Ehhez jött még petróleum és gyertya a háznak, cukor Napólajos asztalára (a többi disznót eltiltotta ettől azzal az indokolással, hogy hizlal), és ami még adódhat, mint például szerszámok, szegek, kötél, szén, vasanyag és kutyaeledel. Egy kazal szénát és a krumplitermés egy részét adták, és a tojásbeszolgáltatást heti hatszáz darabra emelték, úgy hogy ebben az évben a tyúkok alig tudtak annyi csirkét kikölteni, hogy az állomány létszáma megmaradjon. A decemberben csökkentett fejadagokat februárban újból leszállították, és hogy az olajjal takarékoskodjanak, az istállókban megtiltották a világítást. De a disznók láthatólag igen jól érezték magukat, s ha lehet, ez a jó közérzetük még fokozódott. Egy délután, február végén, meleg, fűszeres, étvágygerjesztő illat töltötte be az udart, amilyet az állatok még soha ezelőtt nem éreztek; abból a kis szeszfőző házacskából jött, ami a konyha mögött állt, és Jones távozása óta nem használtak. Valaki azt mondta, hogy ez a fővő árpa illata. Az állatok éhesen szimatoltak a levegőbe s azt kérdezték magukban, nem számukra készül-e valamilyen meleg kása vacsorára. De szó sem volt meleg kásáról, és a következő vasárnap kihirdették, hogy mostantól fogva minden árpa a disznóknak van fenntartva. A gyümölcsös mögötti földdarabon már elvetették az árpát. Nemsokára az a hír szivárgott ki, hogy most már minden disznó naponta fél liter sört kap, maga Napólajos legmagasabb személyében pedig két litert, melyet mindig a meisseni porcelánkészlet levesestáljában szolgálnak fel neki.

De bármennyi bajt is kellett elviselni, ezt részben ellensúlyozta az a tény, hogy az életnek több méltósága volt manapság, mint korábban. Több dal, több szónoklat, több felvonulás volt. Napólajos megparancsolta, hogy hetenként egyszer úgynevezett „spontán tüntetést" tartsanak, melynek az volt a célja, hogy az Állati Gazdaság harcát és győzelmeit ünnepeljék. Meghatározott időpontban az állatok abbahagyták a munkát és katonás alakzatban felvonultak a gazdaság határához, legelől a disznók, azután a lovak, utánuk a tehenek és legvégén a tollas jószágok. A kutyák a felvonulók mellett haladtak, és egészen elől Napólajos fekete kakasa büszkélkedett. Tróger és Lóhere együtt mindig egy patával és szarvval ékesített zöld zászlót vittek és egy transzparenst „Soká éljen Napólajos elvtárs!". Befejezésül tiszteletére szerzett költeményeket szavaltak és Locsifecsi beszédet mondott, melyben az élelmiszertermelés legújabb sikereit ismertette, és alkalomadtán a puskából egy lövést is leadtak. A „spontán tüntetések" leglelkesebb résztvevői a birkák voltak, s ha valaki a tüntetéseket nehezményezte (néhány állat megtette ezt, ha éppen nem volt a közelben disznó vagy kutya) azzal, hogy ez tiszta időpocsékolás és hosszú álldogálás a hidegben, a birkák holtbiztosan félbeszakították egy fülsiketítő „négyláb jó, kétláb rossz" bégetésével és elhallgattatták. De egészében az állatok örültek ezeknek az ünnepségeknek. Vigaszul szolgált nekik emlékezni arra, hogy minden baj ellenére, igazán és valójában a saját uraik voltak és hogy az a munka, amit végeznek, egyedül az ő javukat szolgálja. És így sikerült nekik az éneklés, a felvonulás, Locsifecsi számoszlopai, a fegyverropogás, a fiatal kakas kukorékolása és a zászlók lobogása közben legalább egy időre megfeledkezniök arról, hogy a hasuk üres.

Áprilisban az Állati Gazdaságot köztársasággá kiáltották ki, és így elnököt kellett választani. Egyetlen jelölt volt, Napólajos, akit azután egyhangúlag meg is választottak. Még ugyanazon a napon hírül adták, hogy újabb bizonyítékokat találtak, melyek Hógolyó és Jones összeesküvésének további részleteit leplezték le. Bebizonyosodott, hogy Hógolyó nem csupán azt kísérelte meg, amire az állatok eddig gondoltak, vagyis hogy a Marhaistálló csatáját árulása miatt elveszítsék, hanem teljesen nyíltan Jones oldalán harcolt. Tulajdonképpen ő volt az igazi vezére az emberek haderejének, és „Éljen az Emberiség!" kiáltással rontott a csatába. Hógolyó hátán a sebek, amelyekre néhány állat, úgy látszik, még emlékszik, Napólajos fogaitól származtak.

Nyár közepén, több évi távollét után, váratlanul újból megjelent a gazdaságban Mózes, a holló. Teljesen a régi maradt, még mindig nem dolgozott, s ugyanúgy beszélt a Vattacukor Hegyről, mint régen. Szeretett egy póznán gubbasztani, fekete szárnyaival csapkodni és órák hosszat mesélni bárkinek, aki hajlandó volt őt

hallgatni. „Ott fenn, elvtársak", szerette mondani ünnepélyesen, miközben hosszú csőrével az ég felé mutatott, – „ott fenn, éppen annak a sötét felhőnek a másik oldalán, amelyet ott láttok, – ott fekszik Vattacukor Hegy, a boldog ország, ahol mi, szegény állatok, örökre kipihenhetjük magunkat szenvedéseink után!" Még azt is állította, hogy egyik magasra sikerült repülése alkalmával maga is járt ott, és örökké zöldelő lóhere táblákat és olajpogácsát meg kockacukrot termő bokrokat látott. Az állatok közül sokan hittek neki. Életük, úgy gondolták, most csupán éhezésből és küszködésből áll, nem lenne hát igazságos és méltányos, ha máshol valahol egy jobb világ létezne? Kétségtelenül

nehezen lehetett megítélni a disznók véleményét Mózesről. Legtöbben megvetően kijelentették, hogy a vattacukor hegyről szóló mesét hazugságnak tartják, ennek ellenére megengedték, hogy a gazdaságban maradjon anélkül, hogy dolgozna, és naponta nyolcad liter sört is kapott..

Mióta patája meggyógyult, Tróger keményebben dolgozott, mint valaha. De ebben az évben valamennyi állat úgy dolgozott, mint a rabszolgák. A napi gazdasági munka és a szélmalom újjáépítése mellett ott volt még a fiatal disznók iskolaterme, melynek építését márciusban kezdték el. A hosszú munkaidő a sovány élelmezés mellett néha nagyon nehezen volt elviselhető, de Tróger soha sem lankadt. Abból, amit mondott vagy tett, semmi sem utalt arra, hogy erejével nincs már minden úgy, mint azelőtt. Csak külső megjelenése változott meg egy kissé; szőre nem fénylett már úgy, mint régen, s hatalmas combjai soványabbaknak látszottak. A többiek azt mondták: „Tróger rendbejön majd, ha a tavaszi fű kizöldül", de eljött a tavasz és Tróger nem lett kövérebb. Ha a kőtörő tetejéhez vezető lejtőn izmait egy hatalmas kőtömb súlyának feszítette, néha úgy látszott, hogy csupán a puszta akarat tartja őt talpon. Ugy látták, ilyen pillanatokban ajkai a következő szavakat formálják: „Még keményebben akarok és fogok dolgozni" de hang már nem jött ki a száján. Lóhere és Benjámin megint megpróbálták őt meggyőzni, hogy vigyáznia kell egészségére, de Tróger nem hallgatott rájuk. Közeledett a tizenkettedik születésnapja. Nem gondolt rá, csak arra, hogy minél tekintélyesebb mennyiségű követ gyűjtsön össze, mielőtt nyugalomba vonul.

Egy nyári este a gazdaságban váratlanul szétfutott a híre, hogy Trógerral valami baj történt. Egyedül ment ki, hogy még egy szekér követ a malomhoz szállítson. És a hír igaznak bizonyult. Néhány peccel később két galamb jött a hírrel, szárnyait suhogtatva: „Tróger összesett! Az oldalán fekszik és nem tud felkelni!"

A gazdaság állatainak mintegy a fele a dombtetőre rohant, ahol a szélmalom állt. Ott feküdt Tróger a szekér két rúdja közt, nyakát kinyújtva és képtelenül arra, hogy a fejét felemelje. Szeme üveges volt, oldalát belepte a veríték. Keskeny vérpatak csordogált a szájából. Lóhere mellette térdelt.

– Tróger – kiáltotta. – Mi történt veled?

– A tüdőm – mondta Tróger gyenge hangon. – De nem számít. Azt hiszem, nélkülem is be tudjtok már fejezni a szélmalmot. Nagyon szép kőkészletet gyűjtöttünk már össze. Különben is már csak egy hónapom van hátra. Őszintén szólva már örülök, hogy nyugdíjba mehetek. És mivel Benjámin se tartozik már a legfiatalabbak közé, talán együtt mehetünk nyugdíjba és legalább társaságom is lesz.

– Azonnal segítséget kell hívnunk –, mondta Lóhere. – Azonnal szaladjon valaki és kérjen Locsifecsitől utasítást.

Az összes állat visszarohant a lakóházhoz, hogy közölje Locsifecsivel a történteket. Csak Lóhere maradt ott, meg Benjámin, aki Tróger mellé feküdt és hosszú farkával némán védte a legyektől. Kerek negyedóra múlva megjelent Locsifecsi, telve együttérzéssel és aggodalommal. Azt mondta, Napólajos elvtárs a legmélyebb sajnálkozással értesült a gazdaság egyik legkiválóbb dolgozójának balesetéről és megtette a szükséges intézkedést, hogy Trógert gyógykezelésre a willingdoni kórházba küldje. Az állatok ettől kissé zavarba estek. Mollie és Hógolyó kivételével eddig még egyetlen állat sem hagyta el a gazdaságot és az a gondolat, hogy beteg elvtársukat az emberek kezében tudják, aggasztotta őket. Locsifecsi azonban könnyen meggyőzte őket arról, hogy a willingdoni állatorvos Tróger esetét sokkal szakszerűbben tudja ellátni, mint ők itt a gazdaságban. Mintegy fél óra múlva, amikor kissé kipihente magát, Tróger nagy nehezen a lábára állt, és megpróbált visszabotorkálni istállójába, ahol Lóhere és Benjámin kényelmes szalmaágyat készítettek neki.

A két következő napon Tróger az istállóban maradt. A disznók egy nagy üveg rózsaszínű orvosságot küldtek neki, amit a fürdőszoba gyógyszerszekrényében találtak, és Lóhere naponta kétszer adott belőle Trógernak étkezés után. Este mellette feküdt az istállóban és társalgott vele, miközben Benjámin a legyeket tartotta távol. Tróger úgy tett, mintha nem bánkódna a történtek miatt. Ha jól kipiheni magát, még élhet legalább három évig, mondta, és már előre örül azoknak a békés napoknak, melyeket a nagy legelő sarkában fog eltölteni. Először lesz ideje arra, hogy tanuljon és továbbképezze magát. Elhatározta –, mondta –, hogy életének hátralévő részét az ábécéből még hátralévő huszonkét betű megtanulásának szenteli.

De az történt, hogy Benjámin és Lóhere csak munkaidejük után lehettek Tróger mellett, a kocsi viszont, ami érte jött, napközben érkezett meg. Az állatok mind munkájukat végezték s egy disznó felügyelete alatt éppen répát egyeltek, amikor csodálkozva figyeltek fel arra, hogy Benjámin a gazdasági épületek irányából feléjük vágtat és teljes erejéből kiabál. Ez volt az első eset, hogy Benjámint magánkívül látták – igen, és ez volt az első eset, hogy valaki vágtatni látta őt. „Gyorsan, gyorsan!" , kiáltotta. „Gyertek azonnal! Elviszik Trógert!" Anélkül, hogy a disznó parancsára vártak volna, az állatok otthagyták a munkát és visszarohantak az épületekhez. Tényleg, az udvaron ott állt egy

nagy, zárt kocsi két igáslóval, feljáró volt az oldalán, s egy rosszképű embert láttak, fején lapos tányérsapkával, aki a kocsiülésen ült. És Tróger istállója üres volt.

Az állatok a kocsi köré sereglettek. „Viszontlátásra, Tróger!" kiáltották kórusban. „Viszontlátásra!"

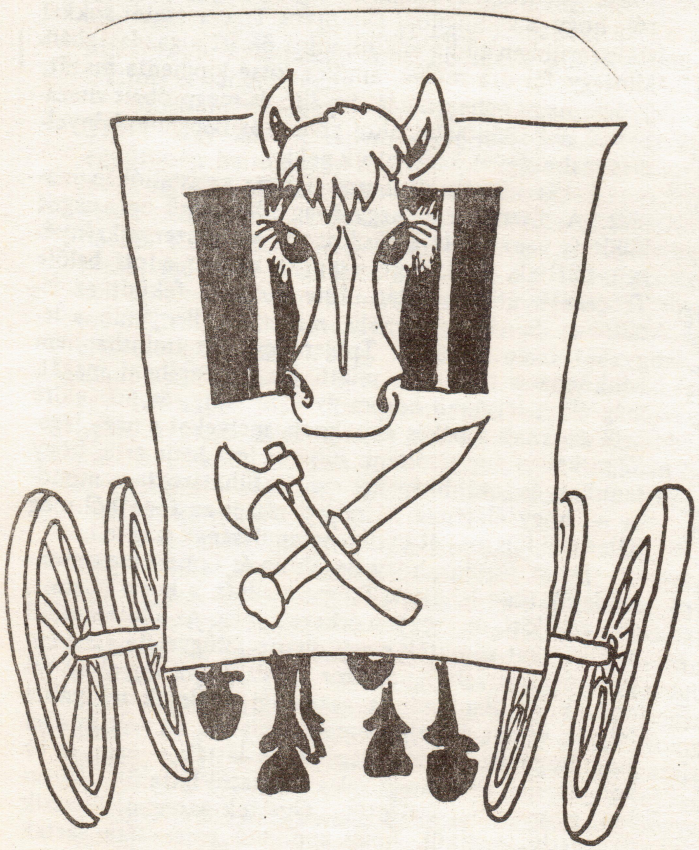
Ó, ti ostobák! – kiáltott Benjámin, körülöttük táncolva és kis patáival a földet kapálta. Ostobák! Nem látjátok, mi van írva a kocsi oldalára?

Ez lecsendesítette az állatokat és nyugalom támadt. Muriel elkezdte betűzni a feliratot, de Benjámin félrelökte és a beállt halotti csendben felolvasta: „Alfred Simmonds lómészáros és bőrcserző, Willingdon. Bőr- és csontliszt árusítás. Vadászkutya-eledel szállító." Értitek már, mit jelent ez? Eladták Trógert a mészárosnak!

Az iszonyat kiáltása tört ki valamennyi állatból. Ebben a pillanatban a bakon ülő ember ostorával rácsapott a lovakra és a kocsi gyors iramban kigördült az udvarból. Minden állat utánaszaladt és olyan hangosan kiabáltak, ahogy csak tudtak. Lóhere egészen előre nyomult. A kocsi egyre gyorsabban szaladt. Lóhere megpróbálta vaskos végtagjait vágtára kényszeríteni, s ez kis híján sikerült is neki. „Tróger!" kiáltotta. „Tróger! Tróger! Tróger!" És mintha odabenn meghallotta volna a kiáltást, Tróger arca, orrán a fehér folttal, megjelent a kocsi hátsó falának kis ablakában.

Tróger – kiáltotta Lóhere, s a hangja tele volt rémülettel. Tróger! Gyere ki! Gyere gyorsan ki! A halálba visznek!

Minden állat átvette a „gyere ki, Tróger, gyere ki" kiáltást. De a kocsi még gyorsabb lett és eltávolodott tőlük. Nem volt biztos, hogy Tróger megértette, amit Lóhere kiáltott. De egy pillanattal később arca eltűnt az ablakból, és a kocsi belsejéből hatalmas patarúgások zaja hallatszott. Megpróbált kiszabadulni. Volt egy pillanat, amikor úgy látszott, hogy Tróger patái szétverik a kocsi deszkafalát. De nem! Ereje elfogyott, s nemsokára a doboló paták zaja egyre halkabb lett, végül teljesen elhalt. Kétségbeesetten kérlelték az állatok a két lovat, akik a kocsit húzták, hogy álljanak meg. „Elvtársak! Elvtársak!" kiabálták. „Ne vigyétek a testvérünket a halálba!" De a két bamba jószág, aki a kocsit húzta, túl ostoba volt ahhoz, hogy a történteket megértse, s fülüket hátracsapva fokozták a tempót. Tróger arca nem jelent meg többé az ablakban. Túl késő volt már, amikor valaki arra gondolt, hogy előre kellene futni és bezárni az ötgerendás rácsos kaput, s a következő pillanatban a kocsi már keresztülgördült rajta, és hamarosan eltűnt az úton. Trógert senki sem látta többé.

Három nappal később jelentették, hogy a leggondosabb ápolás ellenére, ami egy lónak nyújtható, meghalt a willingdoni kórházban. Locsifecsi közölte ezt a hírt a többiekkel. Azt mondta, Tróger mellett volt utolsó óráiban.

Ez volt a legszívbemarkolóbb látvány, amit valaha láttam! – mondta Locsifecsi, felemelte disznócsülkét és egy könnyet törölt ki a szeméből. Végig az ágya mellett voltam. És amikor már a végét járta és túl gyönge volt a beszédhez, a fülembe suttogta, egyetlen bánata az, hogy nem érheti meg a szélmalom befejezését. „Előre, elvtársak", suttogta nekem, „Előre a forradalom nevében! Éljen az Állati Gazdaság! Éljen Napólajos elvtárs! Napólajosnak mindig igaza van." Ezek voltak az utolsó szavai, elvtársak.

Itt hirtelen megváltozott Locsifecsi arckifejezése. Egy pillanatra elhallgatott és apró szemeiből mindenfelé haragos pillantásokat vetett, mielőtt folytatta.

Fülébe jutott, mondta, hogy Tróger elszállítása után egy egészen ostoba és alávaló hiresztelés terjedt el. Néhány állat észrevette, hogy a kocsi oldalán, amelyben Trógert elvitték, „lómészáros" felirat volt, és ebből arra következtettek, hogy Trógert a vágóhídra vitték. Egyszerűen hihetetlen, mondta Locsifecsi, hogy egy állat ennyire ostoba legyen. Mégis csak, kiáltotta felháborodottan, miközben farkával legyezett és ide-oda ugrált, mégis csak jobban kellene ismerniök szeretett vezérüket, Napólajos elvtársat! A magyarázat pedig egészen egyszerű. A kocsi azelőtt a mészárosé volt, az állatorvos megvette tőle és még nem volt ideje átfesteni a régi nevet. Igy keletkezhetett a félreértés.

Az állatok roppant megkönnyebültek, amikor ezt meghallották. És amikor Locsifecsi folytatta, szemléletes leírást adva Tróger halálos ágyáról, a csodálatos bánásmódról és ápolásról, amelyben részesült és a drága orvosságokról, amelyeket Napólajos a kölségekre való tekintet nélkül lehetővé tett számára, utolsó kételyük is elszállt, és az elvtársuk halála miatt érzett szomorúságukat enyhítette az a tudat, hogy legalább boldogan halt meg.

Következő vasárnap a gyűlésen személyesen megjelent Napólajos és rövid beszédet tartott Tróger emlékére. Nem volt lehetőség rá, mondta, hogy leghűségesebb elvtársuk maradványait a gazdaság területén helyezzék örök nyugalomra, de úgy rendelkezett, hogy a ház kertjében álló babérfa leveleiből egy nagy koszorút kössenek, amit azután Willingdonba küld és ott Tróger sírján helyezik el. És a disznók arra gondoltak, hogy pár nap múlva gyászünnepséget tartanak Tróger tiszteletére. Napólajos Tróger két kedvelt jelmondatára való utalással fejezte be beszédét: „Még keményebben akarok és fogok dolgozni!" és „Napólajos elvtársnak mindig igaza van!" – olyan jelszavak, mondta, amelyeket jó lenne, ha minden állat magáénak vallana.

A gyászünnepségre kitűzött napon egy gyarmatárukereskedő kocsija jött fel Willingdonból és arról egy nagy faládát vittek be a lakóházba. Ezen az éjszakán hangos ordítozás hallatszott ki onnan, ezt olyasmi követte, ami heves veszkedésnek hangzott, s végül tizen-

egy óra tájban üvegcsörömpölés hatalmas lármájával fejeződött be. A következő napon délig a házból semmiféle mozgás nem hallatszott, és az a szóbeszéd járta, hogy a disznók valahonnan pénzt szereztek és azon még egy láda whiskyt vásároltak.

Évek száltak el. Az évszakok váltakoztak, a rövid állatélet elszállt. Eljött az idő, amikor senki nem emlékezett már a Forradalom előtti napokra, kivéve Lóherét, Benjámint, Mózest, a hollót és néhány disznót.

Muriel meghalt, Harangvirág, Jessie, Csípdmeg hallottak voltak. Jones sem élt már – az ország másik felében, egy alkoholelvonó intézetben halt meg. Hógolyót elfelejtették, Trógert elfelejtették, kivéve azokat a keveseket, akik ismerték. Lóhere már öreg, jól megtermett kanca volt, izületei elmerevedtek és hajlamos volt a csipásságra. Már két évvel túl volt a nyugdíjkoron, de ténylegesen még egyetlen nyugdíjas állat sem volt. Azt a tervet, hogy a legelő egyik sarkát a kiöregedett állatoknak rendezik be, már régen elvetették. Napólajos mostanra jól megtermett, háromszáz-fontos kan lett. Locsifecsi annyira elhízott, hogy alig tudta kinyitni a szemét. Csak az öreg Benjámin maradt nagyjából ugyanaz, épp csak egy kissé szürkébb lett a sörénye és Tróger halála óta még mogorvább és szótlanabb lett, mint azelőtt.

Sokkal több állat élt már a gazdaságban, bár a növekedés nem volt olyan nagy, mint ezt korábban várták. Sok állat született, akiknek a Forradalom már csak elbeszélésekből ismert, homályos hagyomány volt, és akadtak máshonnan vásárolt állatok is, akik idejövetelük előtt semmit sem hallottak róla. A gazdaságnak Lóherén kívül most még három lova volt. Pompás, nagytermetű állatok voltak, derék munkások és jó elvtársak, de teljesen ostobák. Egyikük sem tudott többet megtanulni az ábécéből az első két betűnél. Mindent elfogadtak, amit a Forradalomról és az animalizmus eszméiről mondtak nekik, különösen ha ez Lóherétől eredt, aki iránt szinte gyermeki tiszteletet éreztek, de kérdéses volt, mennyit értettek meg belőle.

A gazdálkodás most jobban ment és jobban meg volt szervezve: Még két hektárral növekedett is a gazdaság területe, amit Mr.Pilkingtontól vásároltak meg. A szélmalom végre elkészült s a gazdaság már darálóval és kazalrakó géppel is rendelkezett, ezenkívül még több épületet is emeltek. Whymper is vásárolt magának egy kétkerekű kocsit. A szélmalom azonban végül is nem áramfejlesztésre szolgált. Gabonát őröltek vele és ez takaros hasznot hozott. Az állatok keményen dolgoztak egy másik szélmalom építésén, amelynek elkészülte után, úgy mondták, beszerzik a dinamókat is. De arról a luxusról, amellyel annakidején Hógolyó kápráztatta el az állatokat, az istállók villanyvilágításáról és hideg-meleg folyóvízről, a három munkanapos hétről, már nem beszéltek többé. Napólajos az ilyesfajta eszméket az animalizmus szellemével ellentétesnek bélyegezte. Az igazi boldogság, mondta, a kemény munkában és a szerény életmódban van.

Valahogyan az volt a látszat, mintha a gazdaság gazdagabb lett volna, anélkül, hogy maguk az állatok jobban éltek volna – kivéve természetesen a disznókat és a kutyákat. Ennek oka talán részben abban rejlett, hogy olyan sok disznó és olyan sok kutya volt. Nem arról volt szó, mintha ezek az állatok nem dolgoztak volna, csak éppen a maguk sajátságos módján dolgoztak. Mint azt Locsifecsi sohasem szűnt meg hangoztatni, a gazdaság felügyelete és irányítása végtelenül sok munkával jár. És ezeknek a munkáknak legtöbbjét más állatok nem tudják elvégezni, mert túl ostobák ahhoz. Igy például Locsifecsi elmondta nekik, hogy a disznóknak naponta rengeteg időt kell fordítaniok bizonyos titokzatos „akták"-nak, „jelentés"-eknek, „jegyzőkönyv"-eknek és „memorandum"-oknak nevezett dolgok készítésére. Ezek nagy ív papírok voltak, amelyeket sűrűn tele kellett írni, majd amikor ez megtörtént, a kályhába elégették őket. Ez a gazdaság jóléte szempontjából rendkívül fontos, mondta Locsifecsi. De hát mégis, sem a disznók, sem a kutyák munkájukkal semmiféle élelmet nem termeltek, és nagyon sokan voltak, és az étvágyuk mindig kitűnő volt.

A többiek élete úgy folyt tovább, mint amilyen mindig is volt. Rendszerint éhesek voltak, szalmán aludtak, az itatóvályúból ittak, gürcöltek a földeken; télen szenvedtek a hidegtől és nyáron a rovaroktól. Közülük az öregebbek néha felidézték homályos emlékeiket és megpróbálták kitalálni, hogy vajon a forradalom első napjaiban, röviddel Jones elűzése után, jobb vagy rosszabb volt-e a soruk, mint most. Nem tudták megmondani. Nem volt semmi, amivel jelenlegi életüket össze tudták volna hasonlítani: nem volt semmiféle támpontjuk hozzá Locsifecsi számoszlopain kívül, amelyek változatlanul azt állították, hogy minden jobb és egyre jobb lesz. Az állatok megoldhatatlan problémával találták magukat szemben; azonkívül nagyon kevés idejük is volt arra, hogy ilyen dolgokon töprengjenek. Csak az öreg Benjámin állította azt, hogy ő hosszú életének minden részletére emlékszik és tudja, hogy a dolgok sohasem voltak és nem is lesznek sokkal jobbak vagy sokkal rosszabbak, éhség, küszködés és csalódás – mondta – mindörökre az élet megváltoztathatatlan alaptörvénye marad.

És az állatok mégsem adták fel soha a reményt. Sőt, mi több, nem szűnt meg soha, egy pillanatra sem az az érzésük, hogy az Állati Gazdasághoz tartozni dicsőség és kiváltság. Még mindig ők voltak az egyetlen gazdaság az egész megyében – egész Angliában –, amely az állatok tulajdona volt és állatok maguk vezették. Egyikük sem, még a legfiatalabbak, vagy a húszharminc mérföld távolságban lévő gazdaságokból vásárolt jövevények sem szűntek meg soha efelett csodálkozni. És amikor hallották a díszlövéseket és látták lengeni a zöld lobogót a zászlórúd csúcsán, mérhetetlen büszkeség fogta el a szívüket, és ilyenkor a beszélgetés mindig visszatért a régi napokra, Jones elűzésére, a Hét parancsolt felírására, a nagy csatákra, amelyekben a betolakodó embereket legyőzték. A régi álmok közül egyetlen egyről sem mondtak le. Még mindig hittek az Állati köztársaságban, amelyet Vén Röff megjövendölt, és abban az eljövendő korban, amikor majd nem taposssa már ember lába Anglia zöld mezőit. Egy napon el kell ennek jönnie: talán nem olyan gyorsan, talán nem a most élő állatok életében, de el fog jönni. Még az Anglia állatai-nak dallama is felcsendült halkan és titokban itt és ott; mindenesetre tény volt, hogy minden állat ismerte a gazdaságban, bár egyik sem merészelte hangosan énekelni. Lehet, hogy életük nehéz volt és reményeik nem teljesültek mindenben, de tudták, hogy ők nem olyanok, mint a többi állat. Ha éheznek, akkor nem azért, mert zsarnok emberek etetik őket, ha keményen is dolgoznak, akkor legalább saját magukért dolgoznak. Egyetlen állat sem jár köztük két lábon. Egyetlen állat sem hívja a másikat„úr"-nak. Minden állat egyenlő.

Nyár elején egy napon Locsifecsi megparancsolta a birkáknak, hogy kövessék őt, és kivezette őket egy megműveletlen területre a gazdaság végébe, ahol nyírfa csemeték nőttek. A birkák ott töltötték az egész napot és Locsifecsi felügyelete alatt legelték a leveleket. Ő maga este visszatért a gazdaságba, de a birkáknak azt tanácsolta, hogy a nagy melegre való tekintettel maradjanak ott, ahol vannak. Az lett a vége, hogy egy egész hétig ott maradtak, s ezalatt más állatok még csak nem

is láthatták őket. Locsifecsi ennek az időnek legnagyobb részét velük töltötte. Egy új dalra tanítja őket, mondta, és ehhez nyugalom szükséges.

Közvetlenül a birkák visszajövetele után történt, egy langyos estén, amikor az állatok munkájuk befejeztével visszafelé jövet a gazdaságba az udvar felől váratlanul egy ló rémült nyerítését hallották. Lóhere hangja volt. Ujból nyerített, s az állatok futásnak eredtek és lélekszakadva rohantak az udvarba. Ott ők is meglátták azt, amit Lóhere látott.

Egy disznó volt, amelyik a hátsó lábain járt.

Igen, Locsifecsi volt. Egy kicsit még dülöngélt, mintha nem szokta volna meg tekintélyes pocakját ebben a helyzetben tartani, de tökéletesen egyensúlyozva így sétált az udvaron. Egy pillanattal később a házból disznók hosszú sora menetelt kifelé és valamennyi a hátsó lábán járt. Egyesek jobban csinálták, mint a többiek, némelyik egy kicsit ingadozott és úgy látszott, mintha szívesebben támaszkodnának egy botra, de mindegyiküknek sikerült egyszer megkerülni az udart. Végül iszonyú kutyaugatás és a fekete kakas kukorékolása hallatszott, és személyesen Napólajos lépett ki, és mindenfelé elismerő pillantásokat vetett, és a kutyák körülugrálták őt.

Egyik csülkében egy korbácsot tartott.

Halálos csönd támadt. Az állatok elképedve, iszonyodva, szorosan egymáshoz bújva figyelték, ahogyan a disznók hosszú sora lassan körbejár az udvaron. Olyan volt, mintha a világ a feje tetejére állt volna. Miután elmúlt az első ijedtségük, és mindennek ellenére – a kutyáktól való irtózásuk ellenére, annak ellenére, hogy hosszú évek alatt hozzászoktak, hogy semmi ellen ne panaszkodjanak, semmit se kritizáljanak, akármi történik is – talán egy szóval tiltakozhattak volna épp abban a pillanatban, mintegy jeladásra, valamennyi birka rettenetes bégetésben tört ki:

Négy-lá-bú jó, két-lá-bú jobb! Négy-lá-bú jó, két-lá-bú jobb! Négy-lá-bú jó, két-lá-bú jobb!

És így tartott öt percig szünet nélkül. És mire a birkák elhallgattak, a tiltakozás lehetősége is elmúlt, mert a disznók már visszavonultak a házba.

Benjámin érezte, hogy egy orr a vállához ér. Körülné-zett. Lóhere volt. Öreg szemei szomorúbban néztek, mint valaha. Szótlanul fogai közé vette a szamár sörényét és a nagy pajta végéhez vezette, ahol a Hétparancsolat volt felírva. Egy-két percig csak álltak és nézték a bekátrányozott falon a fehér betűket.

– Romlik a szemem, – mondta végül Lóhere. – Még amikor fiatal voltam, akkor is nehezen tudtam elolvasni mi van oda írva. De úgy látom, mintha a fal valahogy másképpen nézne most ki. Ott van még a Hétparancsolat ugyanúgy, Benjámin?

Most az egyszer Benjámin a magára kirótt tilalom ellenére hajlandó volt és felolvasta, mi van a falra írva. Már csupán egyetlen parancs állt ott. Igy szólt:

MINDEN ÁLLAT EGYENLŐ
DE VANNAK KÖZTUK EGYENLŐBBEK.

Ezek után már nem volt semmi rendkívüli abban, hogy a következő napon a disznók, akik a munkára felügyeltek, korbácsot tartottak a csülkükbe. Továbbá azt sem lehetett rendkívülinek tartani, hogy a disznók egy rádiókészüléket vettek, lépéseket tettek a telefon bevezetésére és előfizettek a John Bull, a Tit-Bits és a Daily Mirror című lapokra is. Abban sem lehetett már semmi különöset találni, amikor egy napon Napólajost pipával a szájában látták sétálni a ház kertjében – abban sem, amikor a disznók Mr.Jones ruhásszekrényéből kezdtek felöltözni; Napólajos fekete zakóban, sárgásbarna térdnadrágban és bőr lábszárvédőben jelent meg, kedvenc kocája pedig egy moiré selyemruhát viselt, amit Mrs.Jones vasárnapokon szokott hordani.

Egy héttel később délután több hintó jött fel a gazdaságba. A szomszéd gazdaságok küldöttsége érkezett hivatalos látogatásra. Elvezették őket mindenfelé, ők pedig nagyon csodálkoztak mindenen, amit láttak, különösen pedig a szélmalmon. Az állatok a répaföldön gyomláltak. Lázasan dolgoztak, szemüket alig emelték fel a földről és nem tudták, hogy a disznóktól vagy a látogató emberektől kell jobban félniök.

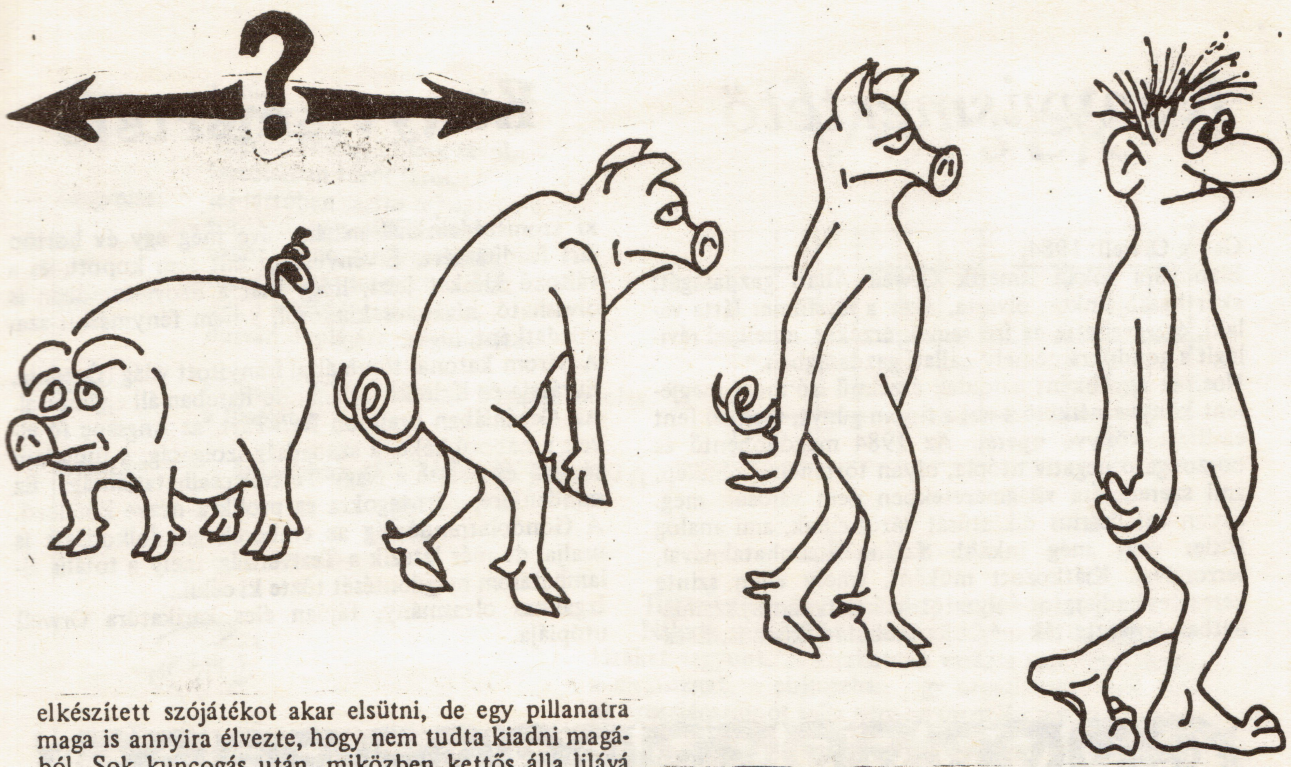
Ezen az estén hangos nevetés és éneklés áradt ki a házból. És ettől a hangzavartól az állatokat hirtelen kíváncsiság fogta el. Mi folyhat odabenn most, amikor állatok és emberek először találkoznak egyenrangú felekként? Közös egyetértéssel a lehető leghalkabban a ház kertjébe lopakodtak.

A kapunál tétováztak és féltek továbbmenni, de Lóhere belépett előttük a kertbe. Lábujjhegyen körbejárták a házat, és azok az állatok, akik elég magasak voltak, bekukucskáltak az ebédlő ablakán. Ott a hosszú asztal körül tél tucat gazdát láttak ülni, s ugyancsak egy fél tucatot a legfontosabb disznók közül, és Napólajos maga az asztalfőn foglalt helyet. Ugy látszott, hogy a disznók egészen jól megtalálják a helyüket és jól érzik magukat a széken. A társaság kártyajékkal szórakozott, de ez most egy precre abbamaradt, nyilvánvalóan azért, hogy pohárköszöntőt mondjon valaki. Egy nagy kancsó járt körbe, és a korsókat teletöltötték sörrel. Senki sem vette észre az ablakon betekintő állatok csodálkozó arcát.

A rókaerdei Mr.Pilkington, kezében korsót tartva, szólásra emelkedett. Mindjárt kérni fogja a jelenlévőket, mondta, hogy ürítsék ki poharaikat. De előtte még, úgy érzi, kötelessége néhány szót mondani.

Nagy megnyugvást jelent számára, mondta – és úgy biztos benne, hogy az összes többi jelenlévő számára is –, hogy a bizalmatlanság és értetlenség hosszú időszaka immár végetért. Volt egy időszak – nem azért említi, mintha akár ő, akár a jelenlévők bármelyike osztotta volna ezeket az aggályokat –, egyáltalán nem, de mégis volt egy időszak, amikor az Állati Gazdaság tisztelt tulajdonosaira emberi szomszédjaik, ha nem is éppen ellenségesen, de kétségekkel telve eszmék téves értelmezését eredményezte. Egy disznók által elfoglalt és vezetett gazdaság létezését valahogyan abnormálisnak tartották és alkalmasnak arra, hogy a szomszédságban nyugtalanságot okozzon. Sok gazda a helyzet alaposabb vizsgálata nélkül attól tartott, hogy egy ilyen gazdaságban féktelen és fegyelmezetlen szellem uralkodik. Aggódtak ennek saját állataik, sőt, saját alkalmazottaik felé lehetséges kisugárzása miatt. De ezek az aggodalmak most eloszlottak. A mai napon ő és barátai meglátogatták az Állati Gazdaságot és részletekig menően saját szemükkel megvizsgálták, és mit láttak? Nem csupán a legmodernebb módszereket, hanem olyan fegyelmet és rendet, amiről minden gazdaság bármikor példát vehetne. Teljes joggal kijelentheti, hogy az alsóbb állatok az Állati Gazdaságban többet dolgoznak és kevesebb takarmányt kapnak, mint bárhol másutt a megyében. Neki és látogatótársainak ma nagyon sok dolog annyira megtetszett, hogy arra gondoltak, saját gazdaságukban is haladéktalanul bevezetik.

Fejtegetése végén, montda, szeretné még egyszer hangsúlyozni azokat a baráti érzelmeket, amelyek az Állati Gazdaság és szomszédjai között már virulnak és tovább fejlődhetnek. Disznók és emberek között nem voltak és nem is kell, hogy legyenek érdekellentétek. Céljaik és gondjaik is ugyanazok. Nincsenek-e mindenhol ugyanazok a problémák a munka területén? Itt érezhető volt, hogy Mr.Pilkington egy gondosan előre

elkészített szójátékot akar elsütni, de egy pillanatra maga is annyira élvezte, hogy nem tudta kiadni magából. Sok kuncogás után, miközben kettős álla lilává vált, végül ki tudta mondani: „Ha önöknek a saját alsóbb állataikkal kell megküzdeniök", mondta, akkor „ nekünk a mi alsóbb osztályainkkal." Ez a bon mot a társaságot harsány nevetésre fakasztotta; és Mr.Pilkington sok sikert kívánt a disznóknak a szűk fejadagokhoz, a hosszú munkaidőhöz és ahhoz a szigorú bánásmódhoz, amit az Állati Gazdaságban tapasztalt.

És most, mondta befejezésül, kéri a jelenlévőket, álljanak fel és győződjenek meg róla, hogy tele van-e a korsójuk. „Uraim", fejezte be Mr.Pilkington, „uraim, emelem poharam az Állati Gazdaság sikereire és virágzására."

Szavait lelkes üdvrivalgás és lábdobogás követte. Napólajos annyira megörült, hogy felkelt és megkerülte az asztalt, hogy Mr.Pilkingtonnal koccintson, mielőtt korsóját kiüríti. Amikor a zsivaj elült, Napólajos, aki állva maradt, jelezte hogy ő is szeretne pár szót mondani.

Mint Napólajos valamennyi beszéde, ez is rövid volt és velős. Ő is, mondta, nagyon örül most, hogy az értetlenség időszaka véget ért. Hosszú ideig olyan hírek keringtek – ezek, mint ő alapos okkal hiszi, egy rosszakaratú ellenségtől származtak –, mintha az ő és kollégái szándékaihoz valami felforgató, igen, sőt valami forradalmi tapadna. Azzal vádolták őket, hogy a szomszéd gazdaságok állatai között forradalmat akarnak szítani. Semmi sincs ennél távolabb az igazságtól! Az ő egyetlen vágya, most is és azelőtt is, hogy szomszédaival békében éljen és normális gazdasági kapcsolatokat tartson fenn. Ez a gazdaság, folytatta, melynek irányítása az ő megtisztelő kötelessége, közösségi vállalkozást. A termelőeszközök, amelyekkel rendelkezik, a disznók közösségi tulajdonát képezik.

Nem hiszi ugyan, mondta, hogy a régi gyanakvásból maradt volna valami, de a gazdasági vezetés legutóbb néhány olyan intézkedést határozott el, amelyeknek további bizalomerősítő hatása lehet. Ezidáig a gazdaságban az állatoknak az a meglehetősen együgyű szokásuk volt, hogy egymást „elvtárs"-nak szólították. Ezt felszámolják. Továbbá élt eddig az a furcsa, ismeretlen eredetű gyakorlat, hogy minden vasárnap reggel elvonultak egy disznókoponya előtt, amely a kertben egy oszlophoz volt szegezve. Ezt is megszüntetik, és a koponyát már el is temették. Látogatóinak feltűnt talán az a zöld zászló, amely a zászlórudon lobog. Ha igen, akkor talán azt is észrevették, hogy a fehér pata és a fehér szarv, amelyek azelőtt láthatók voltak rajta, el lettek távolítva. Mostantól kezdve a zászló tiszta zöld.

Csupán egyetlen pontban kell, mint mondta, Mr. Pilkington kitűnő és jószomszédhoz illő beszédét kritizálnia. Mr.Pilkington végig Állati Gazdaságról beszélt. Természetesen nem tudhatta, – mert ő, Napólajos, most hirdeti ezt ki először – hogy az Állati Gazdaság elnevezés megszűnt. Mostantól fogva a gazdaság neve Manor Fram lesz – ami, úgy hiszi, az igazi és eredeti neve.

– Uraim – fejezte be Napólajos, – szeretném ismételni az előző felköszöntést, de megváltozott formában. Töltsék tele korsóikat! Uraim, az én köszöntésem: a Manor Farm virágzására!

Még nagyobb éljenzés támadt, mint az előbb, és a korsókat fenékig ürítették. De miközben az állatok odakintről az eseményeket nézték, úgy tűnt nekik, valami különös ment végbe. Mi változott meg a disznók arcán? Lóhere öreg, homályos szemei egyik arcról a másikra siklottak. Némelyiknek öt tokája is volt, némelyiknek négy, másoknak három. De mégis, mi lehetett az, ami elmosódni és megváltozni látszott? Amikor a közjáték lezajlott, a társaság ismét a kártyához nyúlt és folytatták a félbemaradt játékot, az állatok pedig némán elosontak.

De alig mentek húsz lépéssel távolabb, amikor szinte földbe gyökerezett a lábuk. A házban dühödt ordítozás támadt. Visszasiettek és ismét benéztek az ablakon. Igen, nagy veszkedés volt kialakulóban. Nagy kiabálás volt, öklök csaptak az asztalra, éles, gyanakvó pillantások kereszttűzében dühös vádaskodások hangzottak el. A veszkedés oka láthatóan az volt, hogy Napólajos és Mr.Pilkington egyszerre játszották ki a pikk ászt.

Tizenkét hang harsogott dühösen, és mind egyformán szólt. És most már nem volt kérdéses, mi ment végbe a disznók arcán. Az állatok odakintről disznóról emberre és emberről disznóra, azután ismét disznóról emberre néztek, de már lehetetlen volt megmondani, hogy melyik micsoda.

vége

1943. november – 1944. február
Fordította: Jónás László

Könyvismertető

Könyvismertető

Georg Orwell: 1984.

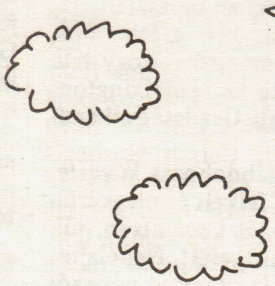
Bizonyára sokan ismerik Orwell Állati gazdaságát; akár hasábjainkon olvasta, akár a rajzfilmet látta valaki, észrevehette az író remek érzékét, amellyel rávilágít a gondokra némely „állati gazdaságban."

Nos, az egyébként baloldali érzelmű író most megjelent könyve nélkülözi azt a finom gúnyt, mellyel fent említett könyve operál. Az 1984 megdöbbentő és borzongató negatív utópia, olyan történelmi rémkép, ami szerencsére világméretekben nem valósult meg. Olyan totalitárius diktatúrát vázol elénk, ami analóg Hitler vagy még inkább Sztálin államhatalmával, terrorjával. Kiátkozott műként, (mely ellen szinte keresztes-hadjáratot folytatott a keleti tömb) szamizdatban terjesztették még a legutóbbi időkben is. Északi szomszédainknál néhány éve még egy év börtön járt fordításáért. Érvényessége mit sem kopott, és a változó időiket jelzi, hogy már a Szovjetunióban is olvasható, hivatalos kiadótól, s nem fénymásolt szamizdatként...

A három katonai tömb által irányított világ (Óceánia, Eurázsia és Keletázsia) állandó harcban áll egymással. Az Óceániában uralmon lévő Párt, az Angszoc fő elvei: a háború-béke, a szabadság-szolgaság, a tudatlanság-erő és persze a Nagy Testvér csalhatatlansága. Ez mindenkire, párt-tagokra és prolikra nézve kötelező. A Gondolatrendőrség az emberek gondolkodását is uralja, de már létezik a Testvériség, mely a totális államhatalom megdöntését tűzte ki célul...

Izgalmas olvasmány, fájóan éles karikatúra Orwell utópiája.

Mindegy

A múltkor egy döglött macskát vittem a barátnőmnek névnapjára.

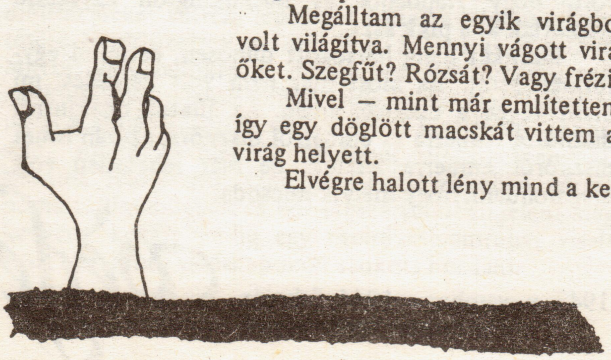
Nap közben igen sok dolgom volt, nem tudtam időt szakítani a megemlékezésre. Este pedig, mikor mentem hozzá, a virgáboltok már zárva voltak. A névnapot viszont illik legalább egy szeretetteljes gesztussal megünnepelni.

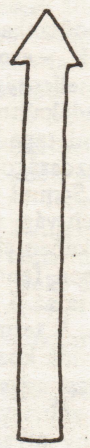
Megálltam az egyik virágbolt kirakata előtt. Ki volt világítva. Mennyi vágott virág! Sóvárogva néztem őket. Szegfűt? Rózsát? Vagy fréziát?

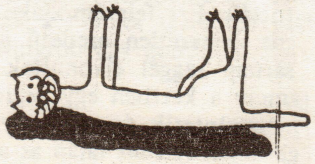
Mivel – mint már említettem – a bolt zárva volt, így egy döglött macskát vittem a barátnőmnek vágott virág helyett.

Elvégre halott lény mind a kettő.

–mákvirág–

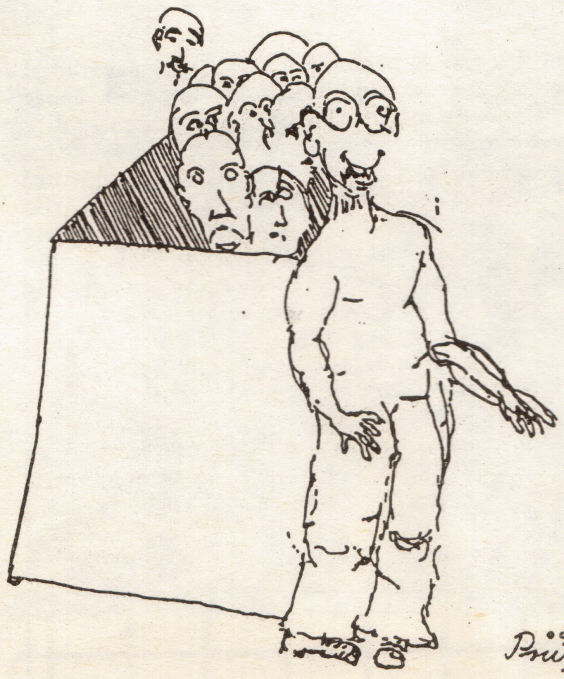
téma: t-etűd

tett: Tücsök Tódor, tőlünk távol,
tartótálban túrót tárol,
tárgyalás: tej-tártóban tartós tejet;
tor-tártérbe tojást temet,
tököt, tikot, tartárt, tortát,
tucat tonnát termett tormát,
tudat: Tej, s a többi, talán télen,
durván duplájára drágul délen.

tény: (Tücsök Tódor tőlünk Északra tárolta a túróját.)

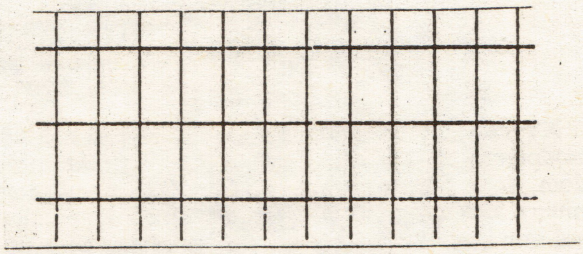
tartozás: ára (mára): ~~140~~ ~~310~~ ~~470~~ ~~580~~ 630 ft
~~260~~

Pritty

Versek

Ki – Rak – At

Tisztelt (kemény valutáért) ide látogató!
Nálunk minden van a kirakatban. Mi is egy nagy kirakat vagyunk. A kirakatnak varázsa van, mintahogy a cirkusznak, a cirkuszban egy oroszlánszámnak. Ám az oroszlánszámot soha nem az oroszlán élvezi.
Ezért hát ne rontsd el a varázst, ne keresd, mi van a Kirakat mögött...

(Vakond Tours)

Kirakatországnak Kirakatvárosa,
Kirakatvárosban egy kirakat utca,
Kirakat utcában kirakat kirakat,
külföldiek néznek kirakat falakat,
kirakat söröző, kirakat szálloda,
Kirakatországnak portása áll oda,
kirakat halandó be nem juthat soha.

Kirakat utcában kirakat dollárbolt,
itt a levegő is dollárba csomagolt,
az utcatorkolat kirakattövében
két széki asszony áll, inget ad el éppen,
sok repülő csoda üvegfalak mögött,
Kirakat rend őre jár a tömeg között.

Kellemes mulatság a kirakat-túra,
pulóver: 1020, ez karikatúra,
kellő büszkeséggel nézem az árukat,
s fanyarul mosolygok, meglátva árukat.

Megkeresem inkább Kirakat utcában
a zenés bohócot rikító cuccában,
Tömeg gyűrűjében: Ez Már Amerika!
magnó, újság és break, ... vagy break-paródia?
a Kirakat terén bámész, lelkes szemek,
Wunderbar! It's so nice! Ez az ország remek!

– Excuse me Sir, I can't find the river Danube.
Maybe, your government has sold it?

– Maybe.
A hegyről láthat rá Kirakat folyóra,
Monsieur, nézze meg jól, az utolsó óra,
Kirakatországnak Kirakatgyűlése
a bölcs erőművet 'megszavazta' vég(r)e,
de Kirakat Kormány megígéri Önnek,
továbbra is szép lesz – ha dollárral jönnek.

Hilton felett fájok, sírok a Dunára,
Kirakatországnak kirakott polgára.

'89 jan. 14. Kerepestarcsa

változatok egy aranyhörcsögre

ALTERNATÍVA

XY két lábra állt. No nem sokáig, csupán néhány másodpercre, de kezdetnek ez nem is rossz. Azt nem tudom, hogy XY agyában mi játszódott le a nevezetes esemény kapcsán, mint ahogyan emberősünk gondolataival sem vagyok tisztában. Vajon sejtette-e, hogy milyen folyamatok elindítója lesz, amikor (2) lábra kapva a kényelmes semmittevés helyett nekivágott a természet meghódításának. Felállt volna, ha látja azt a sok gyötrődést, szenvedést, amelynek során az utódok eljutnak addig, hogy már saját létüket is veszélyeztetik? Persze XY helyzete könnyebb. Csak egy üvegfalon kell kitekintenie és láthatja a jövőt: borostás emberek éjszakánként mechnika, útépítés és telepítési feladatokkal bajlódnak. Időnként megetetik, kialmolják és még párt is szereznek neki...

Kedves XY! Gondolt meg mit teszel, Te még választhatsz. Az utódaidnak is felelősséggel tartozol.

Tak-tak

EMBERRÉVÁLÁS

A piros szemű, fehér aranyhörcsög két lábra áll és körbenéz.

Az emberré válás is így kezdődött. Ősünk lejött a fáról és körbenézett. De nem látott semmi riasztót, kíváncsi volt, így elindult.

Vajon az aranyhörcsög ma megpróbálkozik-e?

Mászik a terráriumban a forgácsok között. A hangokra felemeli a fejét, feláll a kőre és két lábra emelkedik. Az orra jár, idegen szagokat érez. Piros szemének tekintetét megpróbálja átfúrni az üvegfalon, hogy meglássa mi vár rá.

A szobában két egyetemista géptan, mechanika, építéstan és geodézia feladatok tömkelegében vergődik.

Az aranyhörcsög visszaereszkedik négy lábra és beássa magát a forgácskupacba.

--mákvirág--

Gondolatok

Részlet Sz.Ny.Hruscsov beszédéből:

„... Törlesztettük azt az adósságunkat Magyarországgal szemben, amely 1848 óta terhelt bennünket. Abban az évben sikeres forradalom zajlott le Magyarországon, de I. Miklós odaküldte légióit és ezzel segített az osztrák monarchia magyarországi restaurációjában. Ez szégyenteljes dolog volt. Ezt a gonosztettet persze I. Miklós és környezete követte el, a szégyen nem vonatkozik a régi orosz birodalom munkásaira és parasztjaira. Ám országunk történelmi értelemben mégis adósa volt a magyar népnek. 1956-ban kifizettük az adósságot. Most kvittek vagyunk."

Drága (...) emlékű Sz.Ny.Hruscsov! Ön meglehet, téved. Ez nem 1:1, ez 2:0....!

F.

Gondolatok

Nézem a tévét, és benne (jobb híján) a magyar-olasz kooprodukciós esztrádműsort. Az ünnepelt éppen Gábor Zsazsa, a meghatározhatatlan korú, eddig 8-10 férjet fogyasztott világnő, mint idegenbe szakadt hazánkfia(lánya). Tört magyar nyelven egy-két üdvözlő szót bír szólni, melyet óriási üdvrivalgás kísér. Azon gondolkodom, vajon az ún. emigráció illusztris személyiségei közül miért az ilyenfélék szerepelnek többet a magyar televízióban? Nem tudom, a lakosság hány %-ának mond valamit pl. Selye János, Faludy György vagy éppen Szent-Györgyi Albert neve. (Na, talán az övé még csak-csak.) De ha azt halljuk, Spéter Erzsi, vagy Cicciolina, mindenki által ismert „hölgyekről" van szó. Sőt, országos körutat szervezznek neki, könyvet írnak róla, vagy művészeti díjat alapíthat „öszefeküdt" pénzéből, hadd legyen rá büszke a magyar, milyen nagyszerű emberek származtak kis hazánkból...

F.

FELHÍVÁS!

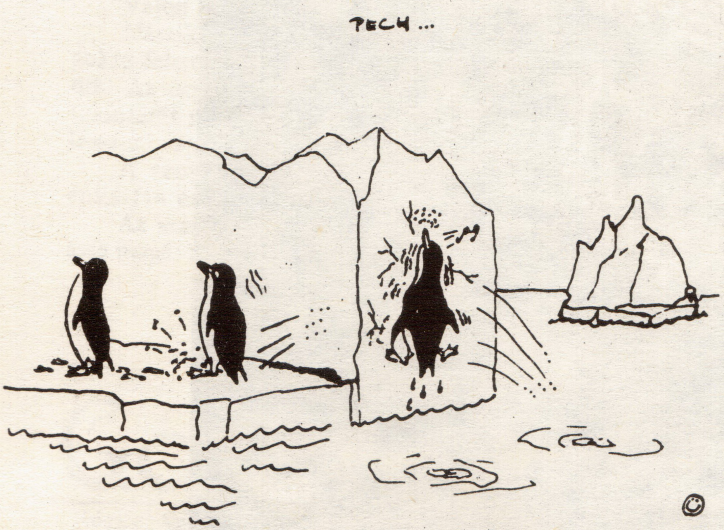
A Soproni Egyetem '81 után ismét meghirdeti karikatúra, valamint vers és próza pályázatát. Devalválódó világunkban a fődíj egy örök érték: kategóriánként 1-1 láda ÁSZOK

Szorgalmi időszak

Vizsgaidőszak

serital. A szerkesztőség fenntartja (a jogot), hogy megtartja (a fődíjat!). A pályaművekből első őszi számunkban közlünk. Beadási határidő: szept. 15.

Szerk. Biz.

PÁLYÁZAT!